דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום ראשון, ט"ז בניסן תשמ"ח, 3 באפריל 1988 ● גליון 19386

היום 12 עמודים ● המחיר 1.30 ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.13 ש"ח

היום בדבר

● לקח יום האדמה / יוסף מיכלסקי
● הבעיה של השמאל / יוסי מלמן
● חדשות טובות / יצחק רועה
● איפה אנחנו ואיפה אירלנד / שלמה גינוסר
● תילי טילים בגולן / איתן ליס
● ספורט (עמ' 5), כל הארץ (9), דבר פתוח (10), רפואה ומדע (11)

מזג האויר

בהיר ויבש בפנים הארץ

הטמפרטורות הצפויות: ירושלים: 10־21, רמת־הגולן: 9־21, חיפה: 12־25, טבריה: 14־28, נצרת: 12־26, עפולה: 8־26, השומרון: 9־23, תל־אביב: 9־26, לוד: 8־27, ירדנה: 15־30, עזה: 9־21, באר־שבע: 8־27, אילת: 16־32.

שולץ מגיע היום לסיבוב שיחות נוסף באיזור – וידרוש „תשובות ברורות ופומביות" על יוזמתו

לא יודע למה הטריח עצמו – אומר שמיר ובמש' החוץ אומרים: המשבר הגדול קרב

בארה"ב חתמו 24 סנאטורים ו־131 חברי קונגרס על מכתב המסתייג מפגישת סעיד ואבו־לורוד

מאת יוסי מלמן,
סופרו המדיני של „דבר"

„אין אנו יודעים לשם מה הטריח את עצמו שר החוץ של ארה"ב", הגיב בסוף השבוע ראש הממשלה יצחק שמיר על תחילת מסעו של ג'ורג' שולץ למזרח התיכון, ואילו פקיד בכיר במשרד החוץ העריך אמש, כי „הולך ומעמיק הקרע בין הממשל האמריקאי ליצחק שמיר, ותוך זמן קצר צפוי משבר רציני".

ראש הממשלה גם דחה הצעות של הממשל האמריקאי לחתום על מזכרי הבנה בין שתי המדינות בתמורה להסכמתו לוועידה בינלאומית. שמיר אמר למקורביו, כי הוא אמנם מברך על מעורבות ארה"ב והשר שולץ בתהליך המדיני, אך הוא דבק בהתנגדותו לרעיון הוועידה הבינלאומית. התנגדות זו לא הוסרה גם בתום מגעים אינטנסיביים של לשכת שמיר עם פקידי שגרירות ארה"ב ובראשם השגריר תומאס פיקרינג. פקידי השגרירות ניסו לשכנע את ראש הממשלה ועוזריו, כי הוועידה הבינלאומית, שיזמנו שונה מזו שיצחק שמיר מתנגד לה.

פקיד בלשכתו של ראש הממשלה אמר אמש ל„דבר": „היינו רוצים לראות את ארה"ב מפעילה לחצים גם על ירדן, ברומה ללחצים שהיא מפעילה עלינו. יש לנו תחושה של א־סימטריה. שולץ מקבל את עמדת המלך חוסיין, אך אינו מסכים לעמדת יצחק שמיר".

שר החוץ של ארה"ב יגיע הערב לירושלים, תחנתו הראשונה במסעו השלישי במספר באיזור. מחר הוא ייפגש עם ראש הממשלה, עם ממלא מקומו ועם שר הבטחון, והוא מקווה לפגוש גם נציגים פלשתינאיים מהשטחים, אולם הסיכוי לכך קלוש ונראה כי כבר ביום ב' הוא יטוס לרבת־עמון, ילון בה שני לילות, יגיע לדמשק וישוב לישראל ביום ה'. באותו יום ייועד שוב עם ראש הממשלה וממלא־מקומו וייצא לקאהיר ולסעודיה תחנותיו האחרונות בסיור. בעוד שלושה שבועות ייצא שולץ למוסקווה להכין את ועידת הפסגה בין הנשיא רייגן למזכ"ל גורבצ'וב וידון גם בסיכויי השלום במזרח־התיכון.

מאת סופרי „דבר" בארה"ב ובאיטליה

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – 24 סנאטורים ו־131 חברי קונגרס חתמו על שני מכתבים נפרדים שהוגשו לשר החוץ שולץ ערב יציאתו לאיטליה בדרכו למזרח־התיכון ושבהם הביעו הזדעזעם את מחאתם על פגישתו עם הפלשתינאים האמריקאים סעיד ואבו־לורוד, חברי המועצה הלאומית הפלשתינית. החותמים מזהירים, כי הפגישה עם אישים אלה, המקיימים קשרים ישירים עם אש"ף, מסכנת את אמינות ארה"ב בעיני ישראל. שני המכתבים נמסרו לשולץ לפני יציאתו ביום ה' לאיטליה.

„אנו מאמינים, כי המעשה שלך קובע תקדים מסוכן", כתבו הסנאטורים במכתבם. „איננו רואים כל הבדל בין אש"ף לבין המועצה הלאומית הפלשתינית". להלן האשימו את שולץ בהפרת ההתחייבות האמריקאית לישראל מ־1976, שעברה בקונגרס כחוק

(המשך בעמוד 2)

חניית ביניים ברומא

שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ מתקבל על־ידי שר החוץ האיטלקי ג'וליו אנדראוטי עם הגיעו לנמל התעופה של רומא ביום ו'. שולץ עשה ברומא את חג הפסחא ונועד גם עם נשיא איטליה והאפיפיור. (צילום: א.פ.)

מצרים: שולץ מביא איתו נוסח של הזמנה לוועידה

מאת רן אבירן, סופר „דבר" לענייני ערבים

מקורות מצריים מסרו אתמול, כי ג'ורג' שולץ יביא עמו לאיזור נוסח של הזמנה לוועידה בינלאומית, שגובש על־ידי האמריקאים, בכוונת שר החוץ האמריקאי לנסות להשיג את הסכמת ישראל, והמנהיגים הערבים הנוגעים בדבר לנוסח הזמנה זו.

לפי המקורות המצריים, נוסח ההזמנה מושתת על העקרונות הכלולים בתכנית שולץ, והם: שמלכות הוועידה הבינלאומית לא תוכל להתערב

במשא־ומתן הבילטרלי או לכפות הסדרים על הצדדים ושהצדדים שישתתפו בוועידה יכירו בהחלטות 242 ו־338 ויגנו את הטרור. המנהיגים הערבים מייחסים חשיבות מיוחדת לעובדה שישראל תסכים לכלול בנוסח ההזמנה את הקביעה הכלולה בתכנית שולץ – שהוועידה הבינלאומית תסלול את הדרך למימוש החלטה 242 על כל סעיפיה. לדעתם, קביעה זו תחייב את ישראל מראש לדון במהלך המו"מ בפינוי הגדה המערבית ועזה בלי

(המשך בעמוד 2)

סכין בהר הבית

קצין המשטרה יצחק לימואי, שנדקר ביום ו' בהר הבית, מובל לטיפול רפואי. (צילום: יצחק הררי)

דוקרו של הקצין בהר־הבית ניגש אליו בשורת המברכים

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

קצין משטרה, מפקח־משנה יצחק לימואי, המשרת בבקודת המשטרה בהר הבית, נדקר באורח קל בחזהו בסיום תפילת יום שישי על הר הבית. הדוקר, בן 35, תושב אבו־דיס – נעצר. ממ"ש לימואי פיקד על כוח משטרה שהוצב באיזור שער השבטים, שער היציאה הצפוני מהר הבית, לא הרחק משער האריות.

בסיום התפילה ניגשו כמה מתפללים אל הקצין, המשרת מאז הקיץ שעבר בהר הבית וברכוהו.

(המשך בעמוד 2)

שמונה נהרגו בשטחים בשורת התנגשויות של מפגינים בצה"ל

מחר צפויה שביתה כללית – עקב בואו של שר החוץ שולץ

מאת דני רובינשטיין, ודני צדקוני סופרי „דבר"

שמונה הרוגים היו בגדה המערבית ובעזה בערב החג ובחג, בסדרה של התנגשויות אלימות בין צה"ל ובין מפגינים ערבים. שלושה בני משפחה אחת, ביניהם אב ובנו, נהרגו אתמול למנחיב ברחוב תלתין בעזה ושלושה נהרגו ביום שישי ואתמול בגדה המערבית. מחר צפויה שביתה כללית בשטחים עקב בואו של מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ הערב.

ביום שישי, לאחר התפילה במסגד של הכפר אדנא בנפת חברון, יצאו המתפללים בהפגנה ונתקלו בסיור צה"ל. אנשי הסיור ירו לעברם פצצות גאז מדמיע ואחת הפצצות פגעה ישירות בראשו של ג'מאל אל־תומזי, בן 20, והרגה אותו. מירי נהרג בתקרית זו אסחאק אי־סלימי, בן 23. 15 מהמפגינים נפצעו. הצעיר סלים א־שאער, בן 20, נהרג ואחר הצהרים הוא נקבר בבית הקברות שליד קבר־רחל. בעיר התקיימה תהלוכת הפגנה ומקורות בבית־לחם מסרו כי 4 צעירים נוספים נפצעו. עוד נמסר אתמול, כי בכביש העולה להר־גילה נזרקו אמש אבנים על כלי רכב ישראליים העולים לשכונה היהודית הקטנה ולמתקן צה"ל הנמצאים במקום.

שתי תקריות נוספות היו אתמול אחר הצהרים בכפרים שממערב לרמאללה. לכפר בית ליקיה הגיע סיור צה"ל שנתקל במפגינים שיידו אבנים. מאש החיילים נהרג קייב מוצטפה נעימה, בן 18. לא הרחק משם בכפר דיר־קדיס ארעה תקרית דומה שבמהלכה ניסה סיור צה"ל

(המשך בעמוד 2)

מכות למשתף פעולה

פלשתינאי רעולי־פנים לוכדים במוארז תושב בית־לחם שנחשד בשיתוף פעולה עם ישראל, ומאיימים עליו באקדח. האקדח נלקח קודם לכן מהחשוד בשיתוף פעולה, לאחר שהחוטפים במקום גילו שהוא עונד תג הקושר אותו למשטרה הישראלית. ההמון הזועם היכה את החשוד. לא ברור מה אירע לו אחר־כך. (צילום: א.פ.)

המשפטנים זועמים על החנינות: שריר שם לצחוק את שלטון החוק

מאת טובה צימוקי ושמעון וייס, סופרי „דבר"

חוגים משפטיים בכירים הביעו אתמול זעם רב על החלטתו של שר המשפטים אברהם שריר להמליץ בפני נשיא המדינה לחון בערב יום העצמאות את חמישה אסירי ארגון הטרור היהודי המרצים עדיין עונשם בכלא. לסופרת „דבר" נודע, כי הנשיא הרצוג מתכוון להוציא את שלושת אסירי העולם מבהיגי ארגון הטירור היהודי ל„שיקום" שבסיומו יצאו לחופשי. יצויין, כי רק לפני שנה קצב הנשיא את עונשם ל־24 שנה.

מתוגים המקורבים לנשיא המדינה נודע אתמול, כי הנשיא זעם על כך שההחלטה בדבר החנינות הודלפה מחוגי שר המשפטים בעוד שלדבריו הוא חנן 30 אסירים אחרים מבלי שלדבר ניתן כל פרסום. החוגים הבכירים אמרו כי מהחלטתו של שריר נודף ריח פוליטי והדבר פוגע קשות בתיפקודו המקצועי של משרד המשפטים ושם לצחוק את שלטון החוק. הם עליו ממונה השר שריר עצמו בתוקף היותו שר המשפטים. הם גם הביעו זעם על כך שהשר עקף בהחלטתו את כל ההליכים המקצועיים הרגילים הנהוגים במשרד. על המגעים לקראת הענקת הקלות משמעותיות בעונשיהם של אסירי המחתרת השפוטים למאסר עולם והענקת חנינה לאסירים השפוטים לתקופות מאסר קלות יותר דווח ב„דבר" לפני שלושה שבועות. שריר הגשים בכך את שאיפתו של ראש הממשלה יצחק שמיר שקיים עמו פגישה בנושא זה לפני שלושה שבועות.

ח"כים בכירים מן המערך אמרו אמש ל„דבר" כי גם תמיכתו הגורפת של הליכוד בהארכת כהונתו של נשיא המדינה חיים הרצוג היתה לאחר „הבנה" שהושגה עמו בדבר הקלות בעונשיהם של אסירי המחתרת, לקראת יום העצמאות הקרוב. אסירי הטרור היהודי השפוטים למאסר עולם הם מנחם ליבני, שאול ניר ועזי שרבף. באשר לחנינה שהעניק הנשיא הרצוג ליצחק גנירם ולעזרא רפפורט אמרו במשרד המשפטים כי אסירים אלו עמדו להשתחרר בקרוב בלאו הכי.

ח"כ יוסי שריד מפציר בנשיא המדינה שלא לשחרר לקראת יום העצמאות הקרוב את חמשת אסירי ארגון הטרור היהודי, שעדיין מרצים את עונשם. במברק ששיגר אמש לנשיא כותב ח"כ שריד, כי כל החנינות האלה פוגעות בשלטון החוק, מבטלות את השוויון בפני החוק, יוצרות מצב בלתי נסבל של איפה ואיפה בדין – דין אחד ליהודים ודין שונה וחמור פי כמה לערבים. „אני נחרד למחשבה שבמרכזו חגיגות ה־40 למדינה יעמדו חגיגות ותגיגות של רוצחים יהודים, אשר קראו תיגר על ריבונות ישראל" – כותב ח"כ שריד.

הרב ח"כ חיים דרוקמן מהמפד"ל אמר אתמול, כי תגובתם ההיסטרית של השר שחל וח"כ יוסי שריד מ„רצ" על החנינה שהעניק הנשיא לשני אסירי המחתרת הם ביטוי נוסף להוסר השפיות ולשנאת אחים שמעבירה אותם על דעתם, עד כדי פגיעה בנשיא המדינה.

(המשך בעמוד 2)

בני גאון יהיה מנכ"ל כור ויכהן גם כיו"ר של קואופ

מאת מוריה אבנימלך וחיים ביאור, סופרי „דבר"

מנכ"ל „קואופ" בני גאון יהיה המנכ"ל של קונצרן „כור" במקום ישעיהו גביש, שהתפטר לפני ימים אחדים.

בפגישה שקיים עם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר הודיע לו המזכ"ל, כי הוא המועמד היחיד, וגאון קיבל את המינוי. גאון התנה את קבלת התפקיד בסמכויות ובגיבוי, ובכך שיכהן גם כיו"ר „קואופ". יו"ר „קואופ" הנוכחי, אפרים יתצים, יישאר חבר מזכירות „קואופ". המינוי הכפול יתן בידי גאון גמישות ליזום שיתוף פעולה בין שני הגופים, ויעניק לו עוצמה רבה במשק העובדים.

גורמים בחברת העובדים זרקו בימים האחרונים כמה שמות של מועמדים־כביכול להחלפת גביש, אך למעשה אף גורם מוסמך לא פנה בהצעה לאישים אלה.

מנכ"ל מפעלי „ים המלח" אריה שחר אמר ל„דבר" כי תפקיד מנכ"ל

(המשך בעמוד 2)

גאון ל„כור"

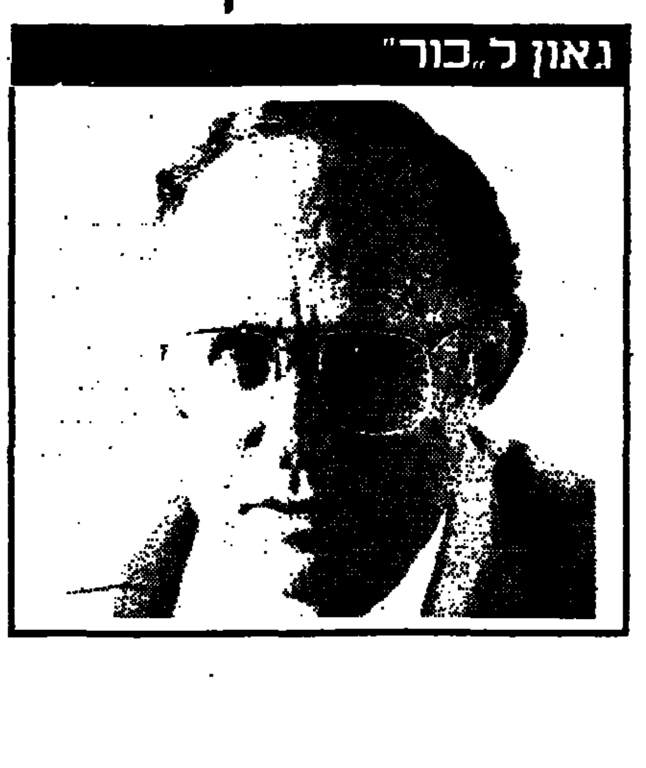

עיקרן תחילה

● רופאי קופ"ח ממשיכים בעיצומיהם, ובבתי־החולים של הקופה יבוצעו רק ניתוחי חירום – עמ' 3.
● עוד על הדו"ח של מבקר המשטרה, אלוף (מיל.) אברהם ארדן – עמ' 3.
● מונה וילברשטיין מדברת על הסמים והמוות שבוע לפני מותה – עמ' 6.
● „ילדי סטאלין", סרטם של הבמאי נדב לווייתן והמפיק דורון ערן (1987), הוזמן לייצג את ישראל בפסטיבל קאן – אנשים / עמ' 8.

שולץ ינסה לדבר ישר לעתונות, גם ב„מוקד"

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ מתכנן להמשיך ב„מתקפת התקשורת" שלו וייפגש כנראה מחר עם עתונאים, פרשנים ועורכים מעתוני ישראל והוא גם שוקל להופיע השבוע בתוכנית „מוקד" בטלוויזיה.

האפשרות הזו נשקלת בכובד ראש על ידי עוזריו של השר שולץ, בתאום עם שגרירות ארה"ב בתל־אביב והיא בהמשך לתדרוך שהוא העניק לפני ימים אחדים לעתונאים ישראליים בוואשינגטון. בדיונים בנושא זה מתייעצת שגרירות ארה"ב גם בעתונאים ואנשי תקשורת ישראליים. הדיונים מעידים כי עיקר המאמץ בביקורו הנוכחי של שר החוץ האמריקאי יהיה בניסיון להעביר את מסריו לציבור בישראל מעל ראשיהם של ראש הממשלה יצחק שמיר ושרי הליכוד המתנגדים ליוזמת השלום של השר שולץ.

פקידים בירושלים הגיבו על מאמציו התקשורתיים של השר שולץ בהערכה, כי הם מעידים בעצם על „מצוקה" של הממשל המנוע לקשיים בהם נתקלת יוזמתו בלשכת ראש הממשלה.

אסון אצל ח"כ שפירא: נכדו מת בזמן הסדר

מאת סופרת „דבר"

אסון ירד על ביתו של ח"כ שפירא בליל החג: נכד בן שלושה חודשים, תינוקה של בתו הצעירה רחל, נפטר במה שמוגדר ברפואה כ„מות עריסה".

סדר הפסח של המשפחה נמשך עד שתיים אחר חצות. כעבור כשעה העירה המטפלת את בני הבית בבשורה הקשה. רופא הילדים של המשפחה, ד"ר שמואל הרצפלד, הוזעק למקום, אך לא נותר לו אלא לקבוע את המוות ולהעביר את גופת התינוק ל„איכילוב". ד"ר הרצפלד אמר ל„דבר" כי בדק את התינוק כמה ימים קודם לכן ומצא אותו בריא. „מות עריסה" היא תופעה מוכרת אצל תינוקות, במיוחד עד גיל חצי שנה, והגורם כנראה על־ידי חנק מהקאה ונסיון בכי בו הגוית.

התינוק הובא לקבורות במוצאי שבת, בבית העלמין בנחלת יצחק. על פי ההלכה יישבו שבעה רק בגמר חג הפסח.

רחל, בתו הצעירה של סוכה וח"כ אברהם שפירא, נשואה ליהושע ברוקר, מניו־יורק. לזוג ילדה תאומים, בן ובת. לפני שלושה חודשים נולד להם תינוק, וכשבוע לפני פסח באה כל המשפחה לעשות את החג בבית. הוא הפך להיות חג עצוב.

המבקר מלץ – יתמנה לשופט ביהמ"ש העליון

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

מבקר המדינה יעקב מלץ ימונה בקרוב כשופט בית המשפט העליון.

ההחלטה על כך נתקבלה בשבוע שעבר בהתייעצות בין נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר ושר המשפטים אברהם שריר.

מלץ מונה כמבקר המדינה רק לפני שנה. הוא בן 62 ושימש כשופט מחוזי בתל־אביב מאז שנת 1979. מלץ מונה כשופט בפועל של בית המשפט העליון בספטמבר 1986 ושימש בתפקיד זה עד מארס 1987.

איפה היה טמיר?

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר ניהל ערב בואו של שר החוץ האמריקאי לאיזור מגעים חשאיים בנושא כינוסה של הוועידה הבינלאומית. על עצם שליחותו ומטרותיה הוטל איפול כבד ביותר.

כשנודע ל„דבר" לראשונה על נסיעתו הפתאומית של אברהם טמיר, לפני חמישה ימים, מסר בתגובה עוזרו דוד סולטן ופקידים אחרים במשרד החוץ, כי „אברהם טמיר יצא בענייני משרד לדון בנושאים הקשורים לאפריקה". אולם עתה מתברר, כי מידע זה אינו נכון, ומכל מקום, נכון בחלקו בלבד. טמיר חזר לישראל ביום ו', ערב חג הפסח, לאחר שנעדר ממנה במשך שלושה ימים. נראה כי הוא שהה באחת מבירות אירופה, כנראה בפארים, ואחר כך גם בניו־יורק. לא ניתן היה לקבל מידע רשמי מהיכן הגיע, אך ברור כי הוא שב באחת משתי הטיסות הבאות: טיסת „אל־על" מניו־יורק, או, אם כי הסבירות לכך נמוכה, בטיסת „אליטליה" מרומא.

יצויין, כי לרומא באו ביום ו' שר החוץ של ארה"ב ופמלייתו. בין השאר, נועד מנכ"ל משרד החוץ לשיחות עם פקידים של או"ם ועם נציגים של סין כדי לדון בסיכויי כינוסה של ועידה בינלאומית.

„סולתם" זכתה במכרז של מרגמות לארה"ב

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר" המופקד לענייני כלכלה

חברת „סולתם", השייכת לקונצרן „כור", זכתה במכרז של צבא ארה"ב לאספקת מרגמות כבדות ותחמושת – מסר אמש מנכ"ל „כור" ישעיהו גביש, עם קבלת ההודעה על הזכייה ממשרד ההגנה האמריקאי.

המדובר בחוזה רב־שנתי בהיקף של מיליוני דולאר, שייחתם על ידי „סולתם" והחברה הבינלאומית „מרטין מריטה". חוזה הייצור והאספקה ייחתם בוואשינגטון ביום ג' או ד' השבוע.

„סולתם" התחרתה במכרז מול יצרניות ארטילריה מובילות מצרפת וספרד. יצויין שזה אחד ממכרזי הנשק הגדולים בהם זכתה חברה ישראלית. הליכי המכרז, הבדיקות והניסויים נמשכו שנתיים. אספקת המרגמות והתחמושת תחל בראשית שנת 89'.

מנהל המפעל ד"ר אלעזר ברק ציין, שהזכיה במכרז היא בחזקת אור בקצה המנהרה, אולם אין להסיק מכך, שאפשר יהיה בשלב זה לקבל לעבודה פועלים ועובדים חדשים. לדבריו, אם המפעל רוצה להבטיח את עתידו, צריך להמשיך בביצוע תוכנית ההבראה שלו.

יצויין שמ„סולתם" פוטרו בשנתיים האחרונות מאות פועלים תושבי יקנעם והסביבה.

פנייה לרבין לפישוט הליכי מעצרים מינהליים בשטחים

מאת מוטה צימוקי, סופרת "דבר" בכנסת

ח"כ ד"ר צוקר מר"צ פנה לשר הבטחון יצחק רבין בבקשה שיביא לפישוט ההליכים הבירוקרטיים הכרוכים במאסרים המינהליים כדי שלקרוביהם יהיה מידע על מקום המעצר.

צוקר מביא את מקרהו של מוחמד שריף שנאסר ב־24.3.88 בלי שנאמר למשפחתו מאומה. במשך שמונה ימים לא היה לאיש מידע פורמלי על עצם המאסר. ארבעה ימים עסקו הבריון ובני משפחתו בנסיון לאתרו, אך לשווא.

"פניותיו לצה"ל נענו במשיכות כתף - לא אכפתיות, לא חלילה תשובות שיש בהן רוע לב". צוקר קובל, כי הביורוקרטיה הצה"לית גילתה אדישות ולא השקיעה מאמץ אלמנטרי כדי לספק לבני משפחתו של האסיר מידע שהם זקוקים לו. נסיונותיהם של נציגי האגודה לזכויות האזרח בבקשה לסייע להם באיתור מקום מאסרו של שריף נכשלו.

צוקר טוען כי אין מקום בצה"ל אליו יש גישה ובו מרוכזים כל השמות והפרטים אודות האסירים המינהליים. הדבר גורם למערכת לחשוב, כי האסירים הללו הם מספרים בלבד. "אם אינני מעריך כי אכן יש בדוגמא הזו משום עדות על הכלל, אודה לך אם יורה על הוצאת הוראות מתאימות שישמרו על צלמנו. אם אפשר בכלל לשמור על צלמנו של מי שאסר 700 איש במאסר מינהלי".

מאות תושבי עראבה חסמו הכביש אחרי פיצוץ משחק

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

בשתי התפרעויות אלימות, שאירעו אתמול אחר הצהריים במהלך שני משחקי כדורגל בשפרעם ובעראבה, נאלצו שוטרי מרחב הגליל להשתמש בגאז מדמיע כדי לחלץ את השופטים והשחקנים.

שמונה כלי רכב, בכללם ארבע ניידות משטרה, ניזוקו ושמשותיהן נופצו. בכפר עראבה חסמו מאות מתושבי הכפר באבנים גדולות את הכניסה לכפר והתבצרו בתוכו לאחר מעצרים, שביצעו השוטרים בעקבות ההתפרעות.

במהלך משחק כדורגל בעראבה בין קבוצת "הפועל" המקומית לבין "הפועל" כפר כנא השלכה אבן על השופט. הוא הפסיק מיד את המשחק, ושוטרי תחנת משגב מיהרו לסוכך עליו כדי להבריחו מהמגרש. גם השחקנים הצטופפו במרכז המגרש.

האוהדים המשולהבים החלו להמטיר אבנים מכל עבר. השוטרים שהגיעו הפעילו גאז מדמיע כדי לחלץ את הנפגעים. במהלך ההתפרעויות כילו האוהדים את זעמם בארבעה כלי רכב אזרחיים וארבע ניידות משטרה.

במהלך ההתפרעות עצרו השוטרים שישה מתושבי עראבה ותושב אחד מהכפר סחנין. מיד לאחר המעצרים יצאו מאות מתושבי הכפר לכביש הראשי, יידו אבנים לכל עבר וחסמו את הכניסה לכפר בעשרות מחסומים לאורך הכביש.

משטרת מרחב הגליל, בראשות מפקד המרחב ניצב משנה יעקב גנות, הזרימה למקום כוחות רבים, אולם נמנעה לפרוץ את המצור בכוח. במשך זמן רב עמדו השוטרים מנגד, עד שבשעות הערב המאוחרות החלו התושבים בעצמם להסיר את המחסומים.

בשפרעם היתה התפרעות אלימה דומה, לאחר שבמשחק כדורגל בין קבוצת בית"ר המקומית לבין בני סכנין הוציא השופט כרטיס אדום לשחקן מסכנין. אוהדי הקבוצה החלו להשתולל, ליידות אבנים, חפצים ומקלות לכל עבר. השוטרים נאלצו להשתמש בגאז מדמיע כדי לחלץ את השחקנים והשופט.

סופר "דבר" מוסיף, כי גם בליל הסדר הונחו מספר חסימות של אבנים על הכביש ליד הכפר סכנין. החסימות הוסרו על־ידי ניידות משטרה, שסיירו לאורך הכביש במשך הלילה.

צעיר מהכפר עראבה מואשם בהתחברות עם אירגון הטירור אש"ף, החזקת נשק והבערת צמיגים תוך סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה.

ביום ו' הוגש לבית המשפט המחוזי בחיפה כתב אישום נגד עלי סעיד נאסר, בן 19, הנתון עתה במעצר. הוא מואשם בכך, שבליל ה־27 בפברואר הניף שלושה דגלי אש"ף על עמודי חשמל בכפר עראבה. נוסף לכך, טוענת התביעה, חסם הנאשם את הכביש מעראבה למיצפה לוטם, והבעיר במקום צמיגים.

24 סנאטורים חתמו

(המשך בעמוד 2)

ב־1986, ושלפיה לא תכיר ארה"ב ולא תישא ותתן עם אש"ף בטרם יכיר זה רשמית בהחלטות או"ם 242 ו־338 ויגנה את השימוש בטרור.

"איננו יכולים לדרוש מישראל ליטול על עצמה סיכונים גדולים למען השלום תוך הסתמכות על הבטחות אמריקאיות לגבי מרכיבי התוכנית, אם בה בעת אנו נראים כמפירים את ההתחייבויות ביחס לאש"ף", נאמר במכתבם של חברי הקונגרס.

[illegible] הרפובליקני מקליפורניה פיט וילסון. את זה של הקונגרס יזמו מל לוין, דמוקראט מקליפורניה, וג'ון מילר, רפובליקאי מוואשינגטון.

שולץ חזר ערב צאתו על עמדתו, שלפיה המועצה הפלשתינית איננה זהה עם אש"ף. בפגישה שקיים עם כתבים ישראליים הדגיש, כי פקידי ממשל בכירים קיימו בעבר מגעים עם חברי המועצה בהזדמנויות שונות, כלומר שפגישתו עם הפרופסורים איננה בגדר תקדים. הוא גם הבטיח לעיתונאים, כי השניים "חשים מאוד בנוח" עם קיומה של ישראל באזור.

לעומת זאת יצויין, שבצאתו מן הפגישה עם שולץ נמנע אבו־לוגהוד מלהביע עמדה זו וציין, שרק מדינות מכירות במדינות אחרות. כשתקום מדינה פלשתינית, תתמודד זו עם שאלת ההכרה בישראל, אמר, בהוסיפו, כי הוא רואה בפגישה עם שולץ צעד חשוב לקראת הכרת הממשל באש"ף עצמו.

פקיד בכיר במשרד החוץ האמריקאי חזר ביום ו' במהלך תדרוך שנתן לקראת ביקור שולץ במזרח־התיכון על תפישת שולץ, שלפיה תהיה השתתפות הפלשתינים במשא ומתן במסגרת משלחת ירדנית־פלשתינית. הוא הדגיש, כי על הפלשתינים יהיה להיבחר כך שלא יגרמו להסתלקותם של הישראלים משולחן הדיונים. להלן אמר הפקיד, כי בביקורו הנוכחי באיזור יבקש שולץ לקבל תשובות ברורות ופומביות ביחס ליוזמתו. הוא רמז, כי הדברים הנאמרים לשר ולפקידיו באופן פרטי שונים מאלה הנוכים לפומבי.

להלן אמר הפקיד, כי בשונה מביקורו הקודם של שולץ במזרח־התיכון ומן השיחות שקיים ראש הממשלה שמיר בוואשינגטון, שבהם התרכזו הדיונים בנושא הוועידה הבין־לאומית, ידגיש הפעם שולץ את עקרון ה"שטחים תמורת שלום", ביחס לכל גבולותיה של ישראל, לרבות לבנון, סוריה וירדן. עקרון זה, אמר, "מספק דרך לטיפול בשתי בעיות נהליות – הוועידה והייצוג הפלשתיני".

"אנג'י ברומא"

רומא (מיוחד ל"דבר").– נשיא איטליה פרנצ'סקו קוסיגה הביע בפני מזכיר המדינה האמריקאי שולץ, השוהה ברומא, "דאגה וחששות כבדים" נוכח המתרחש בשטחים המוחזקים. שולץ הגיע שלשום לרומא בלוויית אשתו הלן, שהיא קאתולית, ועשה בה את חג [illegible]

נציג אש"ף באיטליה, נאמר האמד, אישר אתמול, כי עמדת אש"ף ביחס לתוכנית שולץ היא "שלילית" [illegible] פתוחות שתי בעיות מרכזיות: זכות להגדרה עצמית של הפלשתינים ונסיגת הצבא הישראלי מהשטחים.

שולץ נפגש גם עם שר ההגנה האיטלקי זנונה, עמו דן במטוסי הקרב האמריקאיים מדגם "אף־16" שייאלצו לעזוב את בסיסם בספרד ויתכן שיועברו לאיטליה. כמו כן הוא חתם עם שר החוץ אנדריאוטי על הסכם בן חמש שנים לשיתוף פעולה מדעי־טכנולוגי בין איטליה לארה"ב.

אתמול התקבל הזוג שולץ על־ידי האפיפיור, שהביע אף הוא את דאגתו העמוקה מן המצב במזרח־התיכון ואת תמיכתו בתוכנית השלום האמריקאית. "יש להתחשב בזכויותיהם הצודקות של הפלשתינים" – אמר האפיפיור, "אולם בלי להתעלם מזכויות הישראלים, הצודקות אף הן".

שולץ ניצל את הביקור גם לדיונים עם ראשי המדינה באיטליה. ביום ו' נפגש לשיחה בת 40 דקות עם הנשיא קוסיגה, שבה נכח גם שר החוץ אנדריאוטי. קוסיגה הדגיש את מעורבותה של ממשלת איטליה במאמצים לפתרון הסכסוך במזרח־התיכון, כפי שהתבטאה בביקוריהם ברומא של חוסיין מלך ירדן, נשיא מצרים מובארק, וראש ממשלת ישראל שמיר, ובמסעו של שר החוץ האיטלקי לדמשק ולריאד. קוסיגה הזכיר גם את ביקורו שלו בישראל.

שולץ: חודש מאי

שולץ אישר כי הוא עדיין מקווה להביא במאי את הערבים והישראלים לשולחן הדיונים. הוא אמר, כי "הירדנים מאד מעוניינים" וכי בכוונתו להדגיש בישראל, כי אין יסוד לחשש שמעורבות הוועידה

סניורה: ירושלים לא תחולק עוד

פאריס (מיוחד ל"דבר").– עורך "אל פאג'ר" חנא סניורה אמר בראיון לשבועון "לה נובל אובזרווטר" כי במסגרת הסדר ישראלי־פלשתיני והקמתה של מדינה פלשתינית – ירושלים לא תחולק מחדש.

חלקי העיר יהיו תחת ריבונות שונה, אך לעיר תהיה עירייה אחת והמשטרה תהיה כפופה לעירייה. מינהל העיר, כולל המשטרה, ישקף את הרכב האוכלוסיה, כך מציע סניורה שהוצג בראיון כמי שקיבל "אור ירוק" מיאסר עראפאת להצעותיו. לפי סניורה, המדינה הפלשתינית תהיה מפורזת ותשתרע בגדה ובעזה והגבולות ייקבעו במשא ומתן בין ישראל ואש"ף.

זאב הרינג עם הסתלקותו

זאב הרינג (1910) נמנה עם הדור שצפה בסקרנות נעורים במציאות שטלטלה את אירופה אחרי מלחמת העולם הראשונה. בנעוריו השתייך ל"השומר הצעיר" אך כשנתגלתה בקן פעילות קומוניסטית מוסווית, עבר עם אחרים לאגודת הסטודנטים ע"ש א"ד גורדון שהיתה מסונפת ל"התאחדות", מפלגת אחות של "הפועל הצעיר".

כנער ער ורגיש הרבה לפרסם שירים בנושאים חברתיים בכתבי־עת מקומיים. בהתמסרות מיוחדת נלחם בהתבוללות האדומה שפשטה בנוער. עם הופעת הספר האנטי־ציוני "שקיעת היהדות" של אוטו הלר, שעשה שמות בנוער, נדד הרינג כעדי שדה בגליציה המזרחית לנפץ את מסר הספר.

ב־1934 סיים לימודיו האקדמאים בוורשה: תחילה למד ספרות שאליה נמשך תמיד, אח"כ משפטים. מאז ועד מלחמת העולם השנייה שימש בתפקיד מזכיר כללי של מפלגת העבודה הציונית ברחבי מזרח פולין וערך בטאונה. השתתף בקונגרסים ציוניים.

זמן קצר אחר עלותו, ב־1940 – התנדב לחיל רגלי שהיווה יסוד לבריגדה היהודית. בגמר המלחמה עמד מטעמה בראש "המרכז לגולה" שבאנטוורפן שפעל רבות להצלת שארית הפליטה. בהשתתפו בבריגדה ריכז מטעם ההגנה קבוצת חיילים שפשטו מדיהם כדי לפעול במחנות הפליטים בגרמניה. עמידתו הציונית האיתנה באה לא מעט בזכות פעולה זו.

במלחמת השחרור לחם בשורות חטיבה 7, בין השאר, בלטרון. כהשתחרר יצא, אחר עבודה קצרה במרכז מפא"י, לשנתיים ללונדון לרוות צמאונו הקבוע להוסיף דעת. שם סיים בהצטיינות פקולטה למנהל ציבורי. בשובו פירסם ספר "המהפכה האפורה באנגליה", פרי לימודיו והסתכלותו האישית, וכן שימש מרצה באוניברסיטת ת"א, אך ויתר על מסלול אקדמי משנוכח שהדבר מפריע לפעילותו הציבורית.

15 שנה, עד להיבחרו לכנסת השביעית ב־1969, מילא תפקידים מרכזיים בוועד הפועל ובוועדה המרכזת של ההסתדרות כראש מחלקות: האירגון, העובד האקדמי, והקשרים הבינלאומיים. בפעילות זו "הרשי" מעברות ועיירות פיתוח וביקר בראש משלחות בארצות רבות, כולל העולם השלישי והמזרח הרחוק. בכנסת היה חבר בוועדת הכספים ובוועדת חוק ומשפט.

גם בתום עבודה מאומצת לא מש הקולמוס מידו ופירסם מאמרים בעברית ואנגלית. בשנים האחרונות שקד על מחקר תנועת העבודה הציונית במזרח פולין בין שתי מלחמות עולם שיפורסם ע"י "יד טבנקין", וכן על "קווים לחברה בישראל" שלא הושלם בשל מחלתו, שכיבתה פתיל חייו עשירי מעש.

יהי זכרו ברוך.

דוד בצלאלי

דבר DAVAR
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון בר־טוב
המו"ל - "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזיה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־642111־2, מ. 33104

בעד דמיאניוק

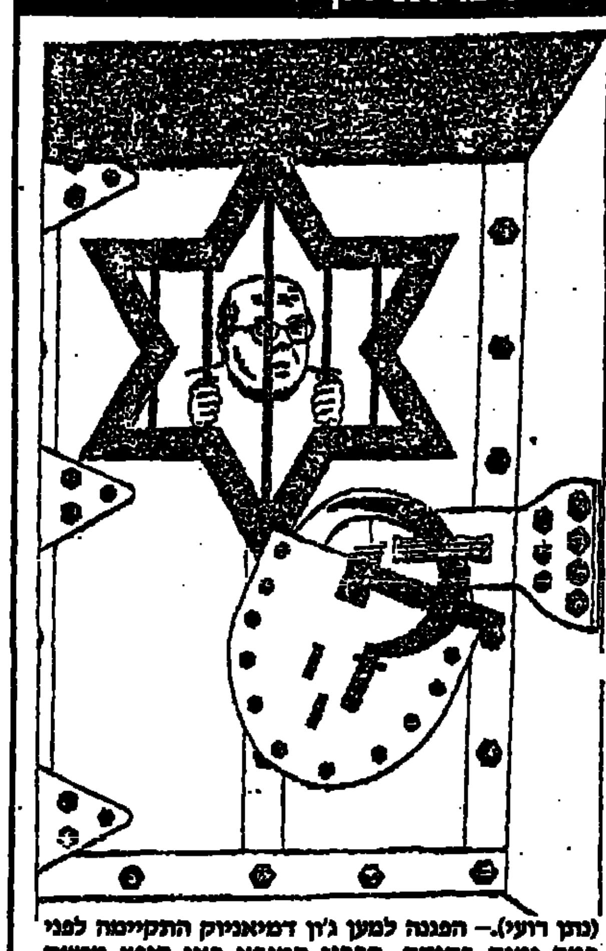

(נתן רועי).– הפגנה למען ג'ון דמיאניוק התקיימה לפני כמה ימים בקנדה. הכרוז המובא כאן הופץ מטעם אגודת הליטאים והאוקראינים בקנדה, וליד הרישום נאמר: "האם תוכל להתבונן בכך ולשתוק?" דמיאניוק מצוייר כאן בכלא הציוני מאחורי סורג ובריח בצורת מגן־דוד־אדום.

פסלי מרציפן יקבלו פני שולץ ב'הילטון'

מאת יורם לוי, סופר "דבר" בירושלים

פסלים עשויים מרציפן של פירמידה, הקרמלין, הכותל המערבי ודגל ארה"ב, ימתינו בחדרו של שר החוץ ג'ורג' שולץ במלון "הילטון" בירושלים, אליו יגיע האורח הערב.

שולץ ישהה במלון לפחות עד יום רביעי ולקראת סיבוב השיחות השני שוב הוכנו למשלחת האמריקנית 200 חדרים. לשולץ הוכנה הסוויטה המלכותית בקומה ה־20. המלון הכין עבורו מאכלים כשרים של חג הפסח ובחדר הוא יוכל לעיין בהסברים מפורטים על החג ומנהגיו.

מאחר שהבירה האהובה כל כך על שולץ אינה כשרה, הכין מלון "הילטון" ארגז בקבוקי יין "ירדן" עליהן הודבקו תוויות מיוחדות לכבוד הביקור.

למרות התכונה הרבה סביב הביקור ימשיך המלון לתפקד כרגיל ושאר החדרים יהיו מלאים בתיירים האורחים מישראל.

הערב, מיד לאחר שיגיע השר האורח למלון, הוא יתבקש לנפגש פעם נוספת בכניסה של יונת השלום הגדולה שנתלתה לכבוד ביקורו הקודם ולא הוסרה מאז.

ארה"ב קראה שגרירה מריאד – אך מכחישה שבגלל הטילים מסין

וואשינגטון (ע"ר וע"צ).– ארה"ב החזירה את שגרירה בסעודיה, אולם הכחישה שההחלטה באה כתגובה על עסקת הטילים בין סעודיה לבין סין. כן הוכחשה הידיעה, שהשגריר הוחזר לבקשתו של המלך פאהד.

דוברת הסטייט דיפרטמנט פיליס אוקלי אמרה לכתבים, כי יום הוראן, השגריר האמריקאי בסעודיה מאז חודש ספטמבר, נמצא עתה בוואשינגטון "להתייעצויות" עם ראשי הסטייט דיפרטמנט, ולא ישוב לתפקידו בריאד. "הוא יהיה כאן בשבוע הבא וגם אחר כך... הוא עוזב את משרתו", אמרה.

טרם נמסר על מחליף במקומו של הוראן. פקיד אמריקאי בכיר אמר, כי ההחלטה להחזיר את יום נתקבלה לפני שנודע לממשל על מכירת הטילים הסיניים לסעודיה. הוא הודה, כי נוצרה מתיחות בין יום לבין מנהיגים סעודיים, אך הכחיש ידיעה שהופיעה בעיתונות האמריקאית, שלפיה ביקש פאהד מלך סעודיה מהממשל להחליף את יום הוראן. "הסעודים לא היפנו אלינו בקשה מיוחדת להרחקתו", אמר בהוסיפו, כי אין בהרחקתו של השגריר משהו העלול לשבש את ביקורו של מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ בסעודיה בשבוע הבא.

קבוצה של 21 סנאטורים אמריקאיים פנתה ביום ו' לממשלת ארה"ב בדרישה שתשעה את מכירות הנשק לסעודיה עד לפינוי הטילים הסיניים מדגם סי.ס.ס.־2.

באיגרת שנשלחה לשר החוץ ג'ורג' שולץ מציינים הסנאטורים, כי "נוכח הסכנה הגדולה הנשקפת לבטחון האזור, חייבת ארה"ב לעיין מחדש בכל הצעה למכור נשק נוסף לסעודיה, עד שבעיה זו תמצא את פתרונה הסופי והטילים הסיניים יפונו". עוד דרשו הסנאטורים, שארה"ב תבטל את הצעה בסך 450 מיליון דולאר, לאחזקת מטוסי המכ"ם מדגם "אייוואקס" בסעודיה.

באיגרת צויין כי הטילים הסיניים הם בעלי טווח של 3000 ק"מ וכי סעודיה ביקשה להסתיר את העובדה שבידיה נשק זה.

יצויין ששולץ כבר הביעה דאגת ממשלת ארה"ב בנושא זה במהלך שיחות שקיים בתחילת החודש בוואשינגטון עם שר החוץ הסיני וו קסואקיאן.

חוק התכנון והבניה התשכ"ה – 1965
מרחב תכנון מקומי שקמים
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה שקמים הופקד שינוי תכנית הנקראת שינוי מס' 2 לתכנית מפורטת 171/03/6 – שפיר.

עיקרי הוראות השינוי:
א. פיתוח מרכז אזורי במועצה אזורית שפיר.
ב. קביעה ושינוי יעוד קרקע בתחום התכנית כדלקמן: –
1. שינוי תוואי דרכים מס' 1, 2, 3, 4
2. ביטול דרך מס' 5
3. ביטול שביל במגרש מס' 1
4. יעוד שטח לצורכי דרך (שינוי מאזור חקלאי).
5. יעוד שטח למרכז אזורי (שינוי מאזור חקלאי).
ג. שינוי וביטול חלוקה קיימת ותכנון חלוקה חדשה.
ד. קביעת הוראות בניה באזורים השונים.
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית:
גוש: 3031
מקום: שפיר – מרכז אזורי "שלי".

כל המעונין בשינוי רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על־ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי במשרדי הועדה המקומית האמורה. ההתנגדות תוגש בכתב בפירוט והנמקה בליווי תצהיר המאמת את העובדות שעליהן מסתמכת ההתנגדות.

שלום הניני
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום.

משפטנים

(המשך בעמוד 2)

ח"כ דרוקמן מדגיש כי חברי המחתרת היהודית לא בגדו במולדת ולא מסרו מידע סודי לאויב כפי שעשו חברים לדעה ולהשקפה של שריד וחבריו. הכל יודעים כי רוב העם השפוי בישראל הביע בחתימות יד את רצונו לראות את כל אסירי המחתרת שבים לביתם.

הח"כ הביע תקוה כי הנשיא אכן יחיש את תהליך חנינתם המחולטת לקראת יום העצמאות הקרוב. "צר לקבוע כי אילו ניתנה חנינה לפלשתינים היה שריד מברך את הנשיא על גישתו ההומנית", אומר ח"כ דרוקמן.

שריר שבע רצון מהחנינות

שר המשפטים והתיירות אברהם שריר הביע סיפוק מהחלטתו של נשיא המדינה לחון את שני אסירי "המחתרת היהודית", בהביעו בטחונו כי מאחר שהשניים הביעו חרטה על מעשיהם, אין ספק כי נלמד הלקח, לא רק אצלם אלא גם אצל רבים אחרים.

לשאלה, האם היה ממליץ לחון גם את חמשת אסירי המחתרת היהודית שנותרו עדיין בכלא, השיב השר שריר: "הראשון שצריך לדעת לגבי המלצת משרדי בנידון הוא נשיא המדינה. אולם, כללית אני סבור שבשנת ה־40 למדינת ישראל, ולפני החגים, מן הראוי שנאפשר לאנשים רבים ככל האפשר, אשר אנו בטוחים כי לא ישובו לדרכי הפשע ולביצוע עבירות, לפתוח דף חדש. ומשרדי אכן נוהג ברוח הבנה וסלחנות זו".

גנירם לא חושב על פוליטיקה – מעכשיו – רק במטע

"אני מאחל לכל עם ישראל חג פסח שמח וכשר", זאת היתה תגובתו הראשונה הפומבית של יצחק גנירם, אסיר המחתרת שנחון ערב החג בידי נשיא המדינה, חיים הרצוג. ההודעה על החנינה תפסה את גנירם שלשום בבוקר בביתו לאחר ששוחרר לשבת ולחג בלי קשר לחנינה. בשנה האחרונה היה גנירם בתהליך שיקום, יחד עם האסיר יהודה עציון, בישיבה בעפולה אותה מנהל הרב גרוסמן ממגדל העמק.

מיד כאשר נודע דבר החנינה לגנירם, הגיעו לביתו במושב רמת מגשימים שבגולן עשרות רבות מחברי הישוב והישובים הדתיים בדרום הגולן והטלפון בביתו לא פסק מלצלצל. על הקו היו חברים רבים, בהם שכנים חילונים ובעלי דעות פוליטיות מנוגדות, שבירכו את גנירם על החנינה.

גנירם עצמו, המכונה בפי חבריו "עקלה", השתדל לשמור על קור רוח ואיפוק. הוא הודה למברכיו, אך סירב להרחיב את הדיבור. לעיתונאים שביקשו לראיינו, השיב בנימוס כי אינו מעוניין בכך בעת ורק איחל חג שמח לכולם. שלשום בבוקר כבר היה עסוק בהכנות לליל הסדר שערך בחוג המשפחה במושב, עם אשתו היה ושבעת ילדיו.

חבריו של "עקלה" מהמושב [illegible] כי לא אחת בחופשותיו וגם לאחרונה התבטא אסיר המחתרת לשעבר כי אינו מעוניין לעסוק כעת בפוליטיקה ואת רעיונותיו ישמור לעצמו. הוא מתכוון לשוב לעבוד בענף המטע של המושב, ממנו נלקח לפני ארבע שנים על־ידי חוקרי השב"כ שבאו לעוצרו. "הוא איש עבודה ואין אצלו הכמות", אמר אחד מחבריו.

מכלא השרון בתל־מונד יצא ביום שישי בבוקר אסיר המחתרת עירא רפפורט לאחר שקיבל חנינה מנשיא המדינה. ליד השער המתין לו ידיד. רפפורט הסכים לומר לעתונאים, שהוא מודה לנשיא המדינה על שהחליט להעניק לו חנינה, וקרא לנשיא לחון גם את חמשת אסירי המחתרת הנותרים המרצים עונשם בכלא השרון בתל־מונד. בהשיבו לשאלה האם הוא מתחרט על מעשיו אמר רפפורט, כי על רחשי ליבו כתב באריכות לנשיא המדינה. בהתייחסו לקיומה של המחתרת בשטחים אמר, שהיום עושים כוחות הבטחון את המוטל עליהם בשטחי יהודה ושומרון, ולכן אין צורך בקיומה של מחתרת יהודית.

עירא רפפורט הורשע בהשתתפות בארגון טירור ופגיעה בבסאם שכעה. הוא נידון ל־30 חודשי מאסר. כאשר נעצרו חברי המחתרת שהה עירא רפפורט בארה"ב וסעד את אימו החולה. הוא חזר לארץ לפני כשנה וחצי והסגיר עצמו בשדה התעופה, הודה במעשים שיוחסו לו ונשלח לרצות את עונשו.

בני גאון

(המשך בעמוד 2)

"כור" לא הוצע לו על ידי שום גורם מוסמך בחברת העובדים. הוא קיבל את הצעת קיסר להיות מנכ"ל קופ"ח בתנאים מסויימים. ועידת קופ"ח שתיערך במאי צפויה לדון ולאשר את התנאים והמינוי. המנהל הרפואי יהיה ד"ר סרבריה.

התכנסויות

התכנסויות של כמה מראשי משק העובדים שבהם הושמעה ביקורת על מהלכיו של מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר סביב פרשת התפטרותו של גביש – עוררו תגובה נזעמת של ראשי חוג "תנופה", חוג של מנהלים בכירים במשק העובדים, מזכירי מועצות פועלים, ויושבי־ראש ועדי עובדים במפעלי ההסתדרות ומוסדותיה, חוג המקורב לקיסר.

אנשי החוג פרסמו הודעה שלפיה הם רואים בהופעה פגיעות מודיות אם היו כאלה ואת הרושם שנוצר בהדלפות לכלי התקשורת על "מרד מנהלים, כביכול" – אומרים אנשי "חוג תנופה".

"חוג תנופה" קרא "לחזק את קיסר בתוכנית הרפורמה שלו להבראת המשק ההסתדרותי", באמצעות בקרה וייעול המערכת".

הצעה לבחירה ישירה

בהצעה שעובדי "כור" הם שיבחרו את המנכ"ל החדש יצא אתמול ח"כ גדי יציב (מפ"ם). במכתב ששיגר למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר אומר יציב, כי עובדי "כור" הם שיצטרכו לשאת בנטל הכבד של תהליך הבראת החברה. לדבריו, אין כל סיכוי להצליח בניהול קונצרן הנמצא בבעלות חברת העובדים בעזרת שיטות ניהול המקובלות בסקטור הפרטי.

שמירת הים

חיילי צה"ל מאבטחים ביום החג את המתרחצים בחוף תל־אביב. (צילום: יעקב שאלתיאל)

האפיקומן של חיילי 'ברק': ג'יפ ומחשב חדיש לעוצבה

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

בכל יחידות צה"ל הפרושות בגבול הצפון, ברמת הגולן ובדרום לבנון נערכו שלשום סדרי פסח כהלכתם. ביחידות המבצעיות נערכו סדרים מקוצרים, והרבנות הצבאית בפיקוד הצפון דאגה לספק לכל היחידות את המצרכים והתנאים הנדרשים לעריכת הסדר.

שלא כבשנים עברו, לא נערך השנה סדר מרכזי בפיקוד הצפון, וקציני הפיקוד הבכירים עשו את הסדר עם בני משפחותיהם ביחידות צה"ל השונות. אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד ערך את הסדר יחד עם בני משפחתו בעוצבת "ברק" ברמת הגולן, וחיילי היחידה, שגילו את האפיקומן, דרשו מהאלוף לתת להם כמתנה ג'יפ חדש ומחשב לצורכי היחידה. האלוף פלד נאלץ, כמובן, להיעתר לדרישה.

במוצאי השבת והחג לא נרשמו אירועים מיוחדים לאורך גבול הצפון ובאזור הבטחון בדרום לבנון, זולת אירוע ליד הכפר ברעשית, שבו הותקף מוצב צד"ל באש מנשק קל. ברחבי הצפון נרשמה תנועה ערה של מטיילים ואורחים. בכבישי האיזור הורגשה תנועה ערה מן הרגיל, וסביב הכנרת היו כמה מאות מתרחצים עם פתיחתה הרשמית של עונת הרחצה בפסח.

מן המשטרה לא נמסר על אירועים מיוחדים במוצאי השבת והחג. באתרי הטיולים והנופש בגליל ובעמק היו מאות רבות של מטיילים שניצלו את מזג האויר החמים לטיולים. צופים, כי במוצאי חול המועד יתמלאו חופי הכנרת ואתרי הטיולים בצפון באלפי מטיילים ומתרחצים.

שמונה נהרגו בשטחים

(המשך בעמוד 2)

לפזר מפגינים שתקפו אותו. בתקרית זו נהרג חמיס מחמוד אחמד, בן 41.

על התקרית החמורה בעזה נודעו אתמול הפרטים הבאים: ברחוב תלתין, אחד הרחובות המרכזיים בעיר, היתה הפגנה ונזרקו אבנים. כוח צה"ל שהגיע למקום ניסה לתפוס את מארגני ההפגנה. כמה מהתושבים תקפו את החיילים שאחד מהם נפצע מדקירת סכין באוזנו ונלקח לאשפוז. עוד חייל נפצע שעה שאנשי המשמר דלקו אחרי המפגינים – לחנות קצבים סמוכה. החיילים פתחו באש והרגו את ג'מיל אל־כורדי, בן 55, את אחמד אל־כורדי, בן 45, ואת בנו עלא אל־כורדי, בן 21. עוד 9 תושבים ערבים נפצעו אחדים מהם קשה וביניהם עוד מבני משפחת אל־כורדי.

בהתאם לכרוזי מפקדת ההתקוממות, צפויה מחר שביתה כללית במחאה על ביקור שולץ וצפויה סדרה של הפגנות ומהומות במהלך הביקור.

מפקד הכוחות בעזה: התקרית – אירוע חריג

תא"ל מ., מפקד כוחות צה"ל ברצועה, הגדיר את התקרית מאתמול כ"אירוע חריג" על רקע "השקט היחסי" שהיה בתקופה האחרונה ברצועה. הוא אינו רואה בו מעבר לשלב חדש והגדיר אותו כ"פעולה אלימה ובלתי אופיינית". לפי התחקיר שנעשה לאחר המקרה היתה התגובה שנקטו החיילים תגובה סבירה. תוקפיהם השתמשו בגרזן בין היתר בסכין קצבים גדולה והסכין משמשת על מנת להרגם. מדבריו הסתבר שאין כוונת הצבא לחרוש את [illegible], מה עוד שהתוקפים נהרגו ונפצעו. התגובה, אמר, תהיה נקודתית ולא [illegible].

מצרים: שולץ מביא

(המשך בעמוד 2)

שתוכל לטעון, כי נושא הנסיגה מיצה את עצמו על־ידי פינוי סיני.

על־פי המקורות המצריים, המנהיגים המצריים הערכים מסרו כבר לאמריקאים, כי לדעתם יש להמנות הזמנה להשתתף בועידה הבין־לאומית גם לאש"ף ולכלול בהזמנה פסקה הקובעת, שהוועידה תדון בפתרון הבעיה הפלשתינית "על כל היבטיה", קרי בהשגת פתרון פוליטי לבעיה זו.

בינתיים מסרו מקורות פלשתיניים, כי עראפאת נענה להזמנת הקרמלין ושהוא יבקר במוסקווה ביום ה' הקרוב. עראפאת ידון עם הצמרת הסובייטית בתאום עמדות בעניין יוזמת שולץ. עתוני ירדן התייחסו אתמול בנימה ביקורתית לביקורו הקרוב של שולץ באיזור. העתון "אל־ראי" טען, שאם שולץ מביא באמתחתו שוב הצעה לכינוס ועידה בין־לאומית חסרת הסמכויות – הרי שיוזמתו נועדה לכשלון.

ריצ'ארד מרפי, עוזר שר החוץ האמריקאי, נועד בסוף השבוע שלוש פעמים בדמשק עם סגן הנשיא הסורי עבד אל חלים חדאם. השיחות נסבו על ביקורו של שולץ בדמשק, שיערך ביום ג' הקרוב. מקורות סוריים מסרו, כי שולץ ידון עם הנשיא אסד ביוזמה האמריקאית לפתרון הסכסוך הישראלי־ערבי וכן במאמצים שעושה ארה"ב לאחרונה בין הנשיאים אסד וג'ומאייל ולקדם הסדר פנימי בלבנון לקראת הבחירות הצפויות שם לנשיאות בתוך כמה חודשים.

מרפי ייצא היום מדמשק לאתונה, כדי לדווח לשולץ על שיחותיו בדמשק, לפני יציאת המזכיר ועוזרו לישראל לפתיחת הסיור החדש במזרח התיכון.

דוקרו של הקצין

(המשך בעמוד 2)

לפתע שלף אחד מהם אולר ודקר את השוטר בחלק העליון של חזהו. מג"ש לימואזי הספיק להורות לשוטרים שהיו לידו לתפוס את התוקף והנמלטים. אחד השוטרים החל לדלוק אחריו ולבדר אותו לאחר מרדף קצר. תוך כדי מאבק הולם בו השוטר בקת הרובה, הסם אותו והשתלט עליו. הקצין המצבע אושפז בבית החולים הדסה הר הצופים ומצבו קל.

בתום התפילה הגיע למקום גם המופתי שייך סעד א־דין אל־עלמי שיצא גם הוא מהר הבית. לטענתו, הוא הוכה ונדחף על־ידי השוטרים, אולם מפקד משטרת ירושלים, תנ"ץ יוסף יהודאי, הכחיש מכל וכל את טענותיו של המופתי ואמר, כי לא היה כל מגע בינו לשוטרים. לדבריו, למקום התקריה הגיעו עשרות עתונאים וצלמים ואיש מהם לא מאשר את טענת המופתי.

פרט לאירוע זה נפצע אתמול לפנות בוקר קל ברגלו שוטר מג"ב מאבן שנזרקה לעבר סיור בעיר העתיקה. כן הונפו אתמול שני דגלי אש"ף אך כללית נשמר בירושלים השקט ובעיר העתיקה נראו אתמול מאות תיירים ומטיילים. למאות השוטרים המוצבים בעיר במסגרת מבצע "מחשבה תחילה" נערכו שני סדרים מרכזיים בחמה הארצי ובבסיס משמר הגבול.

אהובנו

מאיר (צבי) גוטרמן

איננו עמנו עוד
לאחר מחלה ממושכת

ההלוויה תצא היום, יום ראשון 3.4.88 בשעה 12.45 מבית המנוח רחוב סירקין 47 גבעתיים.
לבירור פרטים נוספים להתקשר לטלפון 324491.

אבלים מרה: אשתו: לאה
בתו: דבורה ודב שוחר
בנו: אשר ואהובה גוטרמן
נכדיו: יהל ודורית שחר, עמית, הדס, אלעד, ניצן גוטרמן

אנו מצטערים להודיע על פטירתו של

אברהם שושני (רוזנצוויג)

ההלוויה תצא היום יום א' 3.4.88 בשעה 9.30 בבוקר מביתו, ברחוב אינטרנציונל 18, חיפה, לבית העלמין בכפר סמיר.

מתאבלים: אשתו והמשפחה

הספינה „בוניפציו", שבה הוחזק מנהיג הפיכת הנפל בפיליפינים קולונל גרגוריו (גרינגו) הונאסאן (בתמונה למטה) עד שברח ביחד עם 14 מסוהריו, אתמול עם שחר. (צילום: א.פ)

מנהיג הפיכת הנפל בפיליפינים נמלט מכלאו – עם 14 משומריו

מאנילה (רויטר וא.פ.)– קולונל גרגוריו (גרינגו) הונאסאן, מנהיג הפיכת הנפל שהיתה בפיליפינים בשנה שעברה, נמלט אתמול לפנות בוקר מספינת אסירים יחד עם 14 משומריו תחת מטר אש כבד של שומרי הספינה. בבירה מאנילה הובע החשש, כי הונאסאן יעשה ניסיון נוסף להפיל את המשטר.

בנאום טלוויזיוני לאחר ישיבת חירום של הממשלה הכריזה נשיאת הפיליפינים קוראזון אקינו, כי הצבא יעשה כל מאמץ ללכידתו של הונאסאן. רמטכ"ל צבא הפיליפינים ריינאטו דה-וילה הכריז על כוננות כללית בצבא. הנשיאה ביקשה לקבל דיווח על כל תנועה לא שגרתית של חיילים בכל מקום בפיליפינים. בכניסות למאנילה הוקמו מחסומי דרכים, במגמה למנוע את כניסת הונאסאן אליה או יציאתו ממנה, אם עלה כבר בידו להגיע לתוכה. שר ההגנה פידל ראמוס אמר, כי בריחת הונאסאן גורמת דאגה בממשל, משום שהוא נהנה עדיין מ„פופולאריות מסויימת", אך לדבריו, ננקטו כל האמצעים הדרושים כדי למנוע גרימת נזק על-ידו.

דובר צבאי מסר אתמול, כי מחקירה ראשונה של נסיבות בריחתו של הונאסאן עולה, כי הוא שיחד את שומריו, והם הצטרפו אליו אחר-כך בבריחתו בשתי אסדות גומי. הוא סיפר, כי שומרי הספינה הוחלפו מדי שבוע, כדי למנוע חדירתם של נאמני הונאסאן לשורותיהם, אלא שאיש לא שיער שיעלה בידיו לשחד את הסוהרים עצמם. לדברי הנשיאה אקינו, נעצרו רב החובל של הספינה וצוות הסוהרים, והם יועמדו לדין צבאי.

הסובייטים לא מאמינים שהסכם הפירוק יוכן סופית עד הפסגה

מוסקווה (א.פ. ורויטר).– פקידים סובייטיים אינם מאמינים עוד, כי אפשר יהיה להכין בזמן לחתימה את ההסכם לפירוק מחצית מאגר הטילים הבאליסטיים של שתי המעצמות במסגרת פגישת הפסגה בין מנהיגי שתי המעצמות במוסקווה, בסוף החודש הבא – כך אמרו אתמול מקורות רמי דרג בבירת ברה"מ, שרצו בעילום שמם.

עמדת פקידים אלה עומדת בסתירה לעמדה הרשמית של הפוליטביורו הסובייטי, הגורסת המשך השתדלות להכנת ההסכם לחתימה עד למועד הפסגה, ה-29 במאי. אתמול אמר ראש המינהל לפירוק נשק במשרד החוץ הסובייטי, ויקטור קארפוב, לסוכנות הידיעות „טאס", כי אפשר להספיק להכין את המסמך במועד, אך גם הוא האשים את הנציגים האמריקאים בשיחות פירוק הנשק בג'נבה בגרימה מכוונת של עיכובים בשיחות.

מקור בכיר במוסקווה ציין, כי ארה"ב טרם השיבה במישרין על ארבע הצעות ספציפיות שהעלה מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבצ'וב בפגישתו האחרונה עם שר החוץ האמריקאי שולץ בפברואר. לדבריו, אין הצעות אלה קשורות ביוזמת ההגנה האסטרטגית של ארה"ב, אבן הנגף העיקרית בשיחות, אלא להצעה המקובלת על שני המנהיגים לקיצוץ מאגרי הנשק במהירות.

שוטרי מיאמי עוצרים מפגין פלשתיני לפני בניין הקונסוליה הישראלית בעיר ביום ה' בהפגנה שבמהלכה פרצה תגרת ידיים בין המפגינים לבין אוהדי ישראל, שנשאו דגלי ישראל. הפגנת הפלשתינים היתה ברשיון, ומשתתפיה ניצבו לפני הבניין במשך שעתיים בטרם הגיעו למקום נושאי הדגלים הישראליים. (צילום: א.פ)

העתונות בארה"ב מרוויחה הון ממודעות על הסכסוך במזה"ת

ניו-יורק (עסס"א).- סכומי-עתק משולמים לאחרונה לעתונות האמריקאית תמורת פרסום מודעות ובהן הצהרות עמדה בקשר לסכסוך המזרח-תיכוני. בראש רשימת העתונים המבוקשים ביותר לעניין זה ה„וואשינגטון פוסט", המתפאר בכך שעם 764,000 קוראיו בימי חול ו-1.85 מיליון קוראיו ביום א' נמנים כל חברי הקונגרס למעט אחד ורוב הפקידים הבכירים של ממשל רייגן.

מחיר מודעה על-פני עמוד שלם בעתוני ארה"ב נע בין 34,452 ל-40,920 דולאר. דובר החברה המוציאה לאור את „ניו-יורק טיימס", ויליאם אדלר, אמר, כי העתון קיבל הזמנות רבות לפרסום מודעות בקשר עם המצב במזרח-התיכון, רובן התומכות בעמדת ראש-ממשלת ישראל יצחק שמיר, וכי התגובה למודעות אלה היתה ערנית אף יותר משציפו המפרסמים. יותר מ-300 מכתבים נתקבלו בתגובה ותרומות בסך 10,000 דולאר.

בין המודעות היתה גם אחת של כתב-העת היהודי ליברלי „תיקון" על-פני רבע עמוד ב„ניו-יורק טיימס". על המודעה, שפורסמה לרגל ביקור שמיר בארה"ב תחת הכותרת „על ישראל לשים קץ לכיבוש", חתמו 250 אישים אמריקאיים יהודיים ידועי שם, בהם כוכבי הקולנוע וודי אלן וריצ'ארד דרייפוס והסופרים ארתור מילר ופיליפ רות. במודעה נאמר לשמיר, שלא כל היהודים האמריקאים מסכימים עמו.

חיפה הצדיעה לחברי ההגנה שהיו משחרריה לפני 40 שנה

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

טקס הצדעה לחברי ההגנה שהשתתפו בשחרורה של חיפה לפני 40 שנה, נערך באודיטוריום על הכרמל בערב הפסח שבו חל יום שחרורה של העיר. את הטקס, שבו השתתפו מאות לוחמים אשר הגיעו לחיפה מכל קצות הארץ, ארגנו עיריית חיפה וארגון ותיקי ההגנה. על הבמה שקושטה בדגלי הלאום בחיפה התנוססה כרזה „איך חלפו הימים, השנים והעת, איך יפית בערים, איך בנוך תבנית" (מתוך שיר של מיכאל קשטן ז"ל). בטקס השתתפו משה כרמל שהיה אז מפקד חזית הצפון, יוסף בן-פורת מפקד העיר חיפה, מיכאל מפקד מחוז חיפה, שלמה חבורי חבר מפקדת העיר וכן אריה לבנישטיין, נפתלי ליפשיץ ודב סוכין, שנמנו עם חברי ועדת המצב. אריה גורזאל ראש עיריית חיפה, שהיה אז מפקד פלוגה, העניק ללוחמים תעודות הוקרה על חלקם בשחרורה של העיר. ללוחמים שאינם בחיים ואשר מילאו תפקידים מרכזיים בעיר, אוריאל שלום, גוט-לוין, אבא חושי, דוד הכהן, דוד בר רב האי, משה ריקין, יהודה כרמי וד"ר פליקסברודס, התעודות נמסרו לבני משפחותיהם. משה כרמל ואריה גורזאל גוללו כמה מפרשיות הגבורה בשחרורה של העיר בעיקר על בית הנג'אדה במזרח ובית חורי במערב, וכן על הימים שבהם הוכרעה המלחמה ונקבע בצוותא המוחץ של ההגנה העברית. למשתתפים בטקס גם חולקה חוברת חדשה בשם „רחובות מספרים", המספרת את סיפורי ההגנה של חיפה והושמע לראשונה שיר על העיר בשם „מסע בעקבות לוחמים", שחיברו יאיר מילר ויוסי וילאן מהגימנסיה הצבאית השמיעו חברי המקהלה של הרבנות הצבאית. בערב החג גם נערכה אזכרה בבית-העלמין הצבאי לנופלים במערכה על שחרור חיפה ובפינת הרחובות הנביאים ומעלה השחרור הוסר הלוט מעל השלט „כיכר ההגנה".

ארה"ב תגברה כוחותיה בפנאמה; חוששים מפעולה להפלת נורייגה

„לוס-אנג'לס טיימס": שולץ הציע חטיפה – אך קארלוצ'י התנגד

וואשינגטון (עיר ועיט).- ארה"ב שיגרה אתמול כוח נוסף של 1,300 חיילים לפנאמה, כדי לתגבר את כוח המשטרה הצבאית שלה בתעלת פנאמה ליותר מ-2,500 חיילים. משרד ההגנה האמריקאי הודיע ביום ו', כי בהמשך תשלח גם תגבורת של חיל הנחתים וכן 27 מסוקים נוספים, 15 מטוסי תובלה, שבעה מטוסי תקיפה וכן סיירים הנעזרים בכלבים. הצעד נועד ב„חיזוק יציבות בפנאמה" האמצעים שנוקט השליט הצבאי, גנראל נורייגה.

מפנאמה-סיטי נמסר ביום ו', כי צבא פנאמה קיבל הוראה להימנע מהפעלת נשק נגד הכוחות הבאים של ארה"ב, אלא במקרה של „תוקפנות בולטת" נגד פנאמה. הודעה על כך כלולה באגרת ששלח נשיא פנאמה מנואל סוליס למזכ"ל או"ם פרז דה-קויאר.

באיגרתו כותב נשיא סוליס, כי אם תורה ארה"ב על פתיחת פעולה צבאית ללא-הצדקה, היא תהיה אחראית לתוצאות המעשה בפני העולם כולו ובפני העם האמריקאי. לדבריו, תגן ממשלת פנאמה על תושביה החיים בקרבת התעלה, הן אזרחי פנאמה והן אזרחי חוץ.

אתמול טען העתון „לוס-אנג'לס טיימס" בידיעה שמקורה בוואשינגטון, כי שר החוץ ג'ורג' שולץ הציע לשגר כוח מיוחד לפנאמה, כדי לחטוף את האיש החזק אנטוניו נורייגה ולהביאו לארה"ב, כדי לעמוד למשפט באשמת סחר בסמים.

בידיעה, שבה צוטטו פקידי הממשל, מסר העתון, כי שולץ ועוזריו הדהימו פקידים אחרים, בהציעם את החטיפה כאחת האופציות במשבר בפנמה. שר ההגנה פראנק קארלוצ'י התנגד להצעתו של שולץ בהגדירו אותה כמסוכנת, ורעיון החטיפה נגנז, לפחות לפי שעה.

הממשל דן עתה באפשרויות שונות, כולל ארגון קשר צבאי נגד נורייגה והנחתת יותר מ-3,000 חיילים קרביים בבסיסים אמריקאיים בפנמה בתור הפגנת כוח, הוסיף העתון.

בתוך כך נודע, כי הבית הלבן שב ביום ה' בקריאה לחברות ולאזרחים אמריקאים להעביר את כל הסכומים המגיעים לממשלת פנאמה לחשבונות בנקאיים על-שם נשיא פנאמה המודח אריק דלוואייה, המוכר עדיין על-ידי ארה"ב כנשיאה החוקי. קודם לכן אישר הממשל, כי חברות אמריקאיות הפועלות בפנאמה העבירו כספי מסים שהיו חייבות למשטר של גנראל נורייגה ושהדבר אפשר לו תשלום משכורות לעובדי המדינה.

רופאי קופ"ח: רק ניתוחי חירום; קיסר: לכבד הסכם קיצור התור

מאת דנקה הריניש, סופרת „דבר"

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר אמר בערב החג, שאת ההסכם של הנהלת קופת-חולים הכללית עם רופאי הקופה לקיצור התורים לניתוחים אלקטיביים, יש לכבד ולקיים כפי שמתחייב לגבי כל הסכם שנחתם כדין בין מעסיקים לעובדים. בתגובתו על השעיית ההסכם על-ידי משרד האוצר תוך הסתמכות על התיקון לחוק יסוד התקציב שלפיו נאסר על מוסד נתמך על-ידי הממשלה לחתום על הסכם עם עובדיו, ציין קיסר, כי התיקון הועבר בכנסת בחופזה ובהיסח הדעת.

בעקבות השעיית ההסכם ממשיכים הרופאים בבתי-החולים של הקופה בעיצומים, שנפתחו בשביתת אזהרה ליום אחד בסוף השבוע. היום ובמשך כל חול המועד יבוצעו בבתי-החולים של הקופה ניתוחי חירום בלבד, וכל הניתוחים המתוכננים מראש מתבטלים. במשך השבוע יתכנסו מוסדות הסתדרות רופאי בתי-החולים, ונראה שיחליטו על החרפת המאבק.

„קיסר הוא איש המפתח להפעלת ההסכם על הפעלת משמרת שניה לקיצור התורים לניתוחים", טען אמש יו"ר הוסתדרות, ד"ר חיים סולן, בשיחה עם סופרת „דבר". לדבריו, הרופאים אינם מחפשים הסכם חדש ורוצים לממש את ההסכם שנחתם איתם כחוק. „לא היתה חקיקה רטרואקטיבית, ולכן יש מקום להמשיך בהפעלת ההסכם", אמר ד"ר סולן.

סכנה לדמוקראטיה

קיסר, שדיבר בערב החג עם פעילי ההסתדרות באיזור תל-אביב, הבהיר, כי ההסכם שנחתם בזמנו עם רופאי קופת-חולים איננו בחזקת „הסכם שכר חדש", כפי שטוענים במשרד האוצר, אלא רק הסכם אד-הוק שנועד למטרה מוגדרת ומוגבלת: קיצור התורים לניתוחים לזמן מוגבל של 22 חודש. לדברי קיסר, הפעלת הסכם זה גם על ציבור הרופאים בבתי-החולים הממשלתיים עשויה להביא לרגיעה במערכת התוססת בלאו-הכי.

קיסר אמר, כי ההסתדרות תמצה למילוי ההסכם המיוחד את כל האמצעים המשפטיים-ממלכתיים, אף כי היא מעדיפה שלא להזדקק לצעדים משפטיים ולפתור הבעיה בדרכי משא-ומתן מקובלות, תוך שכבוע הגיוני שהסכמים יש לקיים ככתבם וכלשונם. מזכ"ל ההסתדרות הודיע בהזדמנות זו על עצם התיקון הזה בחוק יסוד התקציב, ואמר, כי ההסתדרות מתנגדת עקרונית ומעשית לחוק כזה, המהווה פגיעה רצינית במשא-ומתן חופשי בין עובדים למעסיקים ומכה אנושה במערכת יחסי עבודה במדינה מתוקנת וחופשית.

יוסרו צווי הריתוק

בערב החג הודיע דובר משרד האוצר, כי הוסרו צווי הריתוק נגד רופאי המדינה. הדובר הסביר, כי הסרת הצווים היא תגובת האוצר על החלטת רופאי המדינה לא לקיים עיצומים בתקופת חול המועד. אולם אמש היו הצווים עדיין בתוקפם. בחוגי רופאי המדינה טענו אמש, כי אם צווי הריתוק נגדם לא יוסרו עד הבוקר, הם יראו בהודעת האוצר „טריק" לזריית חול בעיני הציבור.

העיצומים במעבדות

עובדי המעבדות בשירות המדינה ממשיכים היום בעיצומיהם בבתי-החולים „וולפסון" ו„אסף הרופא" ומחר בבתי-החולים „הלל יפה" ו„ברזילי". במשא-ומתן אין כל התקדמות, והעובדים מאשימים את משרד הבריאות, כי לאחר שהכל כבר סוכם ניתקו נציגי משרד הבריאות את המגע. לדברי מזכ"ל הסתדרות המיקרוביולוגים והביוכימאים, אשר גולדשלגר, אמר הממונה על השכר במשרד האוצר יעקב דנון, כי מקובל עליו הסיכום על עבודה נוספת שהושג בין משרד הבריאות ועובדי המעבדות בשירות המדינה.

עובדי המעבדות בבית-החולים „שיבא" בתל-השומר איימו אתמול, שאם משרד הבריאות לא יחתום על ההסכם שסוכם, הם יפרו את צווי הריתוק ויפתחו בשביתה.

3 חודשים אחרי הדו"ח – בר-לב טרם דן על בידוי הראיות בעזה

מאת נתן רותי, סופר „דבר" לעניני משטרה

שלושה חודשים לאחר שדו"ח ארז הנוגע לסוכנים החשאיים ברצועת עזה הוגש לשר המשטרה, עדיין לא התקיים כל דיון בדו"ח, שנחשב להחמור מכל הדו"חות, שהוגשו עד כה על-ידי המבקר.

השר חיים בר-לב אמר בראיון רדיו, כי אין להיחפז בפרסום עובדות הדו"ח, מאחר שעדיין לא התקיימו דיונים בממצאי הדו"ח. גורמים המעורים בפרשה מציינים, כי חומרת הדו"ח מחייבת קיומו של דיון דחוף בממצאיו.

חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי (רצ) תבע ביום ו' לכנס את ועדת הפנים של הכנסת בטענה, שיש חשש כי שר המשטרה מגן על המשטרה ולא על הציבור.

בבר: ידעו שידי נקיות

(ע).– „פרסום דו"ח מבקר המשטרה על בידוי הראיות במשטרת עזה לא יחזיר לגבי את הגלגל אחורה, אבל עכשיו ידעו לפחות האנשים שידי נקיות", כך הגיב ביום ו' רב פקד המשטרה בדימוס דוד בבר, חושף בידוי הראיות במשטרת נפת עזה ומי שכיהן עד לפני כשנתיים כראש לשכת החקירות של הנפה. הוא התפטר מהמשטרה לאחר שניסו להעליל עליו האשמות של קבלת שוחד והעבירוהו לתפקיד משרדי במשטרת לכיש.

רפ"ק דוד בבר היה מנהל תקופה ארוכה במשטרה, ואף לקה בליבו, לאחר שהועבר לתפקיד זוטר. עם פרישתו מהמשטרה לפני שנתיים אמר: „אישתי בגדה בי ואיני יכול להרגע מזה. 25 שנים הייתי נשוי למשטרה ופתאום גיליתי את הבגידה. איני יכול להמשיך כך יותר ולכן התפטרתי, על אף שהדבר היחיד שאני יודע לעשות זה להיות שוטר ואיש חקירות".

לפני שלושה חודשים פתח בבר משרד חקירות פרטי באשקלון, ולאחר שראה כי הציבור מביע אמון בכישוריו כחוקר ופונה אליו בהזמנת חקירות, אמר: „חששתי שלעולם לא אצליח לשוב ולעבוד ככל אדם אחר, אך לשמחתי הצלחתי. הפגיעה בי והעלבון עדיין צורבים, אך המשרד הקטן שלי הוא לי היום פיצוי מועט על הסבל הרב שעברתי".

הליגה הערבית במשבר כספי

מאת גדעון קין, סופר „דבר" בפריס

פאריס. (מיוחד ל„דבר").– הליגה הערבית נקלעה למשבר כספי ולא תוכל, כנראה, לשלם את משכורות פקידיה, זאת משום שסעודיה לא העבירה עד כה את חלקה בתקציב.

העתון „לה קוטידיין דה פארי" מוסר, כי בדרך כלל מעבירה סעודיה את חלקה בינואר, מה שמאפשר לכסות את ההוצאות הראשונות עד שעיראק וכוויית מעבירות את השתתפותן במארס או באפריל. השנה, זו הפעם הראשונה, לא הגיע הכסף הסעודי.

משאית דרסה ילד בבירה

מאת יורם לוי

גר עמר בן 11 מירושלים נדרס אתמול למוות על ידי משאית סמוך לביתו.

התאונה ארעה בדרך חברון, כביש סואן המקשר את ירושלים לבית לחם וחברון. הילד שיחק בכדור ולפתע התגלגל הכדור לכביש. הילד רץ לתפוס אותו ואז הגיחה משאית כבדה שפגעה בו והרגו.

העתונאים: לבחור מוסדות רשות השידור

הנהלת האיגוד הארצי של עתונאי ישראל החליטה לשגר מכתב מחאה לראש הממשלה, לממלא-מקומו ולשר החינוך, על כך שרשות השידור מתפקדת זה קרוב לשנה ללא מוסדות ציבוריים נבחרים, מליאה וועד מנהל, שיפקחו על עבודתה ודרכי ניהולה.

עתונאי ישראל מודאגים מן המצב הנמשך ברשות השידור, שבו החלטות ההנהלה, תכני השידור והתכנון לטווח קצר וארוך מתקבלים על-ידי מנכ"ל רשות השידור וההנהלה ללא פיקוח והכוונה ציבוריים, כנדרש על-פי חוק רשות השידור וכמתחייב מנוהל הציבורי התקין.

איגוד עתונאי ישראל יפעל מעתה בכל דרך כדי למנוע את המשך המצב הקיים והוא קורא לממשלה ולכנסת לפעול בדחיפות לתיקון המצב.

עיראק: בלמנו כוח איראן והרגנו באיראנים ובכורדים

בחריין (א.פ., רויטר ועיט).- עיראק הודיעה אתמול, כי בלמה את המתקפה האיראנית בחבל ההררי פולימניה בצפון-מזרח המדינה והרגו אלפי חיילים איראנים ומורדים כורדים במהלך הקרבות.

סוכנות הידיעות האיראנית מסרה אתמול, כי צבא עיראק הרס את העיר הכורדית סאייד סאדיק בסולימאנייה וכי תושביה מצאו מקלט בערים סמוכות. מנהיג המורדים הכורדים ג'לאל טלאבאני אישר את הודעת העיראקים ואמר, כי עיראק מנהלת „מתקפת רצח עם" נגד תושבי האזור הכורדים בעשותה שימוש יום-יומי בנשק כימי. לדבריו, נוקטים עתה העיראקים מדיניות של אדמה חרוכה, שבמסגרתה הם רוצחים בלא הבחנה נשים וילדים חסרי מגן ומשמידים כפרים שלמים.

לדברי הרדיו האיראני, תקפו מטוסי חיל-האוויר האיראני בסיס צבאי עיראקי בשאנדארי, בלב אזור הקרבות וגרמו אבדות קשות לאויב.

מערך החי"ר מצטייד באמצעי שיפור לחימה

מאת פלי ולינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

מערך החי"ר של צה"ל מצטייד השנה במגוון של אמצעים לשיפור רמת הלחימה והניידות של היחיד והיחידות, ולהקלת תנאיו של חייל החי"ר.

לרגל שבוע החי"ר, החל בשבוע הבא, נחשפה שורה של אמצעים, רובם מתוצרת ישראל, ובהם ג'יפ סיור בעל כושר עבירות משופר, מקלעון ביתני, שעשוי להחליף את המא"ג הכבד, ושיפיל במיוחד לטווחים קצרים של עד 500 מטרים בקצב אש של 700 עד 1000 כדורים בדקה.

כן פותחו אמצעי לאימון צלף – מערכת המשחזרת את הביצוע ואת השגיאות תוך מתן תשובות לחניך, כוונת לילה המשפרת את יכולת הקליעה מנשק קל בחשיכה על-ידי הגברת אור כוכבים, כוונות אופטיות המבוססות על שיטות כינון בנקודת מכוון אחת, אמצעים לשיפור יכולת הנשק נגד טנקים בטווחים רחוקים ואוסף של אמצעים משופרים לרווחת הפרט בעלי הנדסת אנוש משופרת להקלת תנועת החייל.

הגידול בתנועת התיירים קטן מהתחזיות של חברות-התעופה

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

עלייה של 9 אחוזים בתנועת הנוסעים ושל 10 אחוזים בתנועת המטוסים בנמל-התעופה בן-גוריון בחודש מארס מעידה, כי התנועה לא עמדה בתחזיות של חברות-התעופה. אולם בהעדר נתונים על כניסת תיירים בחודש האחרון, קשה לפי שעה להסיק מסקנות מרחיקות לכת על מצב הענף.

על מיעוט התנועה בהשוואה לתחזיות מעידה גם התפוסה הנמוכה יחסית של המטוסים, שפחתה במארס באחוז אחד בהשוואה לאותו החודש אשתקד. בממוצע שנתי גדלה התפוסה ב-8 אחוזים.

בשנת-העבודה האחרונה, שהסתיימה ביום ה', עברו בנמל בן-גוריון קרוב ל-3.7 מיליון נוסעים ב-24,000 טיסות, בהשוואה ל-3.1 מיליון נוסעים ב-22,000 טיסות בשנה הקודמת.

לעובדה, שהתנועה במארס לא עמדה בתחזיות ייתכנו שני הסברים שונים. על-פי גירסה אחת, נובע הדבר מגידול קטן יותר במספר התיירים, כנראה האמריקאיים. על-פי גירסה אחרת נובע הפער ממיעוט הנוסעים הישראליים בשל המצב הכלכלי, בשל שירות מילואים ובשל מיעוט נוסעים מקרב תושבי השטחים.

הדגשה נוספת למה שהתרחש בחודש שעבר אפשר למצוא בירידה, שחלה בתנועה לקראת חג הפסח בהשוואה לשנה שעברה.

החודשים העמוסים ביותר בנמל בן-גוריון היו אשתקד החודשים אוגוסט – 465,000 נוסעים, 198 איש במטוס, יולי – 414,000, 183 איש במטוס, אוקטובר – 340,000, 170 איש במטוס, וספטמבר – 333,000, 166 במטוס.

הטיסות לא שובשו

התערבותו מהודה של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד הביאה ערב החג, ליישוב הסכסוך, שאיים לשבש את טיסות „אל-על" אמש והבוקר. על-פי בקשת היו"ר הברפלד ביטלו העובדים את כוונתם לצאת לחופשה מאורגנת מערב החג עד אמש.

עם זאת הביעו העובדים שביעות-רצון מכך, שהצליחו למשוך את תשומת-הלב למרירות המצטברת, שבה הם חשים בשל יחסי העבודה המשובשים בחברה. גם המתדלקים נמנעו לבסוף משיבוש להמראות הטיסות של הנמל.

צה"ל מבקש מדוברי ערבית „שירות ארוך"

מאת פלי ולינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

ראש מינהל הסגל, תא"ל ידמי אולמרט, פנה בשבועיים האחרונים במכתבים אישיים אל קציני מילואים של צה"ל דוברי ערבית, בוגרי הקורסים לערבית של צה"ל, בקריאה לחזור לשירות קבע.

במכתב אמר ראש מינהל הסגל בין היתר: „אני פונה אליך בדרך בלתי שגרתית, אך בזמנים שאינם שגרתיים. הפעילות המתמשכת מוכיחה את הצורך, שהיה ידוע, בקציני דוברי שפה ערבית לשירות ארוך ביחידות המינהל האזרחי. יש בידם לתרום לפעילות מאוזנת אשר אינה ניתנת להעשות על-ידי יחידות מבצעיות אשר בצוק העתים משקיעות על השלטת סדר, כמעט בכל מחיר.

„רק שירות ארוך בשטח יביא לתרומה האמיתית הנדרשת עם היום, במציאות שאנו צופים כי תהיה ארוכה. אני קורא לך לשוב ולהצטרף לשירות הקבע, מתוך הערכה שלא כל אחד יכול לשוב היום לשירות ארוך-טווח, הגמשנו את נהלי ההצטרפות ונאפשר לך שירות במגוון האפשרויות לאורך זמן."

עד עתה לא היתה היענות של ממש לפנייה, ואולם בצה"ל הבהירו כי עבר רק זמן קצר מאז נשלחה.

ישראל מודאגת מדברי הפגיעה החריפים ביוון

מאת יוסי מלמן, סופר המדיני של „דבר"

ישראל הביעה דאגה מההתבטאויות „הפוגעות והחריפות" שהשמיעו אישים בכירים ביוון.

נציגה הדיפלומאטי של יוון בישראל, עמנואל גיקס, זומן בסוף השבוע לשיחה בעניין זה למנכ"ל המדיני של משרד החוץ יוסי ביילין.

בשיחה הדגיש בפניו המנכ"ל המדיני כי יוון לא תוכל למלא כיאות את תפקידה בעוד כמה חודשים במזרח התיכון כשתתמנה לנשיאות השוק האירופי המשותף, אם יימשכו ההתבטאויות האלה.

בין שאר הדוגמאות שהובאו בשיחה, דבריו של ראש הממשלה אנדריאס פאפאנדריאו שדיבר על „כיבוש פאשיסטי" של ישראל בשטחים, דברים שפורסמו בשם מפלגתו לפיהם „ישראל משתמשת בשיטות פאשיסטיות של רצח ילדים ונשים". אשתו של ראש הממשלה, מרגרטה פאפאנדריאו, אמרה כי ארגונים יהודיים הם „אליתות כוח שליטות החוברות לכוחות האימפריאליזם".

לגיון זרים של דרא"פ הכולל כמה ישראלים ספג מפלה באנגולה

מאת גדעון קין, סופר „דבר" בפריס

פאריס (מיוחד ל„דבר").– יחידת העילית של צבא דרום אפריקה, הכוללת גם שכירי חרב ישראלים, ספגה באחרונה אבדות קשות באנגולה – כך מוסר העתון „לה פיגארו", שאינו מפרש אם בין ההרוגים יש גם ישראלים.

שליחו המיוחד של העתון בדרום אפריקה מסר, כי הבטליון השלושים ושניים, המכונה „בופאלו" חונה באזור הגבול של קאפריבי בנמיביה וסבל קרבנות רבים בהתקפות על קואיטו-קואנאבלה באנגולה בחודשים דצמבר וינואר. לפי העתון, מורכבת היחידה משכירי חרב ישראלים, אוסטרלים, אנגלים ויהודים והיא מבצעת משימות שממשלת דרום אפריקה אינה מודה בהן באופן רשמי.

קצין דרום אפריקאי בכיר צוטט כמי שאמר: „זו כנראה יחידת חיל הרגלים הטובה ביותר בעולם – אבל איננו גאים בה כל כך". שליח „לה פיגארו" מוסר עוד, כי דרום אפריקה איבדה את השליטה האווירית באנגולה, בין השאר משום שחמישה עשר מטוסי ה„צ'יטה", גירסה של מטוס מיראז' אף-1 שפותחה בעזרת ידע ישראלי – עדיין אינם מבצעיים.

הכתב בפרטוריה הסר סיפר לסופר „דבר", כי על השתתפותם של הישראלים בבטליון שמע מפי כמה מאנשי היחידה שפגש, אך הוא עצמו לא פגש את הישראלים. הישראלים משמשים כקצינים המפקדים ולרשותם לוחמים שחורים. היחידה לוחמת, למעשה, לצד מורדי „האוניטה" של יונאס סווימבי. היא ידועה במעשי האכזריות שלה, וזו הסיבה שהקצין הדרום-אפריקאי מייג'ור סידיל אמר, כי הדרום-אפריקאים „אינם גאים כל כך" בפעולות הבטליון.

רבין סוגר פרוייקט הלביא:

לא היה מנוס מניתוח במצבת עובדי תע"א

(עת"ש).– שר הבטחון יצחק רבין שלח בסוף השבוע מכתב להנהלת התעשייה האווירית ולעובדיה עם הפסקת העבודה על פרוייקט ה„לביא".

„במכתב כמוני, אני יודע להעריך ולהוקיר את המאמץ, את פרי המחשבה, התכנון והביצוע של אלפי המנהלים, העובדים, הטייסים והפקידים, שטוו חלום לייצר מטוס קרב ישראלי ובשל אילוצים תקציביים לא ניתן לנו ולכם להוציא חלום זה אל הפועל", כתב שר הבטחון.

„משנפלה ההכרעה הקשה בישיבת הממשלה, לא היה מנוס אלא לבצע ניתוח קשה במצבת העובדים של התעשייה האווירית, כדי שאפשר יהיה להמשיך ולבנותה על בסיס כלכלי איתן ולהוציא אותה אל הדרך החדשה", כתב רבין. „הוטל עליכם תפקיד קשה ביותר, עם גמר סגירת הפרוייקט, אין לי אלא לומר לכם שעשיתם מלאכתכם נאמנה, אם גם בכאב רב".

„מערכת הבטחון כולה יודעת להעריך ולהוקיר את חלקם ופעילותם של העובדים והיא מאמינה כי יחד אתם, בכוחות משותפים, תמשיך התעשייה האווירית לשגשג כמפעל שאין דומה לו, לטובתה ולמען בטחונה של מדינת ישראל", סיים שר הבטחון.

העתונאים מוחים על סגירתם של השטחים

עם הנהגת שיטת סיקור עתונאי סלקטיבי בפיקוח הצבא, ועתה, עם סגירת סוכנות הידיעות הפלשתינית בירושלים על-פי צו מינהלי וללא בירור משפטי כלשהו, נסתם הגולל על זכות מידע אמין על המתרחש ביהודה ושומרון וברצועת עזה – נמסר ביום ו' בהודעה מטעם האיגוד הארצי של עתונאי ישראל.

בהעדר דיווח עיתונאי אמין נמנעת מהציבור בישראל ובעולם הזכות הבסיסית לדעת. פתיחת חלקים נבחרים של השטחים לעתונאים אינה משנה את המצב הנעגם. נוסף לכך מאורעות הימים האחרונים, המלווים בקרבנות בשני הצדדים, שומטים באופן מוחלט את הקרקע מרגלי הטוענים כי נוכחות אמצעי התקשורת מלבה את היצרים ויוצרת תקריות אלימות.

הנהלת האיגוד הארצי של עתונאי ישראל, שהתכנסה ביום ה' האחרון, החליטה להביע את התנגדותה הנמרצת לסגירת השטחים לעתונאים ולסגירת „אל-אתיחאד" וסוכנויות ידיעות לפי הוראה שרירותית של השלטונות וללא פסק-דין של בית משפט. כן קבעה הנהלת האיגוד, כי סיקור המאורעות בשטחים לפי התנאים המוכתבים על-ידי הצבא אינו לכבודו של המקצוע, וכל עתונאי הדוגל בעקרון של חופש העתונות יימנע מלתת יד להמשך קיומה של השיטה הפסולה.

משלחת של הנהלת האיגוד הארצי, שתכלול חבר נשיאות של הפדראציה הבין-לאומית של העיתונאים, תפנה לשר הבטחון כדי להביע באוזניו את מחאתו של ציבור העתונאים בישראל ולעמוד על פתיחת השטחים לסיקור מלא, ערבי ואמין, כיאה למדינה הרואה עצמה בת לגיטימית במשפחת העמים הדמוקראטיים.

בן־גוריון על הכוונת

מאת דב בר־ניר

מנחם בגין, שהרס את התשתית היצרנית של המדינה „בהושיבו עם העם", שיצא ל„מלחמת ברירה" לבנונית, עקרה ועקובת־דם, שהשמיץ את התיישבות העובדת, אותם „מיליונרים ליד בריכותיהם" – לא רק נמלט, בסופו של דבר, ללא אומר ודברים, ממערכות עמו, אלא עמד עירום ועריה מול צל־הענק של אדריכל המדינה ומגינה, דוד בן־גוריון. אין פלא שאנשי־הגות, סופרים ופובליציסטים, תוהים עתה על קנקנה של התקופה, רבת־הסער וההתהפכות, שקדמה למהפך הפוליטי והסוציאלי ב־1977, כאשר במרכזה ניצב דוד בן־גוריון, לצד יריבו המסורתי זאב ז'בוטינסקי. בין החיבורים ההיסטוריים והסוציולוגיים, על רמות הגותיות שונות, ראוי לשבח מיוחד ספרו החדש של מיצ'ל כהן, פרופסור למדעי המדינה באוניברסיטת ניו־יורק, „ציון והמדינה – אומה, מעמד ועיצובה של ישראל המודרנית".

פרופסור כהן, שהיה בשעתו עורכו של כתב־העת „JEWISH FRONTIER", מיסודה של תנועת העבודה הציונית בארה"ב, בילה זמן קצר בישראל. בניגוד לרוב הספרים על ישראל שכתבו יהודי התפוצות, ובהם שירי „הללויה" או ידע כוללני ורדוד עלינו, נכתב ספר זה כאילו בידי אחד „משלנו". הוא חודר לפרוזדורים של בעיות תנועת העבודה הישראלית ולמעשה עוסק בעיקרו של דבר במפא"י ובמנהיגה הראשי כמעט עד למלחמת ששת הימים, דוד בן־גוריון. כל זרמי תנועת העבודה האחרים, לרבות הפורשים ממפא"י עצמה, כמעט נעלמים מעינו הבוחנת.

מעייניו של המחבר נתונים לנושא אחד: מה בין בן־גוריון „הקדום", קברניט ארץ ישראל העובדת – זו השיתופית, זו הלוחמת על „הגשמת הסוציאליזם בימינו" – לבין בן־גוריון „המאוחר" שנשבע למדינה, כמעט למדינה בלבד. המחבר תובע ממנו את עלבון החזון הסוציאליסטי, ואף מאשימו באטאטיזם, באותו פולחן מדינה שאיננו אלא מעין אימוץ התורה הז'בוטינסקאית עצמה. אם מוסיפים על כך את השינויים הדמוגרפיים הסוחפים שלאחר קום המדינה, על המוני העולים שלא תהגו על ברכי ארץ־ישראל העובדת; את גיבושו של מנגנון ממלכתי שניצח ברוח אפוטרופסית על העולים שמקרוב באו; את צמצום האופקים הביורוקראטי של „צעירי בן־גוריון" – מגיעים, לדעת סופרנו, לא רק להקטרת קטורת לממלכתיות, אלא גם לריקון רוחני של תנועת העבודה, ולבסוף למהפך השתבני והחוגג של הימין, צבא השלטון והמשרות (אגב, פרקים מרשימים מוקדשים בספר זה ליריבות בן־גוריון–ז'בוטינסקי ולתחרות הנצל של ז'בוטינסקי עצמו).

מיצ'ל כהן סבור ש„החטא הקדמון", נגע הממלכתיות כפי שהוא רואה אותו, כלומר מתן עדיפות עליונה למדינה ומעמד־משנה לתנועת העבודה, תוך מעין „התקפלות" תוונה החברתי־שיתופי – נולד בשנת 1933, כאשר בן־גוריון נקרא לעמוד בראש ההנהלה הציונית והעדיף מאז את „האומה" על „המעמד". למעשה, יצחק בן־אהרון חושב כמוהו. בחוברת „סוציאליזם – דין וחשבון", שהתפרסמה זה־עתה, טוען בן־אהרון: „בעיניי נטשה מפא"י, כבר בשנות ה־30, עם בוא העליה הרביעית, את הייחודיות שאיפיינה את הסוציאליזם הישראלי ופנתה לכיוון אחר. קראו לזה בשם ממלכתיות, אבל למעשה היה זה ויתור על כל החשוב ביותר בחיי אדם וחברה... מויתור זה אנו סובלים עד היום". אלא שמיצ'ל כהן, בספרו המצוין, מסיק מכל אלה מסקנות אוטופיסטיות בתכלית.

קודם כל, משהו על אילוצי הציונות בתהליך התגשמותה. האם היה צורך או לא היה צורך, בטרם מדינה ואף לאחר כינונה, בקואופרציה הציונית, ואם תרצו, בקואליציה הבין־מעמדית? מיצ'ל כהן מודה במפורש במה שהוא מכנה „פשרה מסוימת, איזון מסוים" בין שותפי הקואליציות הציוניות, אולם במסגרת הגמוניה פועלית, החייבת להיות לא רק מוסרית־פוליטית אלא גם כלכלית. עם זאת, אף במסגרת ההגמוניה הפועלית הזאת, מבין הוא כי הכרחי יהיה „לקחת בחשבון את האינטרסים והמגמות של הקבוצות שעליהן תחול ההגמוניה". כלשון בן־אהרון: קרי הדבר: משק פלורליסטי, אך בניגוד להשקפה שהיתה רווחת בין חסידי הממלכתיות הגמוניה במישור הכלכלי־חברתי פירושה – מעמד עדיף למגזר הציבורי, הממלכתי וההסתדרותי, על־פני המשק הפרטי. אילו פירש כך כהן את הדברים, אילו המשיך לדגול באמירתו כי „לשחות תיאורטית חייב מעמד הפועלים להיות המעמד המוביל, אף כי לא המעמד השליט", היתה ביקורתו את הממלכתיות מאוזנת. והרי הוא הקדים את ספרו

במפורש בהכרזה: „שאיפתי, בדוני במאטריה זאת, אינה פסבדו־ניטראלית אלא היא שאיפה להוגנות ולחוש־מידה". איש איננו מאשימו בחוסר־הגינות, אלא בחוסר פרופורציה – והרי הראיות:

למעשה כתב מיצ'ל כהן ספר „טריקיני" מובהק, משמע, שבעקבות העליה השניה והשלישית היתה ישראל העברית צריכה לבנות – ללא מה שהוא קורא SEGMENTED PLURALISM, משמע, משק מעורב, ודו־קיום בין משק ציבורי ומשק פרטי – חברה סוציאליסטית שיתופית מן המסד ועד הטפחות, ללא שלבי־מעבר הקודמים קפיטאליסטיים. אם זאת היא ביקורתו את הממלכתיות, הרי גולש הוא לקיצוניות דורשת־טוב, אך חסרת כל שורשים ריאליים בהגשמת הציונות בפועל. הנה, למשל, משפט משלו, שחלקו הראשון מתקבל על הדעת, אך חלקו השני נוגד כל ראיה ריאלית את המציאות, שבה נבנית מולדת לעם המורכב משכבות שונות ומגוונות. החלק הראשון של המשפט אומר: „תחת לנהל אסטרטגיה סוציאליסטית, שבה כוח המדינה ינוצל להרחבת המגזר הציבורי של מעמד העובדים" וכו' – וכאן בא החלק השני, התלוש: „תחת לנשל את הבורגנות, כפי שהסוציאליזם שואף לכך, לפחות מבחינת ההלכה – בן־גוריון ומפא"י הלאימו מוסדות־מפתח של תנועת העבודה ורוקנו אותם, ריקון גובר והולך, מכל תוכן סוציאליסטי".

לעניות דעתי, הריקון היה לעובדה, אך נישול הבורגנות, בעידן של קיבוץ גלויות, שייך לביקורת־נפל של הממלכתיות. אילו גרס כהן הגמוניה של המשק הציבורי והפועלי, יחד עם קיום משק מעורב, ודו־קיום של מגזר ציבורי ופרטי; חינוך תנועת העבודה לחזון סוציאליסטי־קונסטרוקטיבי לוהט וארוך־נשימה, אפשר היה להסכים עמו בכל. אך בהיותו אחרי „העידן ההירואי" של חברת העובדים בשחר הקמתה „העבירה אותו על דעתו", וגרמה לכך שספר מלא וגדוש ניתוחים מעניינים, אף מרתקים, נהיה חד־צדדי ואפילו נאיבי. בכל אלה לא אמרנו דבר וחצי־דבר על משק העובדים בארץ, שאם חפץ חיים הוא, עליו לעבור „מהפך" ראדיקלי ביותר, אולי נוסח „חברת העובדים בידי עובדיה", תוך שותפות עם הסתדרות העובדים הכללית ובפיקוחה.

שלום שלום ואין שלום

מאת חגי מירום

משהו בלתי מתקבל על הדעת קרה בימים אלה ל„מחנה השלום" בישראל. הפלגנות וחוסר היכולת להתאחד סביב המסר המרכזי הקורא להידברות ולנכונות לפשרה טריטוריאלית תמורת שלום ובטחון, מחסלים כל חלקה טובה בחלק זה של העם היושב בציון.

זה חודשים, מאז החלה האש לדלוק בשטחי יו"ש ועזה, מתלבטים ומתחבטים פלגי השלום השונים ואינם מצליחים לאחד הכוחות למחנה אחד. אין כל ספק כי מן הקטע הזה לא הגיעה עד כה מחנה השלום להניע את גלגל התנופה הדרוש כדי על מנת ליצור לחץ ציבורי גדול והשגי על קובעי המדיניות. בשבועות האחרונים התקיימו עשרות עצרות, מחאה והפגנות, אך טרם נוצר ביטוי גדול, מאוחד ומשותף.

פלגי המחלוקת מיותרים. הצדדים להויכוח נושאים ונותנים ביניהם כל העת בסוגיות, שמן הדין להשאירן לתהליך המו"מ גופו. כל המעלה על דעתו כי בשלב הזה נקבעים גבולותיה „המוכרים והבטוחים" של מדינתנו אינו מבחין בין טפל ועיקר. כל המעלה טענות ושאלות בעניין מיהו „הפארטנר", האם הוא ירדני, ירדני־פלשתינאי או אש"ף, אינו מקדם את העניין. גם לקיצוניים ביותר בין ה„יונים" נהיר וברי כי נציגי הזרוע הצבאית של אש"ף הם מרצחים אכזריים ושאופי השמדה לישראל – מדוע אם כן יש להם צורך להתווכח בשאלה זו וכי נציגים מקרב תושבי השטחים, אשר מטבעם (או מטבע פחדיהם) תומכים באש"ף – פסולים בעיניהם? כאשר יווצר הצורך באמצעות הגורמים הבינלאומיים להרכבת משלחת – יבוא הרגע לבחון מיהו הפארטנר. מדוע יש להתווכח בשאלה זו בטרם יצרנו את הבורה ואת הנכונות הישראלית להביע עצמנו בתוך תהליך המו"מ?

המהדרין שב„יונים" קוראים להורה לגבולות 67 המתונים בקרב „מחנה השלום", אשר ניתן להעריך שהם רוב רובו ומניינו, שואפים להחזרת השטחים (ללא „שטחים") בתמורה לשלום קבע בגבולות בטוחים. מדוע אם כן מתעורר הצורך לערוך את הויכוח בשאלות אלו דווקא בימים אלה בהם דרוש לנו כוח רב הנשען על המוני העם למען קידום התהליך ויצירת קונסנזוס לאומי רחב למניעת הקפאון המוכתב לנו ע"י ראש הממשלה: קו השסע האמיתי החוצץ בין הצדדים מונח בשאלה הבסיסית, שטחים תמורת שלום ובטחון או א"י השלמה. אסור לנו להגרר לירידה לפרטי ההסדרים, אל לנו להיכנס בעת הזו להויכוח סרק בשאלות הפתרון המועדף: פדרציה, קונפדרציה או קנטון ירדני־פלשתינאי, ישראלי־פלשתינאי או אחר. אלה הם נושאים חשובים עד מאוד, אשר יש להשאירם להכרעה בשלב הבא – עת יכונו גופים בילטרליים להדברות.

אנו עדים לקריעות בלתי מוסברות בין גופים אשר כמיהת השלום בנפשם. ההסתדרות הכללית מרבות שלום אך איננה יוצאת למאבק על קידומו – בתנועות ההתיישבותיות מתגברים הקולות הקוראים להובלת התהליך ולהחשת הלחץ הציבורי, אולם אין בהם הכוח להתאגד כאיש אחד ולהצטרף לגופים אחרים. „שלום עכשיו" – מוקצה אצל חלק מהחברים הרואים בה תנועה „שמאלנית" בלתי שקולה. תנועות הנוער החלוציות פועלות בנפרד ובמנותק בצמתי הכבישים ובעצרות פה ושם, המפלגות העורכות עתה למאבק הבחירות מתקשות להתגבר על שיקוליהן האלקטוראליים ולהופיע כמסר חד וברור בשאלת קידום תהליך השלום.

באופן הזה ילך ויחמיר מצבנו – ואנו עלולים לאבד את הסיכוי הנוכחי לתחילת הדברות על עתיד השטחים והסדר השלום בגבולנו המזרחי. האם נגזר עלינו, בנים לאומה היהודית, להחזיר בכל עת על ההיסטוריה רוויית הכאב של עם, אשר פלגנותו הובילה לחורבן הבית?

ענין נוסף המשתרבב שלא לצורך הוא מעילותו של צה"ל בשטחים. אסור לתת לויכוח (שיש בו טעם כשלעצמו) בדבר הקושי לשמור על אופיו המוסרי של החייל בתנאים בהם הוא מצוי בשטחים, לטשטש את המסר העיקרי בדבר הצורך להניע את עגלת השלום. עלינו לחזק את מפקדינו וחיילינו העושים את מלאכת הבטחון לעת הזו ולהתרכז בעיקר מול הגורמים קובעי המדיניות, על מנת לקדם את תהליך השלום ובכך לקצר את משך השהות של חיילינו במצב בו הם נתונים. הרבה בעיות יוצר עבורנו המצב המסובך, אשר אנו נתונים בו בשטחים, אבל כאמור עיקר העיקרים נעוץ בתהליך המדיני.

דרושה לכולנו בעת הזו היכולת להתעלות אל מעבר להבדלי הניואנסים ולהתאחד למהלך גדול. יפים לנו כאן דברי המשורר (ח.נ. ביאליק) „מי צרת־האומה בלבבו נגעה המתנה יאסף – אל בא נבדילהו".

דימוי עצמי חצוי

מאת מאיר פינטו

דימויינו העצמי התעמולתי הקוסמטי כעם, חצוי בין דוד וגוליית. אנו עושים השכם והערב שימוש באב־הטיפוס של הדימוי על פי קונטקסט השירות שהוא עושה לנו. אם נראה עצמנו כגוליית מחר, מייד יוקיעונו כל מדינות העולם כמי שמפעלים [illegible] רבה מעבר לפרופורציה המתאימה לגודל מדינתנו. כמו כן נראה כמעצמה המטילה את אימתה על שכניה „הערבים המסכנים". מאידך, אויבינו יראו ויראו: יביטו בנו מלמטה למעלה, מעמדת נחיתות של פחד וחשש. וכך ודאי לא יעזו לתקוף אותנו.

אם נראה עצמנו כדוד מייד יגוננו עלינו מדינות העולם ויתייחסו אלינו כעם קטן שכל מטרתו מסתכמת בשמירה על קיומו הפיזי, ובהישרדות בארץ המוקפת 11 מדינות ערביות. שכנינו מסביב יעדיפו לנצל את ההזדמנות לשחק את תפקיד גוליית העומד מול דוד הקטן והסוררני שהצליח באמצעים דלים לגזול מהם את אדמתם. אם ישראל באמת־קטנה וחלשה כמו שהיא הציגה את עצמה אולי זו ההזדמנות לתקוף אותה ולשחרר את האדמות הכבושות.

האמביוולנטיות הזו בדימויינו העצמי כעם בארצו נובעת מתוך שאיפה סכיזופרנית פרדוקסלית של להיות בו־זמנית גם דוד וגם גוליית, על מנת לשמור על אהדה מצד מדינות העולם מחד, ומאידך לא להיראות בעיני אויבינו חלשים ומסוריאנים.

ב־1948 מוקד הדימוי העצמי שלנו היה הפגיעות הפיזית וההכרה מתוך קונסנזוס לאומי בצורך החיוני בהקמת מדינת מקלט עבור יהודי התפוצות. ב־1967 לאחר מלחמת ששת הימים, התוכן של המוקד משתנה והעוצמה נכנסת לתמונה במקום הפגיעות. ממדי המדינה משתנים. ארץ ישראל לא עוד מדינה התוששת לגודל קומה, אלא משוכנעת בכוחה ובעוצמתה. דוד קם על גוליית להורגו.

ב־1973 לאחר מלחמת יום הכיפורים, מתנפץ לרסיסים מיתוס הדימוי העצמי של המדינה הכל יכולה. מוטיב הפגיעות שב נע מהפריפריה [illegible]

בסוף שנות השבעים [illegible] מתחילה להיות הבעיה של הדימוי העצמי שלנו. שאלת החזון על עתיד ארץ ישראל החזקה והשלימה מול חזון של מדינה יהודית קטנה ודמוקרטית, כשהמשותף לכל הקבוצות הפוליטיות – הפטריוטיזם כנו מניע.

יתכן, שהדימויים הקיים בדימוי העצמי שלנו כעם בארצנו (שהוא התוצר של הקשת הפוליטית בישראל), נובע מתוך שאיפה לשמור על האיזון הפריך שבין עצמה ופגיעות. שידור של פגיעות לעולם הגדול ועוצמה לסובבים אותנו. השאלה המתבקשת היא האם ניתן לשדר דימוי עצמי מסויים באופן סלקטיבי ליעד מסויים ואילו דימוי עצמי אחר ליעד אחר. התשובה היא לא והסיבה לכך היא פשוטה. המסרים של כלי התקשורת ההמוניים המראים לעולם הגדול את המציאות העגומה חזקים יותר מכל מערכת הסברה פורמלית. מן הרגע שאותם שידורים יוצאים אל האוויר הפתוח לא ניתן עוד להגביל את המסר המשתולל.

התמונות בטלוויזיה חזקות מכל ההסברים המילוליים של הדיפלומטים הישראלים בעולם. ותהא זו מלאכה סיזיפית לשכנע את ידידינו בעולם שאנו לא כל כך גוליית כפי שאנו מצטיירים מתוך תמונות הטלוויזיה. כל דימוי שייבנה לנו, אם דוד ואם גוליית, טומן בחובו גם רווח וגם הפסד. הגיע הזמן שנתפכח ונבין שלא ניתן למשוך את החבל משני קצותיו בו־זמנית.

הבו שיניים לביקורת

מאת בן חורין

אפשר היה להניח שהפרשיות למיניהן שנתגלו בתקופה האחרונה (מי יודע כמה לא נתגלו ולא הובאו לידיעת הציבור) יגרמו [illegible] בהתנהגות החברתית שלנו. המלצות של ועדות החקירה שהוקמו בעקבות הפרשיות שימשו, ברוב המקרים, חומר ללימוד ולהסקת מסקנות לגבי העתיד. עובדים פוטרו, התפטרו והתעשרו, עם או בלי פיצויים, הרכבי הנהלות שונו, ניתנו הוראות חדשות ונפתח דף חדש. לכאורה, הכל בא על מקומו ושלום על ישראל. אולם אם נתבונן בגלריה של העובדים שנמצאו מעורבים או אשמים בפרשיות נמצא, כי היו ביניהם לאו דווקא קוטלי קנים. היו גם מהאליטה של החברה – מנהלי בנקים, מנהלי חברות, דירקטורים של ארגונים ושל רשויות ממשלתיות וציבוריות, שהשפעתם היתה כבדת־משקל על פעולות כלכליות וכיוון שכך, גם על נורמות חברתיות. פרסומי כלי־התקשורת למיניהם שימשו כקטליזטורים לגילוי הליקויים מכל הסוגים – גניבות, זיופים, מעילות, בוגדנויות וכו'. משנחשפו הדברים המלוכלכים, לא היתה זאת תמיד המערכת המסודרת שלחצה לעקירת העשבים השוטים, אלא הציבור כולו, כל עם ישראל. רק לחץ הציבור הביא להקאתם של עובדי הציבור שסרחו ולחשיפת הנורמות הפסולות שהיו מקובלות על השכבה העליונה.

בכל המהומות שנתחוללו מסביב לפרשיות הועלו כל מיני תיאוריות כיצד ולמה הגיעה החברה שלנו למצבים כאלה. במקרים רבים שמענו מהעומדים בראש, מהאחראים לאחראים: „לא ידענו", „לא העלינו על הדעת". יתכן שבהרבה מקרים טענות אלו היו נכונות. הבעיה היא שזה עשוי להיות נכון גם בעתיד. וכי כיצד יכול האחראי או הממונה לדעת אם נוהגים לפי המדיניות, לפי ההוראות, לפי כללים והנהלים [illegible] על מאות או אלפי עובדיו, פועלים בתחומים שונים ובמקומות מפוזרים? דיווח אמין, עדכני ושלם, דיווח שיטתי, שמשתקפת בו כל סטיה מן ההוראות או מן הנורמות המקובלות, יכול להיות ערובה להבטחת פעילות מבוקרת חיובית. אולם כבר מזמן נוכחו לדעת, שאף כי שיטת הדיווח היא טובה ויעילה, אין היא מספקת. התברר שיש להקים בכל מוסד, מפעל, חברה ציבורית או משרד ממשלתי מנגנון, שילווה את פעולות העובדים בכל הרמות, יבדוק ויבקר אותן. למנגנון זה אנו קוראים „ביקורת פנים".

על יחידת „ביקורת פנים" זו הוטל לבקר, לדווח לאחראים ולממונים על הפעולות ולהעריך אותן מבחינת תועלתן; עליה לשקול באיזו מידה הושגו המטרות, האם קודמו את מדיניות ההנהלה והאם הושגו לפי ההוראות, תוך שמירה על טוהר מידות.

תמוה הוא הדבר, שכל פעם שנחשפת פרשה אין מזכירים את „ביקורת הפנים" ואם כן, אזי בקול דממה דקה, דרך אגב, בשוליים. מדוע אין אנו שומעים כל פעם את השאלה, המתבקשת מאליה, היכן היתה ביקורת הפנים? אם נעמיק בשאלה זו נוכחה לדעת, קודם כל, שברוב המפעלים והמוסדות קיימת הפונקציה „ביקורת פנים" (מבקר פנימי) ויש תפקיד של מבקר פנים (מנהל הביקורת, המבקר) שניג, יחידות הביקורת מגישות דו"חות, ובהם הן מעלות ממצאים למיניהם, לרבות ליקויים שלפעמים גובלים בפליליים. אלא מה, מבקר קשור באתיקה שלפיה: „מבאתו – בתוכו, כתבת, אל תפרסם". [illegible] ליו"ר הדירקטוריון, וזה מרוחק לחברי הדירקטוריון ולמנהל הכללי.

ואכן, רוב הדו"חות מגיעים לדיון והליקויים המינהליים הקלים באים על תיקונם. לא כן המימצאים הקשים, הנוגעים למדיניות או לשאלות פרסונאליות של העובדים הבכירים, שעשויים לחשוף את כשלונותיהם במילוי תפקידם. מכל מקום, קיימת האפשרות שליקויים אלה „נמרחים". כידוע, בהרבה מקומות קיימות גם ועדות ביקורת וחבריהן הם מבין עובדי הארגון או שהם קשורים אליהם בצורה כלשהי. „ועדות ביקורת" פועלות בשיטה המבטיחה שכל ליקוי ידון ויבוא על תיקונו, אבל גם שיטה זו אינה אפקטיבית כי חברי הועדות בתוך עמם הם יושבים.

יוצא „שביקורת הפנים" במערכות הקיימות אין לה שיניים. רק ביקורת עם שיניים יכולה להביא, במידה מסויימת, משמעותית יותר מכל מקום, לשינוי התייחסות לליקויים שהביקורת העלתה ולהחדיר יותר את הצורך בביקורת. ואין הכוונה לצורך מבחינה כלכלית בלבד, אלא בעיקר מבחינה חברתית. אנו חייבים להגיע למצב שבו מאן דהוא לא יעלה אפילו על דעתו, כי ייתכן קיום וניהול מוסד או מפעל ציבורי או ממשלתי ללא ביקורת־פנים עם שיניים, כשם שאין לתאר חברה ללא מערכת משפטית, או מדינה ללא משטרה. זו חובתו העליון הוא לתת שיניים לביקורת.

ביצורי הכים סבורים כי יש לפתור זאת באמצעות חוק, להגדיר ברורות את מהותה של הביקורת, [illegible] ביקורת. לגבי המגזר הממשלתי סוברים שיש לשפץ את ההוראות שבתקשי"ר. על כל פנים, גם אם הפתרון יושג דרך החוק או דרך תיקונים בהוראות התקשי"ר או בחוק החברות, יש לעשות כבר עתה, בין היתר, את הדברים הבאים: א. להקים ועדות ביקורת, שחבריהן לא יהיו מבין עובדי הגוף המבוקר, אלא אנשים שאין להם אינטרסים כלשהם, עקיף או ישיר, בגוף המבוקר. ב. חברי ועדות הביקורת ימונו על־ידי הממשלה או על־ידי מי שהוסמך על ידה. ג. הדו"חות יידונו בועדות הביקורת ומסקנותיהם יחייבו את הנהלת הגוף המבוקר. ד. ועדת הביקורת תחוייב לפרסם ליקויים שלא באו על תיקונם, עם מסקנות והמלצות לתיקון, תוך תקופה שתוגדר.

יש להניח, כי ועדות ביקורת מהסוג שפורט לעיל יחוללו שינוי בתדמיתו של השירות הציבורי והממשלתי. האישיות הציבוריות והמוכחת האחראית של חברי ועדת הביקורת יבטיחו במידה רבה טוהר מידות, שאיפה לתיקון הליקויים בזמנם וכן ישמשו כתובת למבקרי הפנים ולציבור גם יחד.

למינוי ולהרכבת ועדות ביקורת מהסוג הנ"ל אין חייבים לחכות עד שיהיה חוק. מה שנצרך הוא שהחברה הישראלית תהיה מוכנה לצקת דפוסים חדשים ומתקדמים ותגלה מודעות לאחריות כלפי הציבור. אם לא ייעשה הדבר, יש לחשוש מפני פרשיות חדשות בעתיד.

הלוח הכללי

עסקים

חנויות

מכונות כתיבה

רהיטים

כלי נגינה

הלוואות

ריפוי והרזיה

פוליש ונקיון

נרשמו לנישואין

ירושלים

הדרכות

חוק ההזדמנויות שוות בתעסוקה, תשמ"א 1981

משרד העבודה והרווחה
שרות התעסוקה

מרכז הקבלנים והבונים בישראל

הסתדרות פועלי הבנין

חייל משוחרר!!!

אם ברצונך להבטיח את עתידך במקצוע מעניין המבטיח הכנסה נאותה (משכורת + הטבות)
פנה עוד היום לשרות התעסוקה באזור מגוריך או בכתב למרכז הקבלנים והבונים.

גזור ושלח

לכבוד
מרכז הקבלנים והבונים בישראל
ת.ד. 37502
תל אביב 61000

הנני חייל משוחרר המעוניין להשתלב בענף הבניה.
שם ____
משפחה ____
כתובת ____
טלפון ____

LONDON
£ 2,000 PER MONTH
SALESMEN

If you are able to speak English, drive a motor car, and have a good personality, we will teach you within 2 weeks to earn £400-500 every week. If you have sufficient capital (say £1000 Pounds) to find accommodation and a small motor car, we will re-imburse you your air fare, if you're successful.
Our company specializes in selling to homeowners security and insulation products.
NO EXPERIENCE NECESSARY, AS FULL TRAINING GIVEN.
Telephone Mr. Brandon, Tel Aviv, 286222 for an immediate interview, at the Tel Aviv Sheraton.

יש דבר בגו

תחזית לאומית — מחזור 24 | עם אהוד קינמן

כל עיר חייבת לנצל יתרונה היחסי וליצור לעצמה יחוד

מאת ברוך דגן

אהוד קינמן, ראש עיריית בת־ים, היה בנעוריו שחיין בהפועל ת"א. זה מסביר את האהבה הגדולה שלו לספורט, ובעיקר לספורט המים. בת־ים אינה, אולי, כל־כך על המפה מבחינת הכדורגל, אולם היא מתהדרת בבמה אלופי עולם בשייט ובסקי מים ומכבה את המפה העירונית במתקני ספורט משוכללים.

קינמן מגדיר את הפעילות הספורטיבית בעירו כמהפכה. הוא מצביע על מיגוון רחב של פעילויות ואתרים, ומאמין, כי תנופת הפיתוח תביא בעקבותיה גם הצלחה ספורטיבית. 10 מליון דולאר מושקעים בעיר במתקני ספורט: איצטדיון כדורגל עם 10,000 מושבים ולידו שני מגרשי אימונים, בריכות שחיה, אולם כדורסל, מתקן גלישה על קרח. בת־ים, איך לא, מרכז ספורט ימי. "הכוונה גם לפתוח את הספורט בתוך מערכת הלימודים כדי לקדם את מגמת הספורט, שנפתחה בתיכון העל־יסודי", אומר קינמן.

ראש העיר מאמין, כי הקרבה לעיר הגדולה מונעת התפתחות דווקא בענפים הפופולאריים יותר. "כל עיר חייבת למצוא את היתרון היחסי שלה בכל תחום ולפתח לעצמה יחוד בנושאים ספציפיים", הוא מדגיש. חוף הים מהווה את אוצר הטבע הגדול של העיר והצמידות אליו הולידה שייטים ברמה בין־לאומית גבוהה וסדרה של אלופי עולם. בת־ים מתרכזת גם בכדורעף ורשמה אליפויות לגברים ולנשים.

מה עם כדורגל? קבוצת הפועל המקומית משחקת בליגה הארצית וראש העיר מקווה, כי היא תשכיל בתוך תקופה קצרה "לעלות כתה". הבעיות העיקריות הן, כמובן, תקציביות, בעיקר הקושי לגייס מקורות כספיים. "העיריה מסייעת, אמנם, במידת יכולתה, אולם לא ניתן לבנות איכות יציבה בענף הזה ללא משאבים וולונטריים", מציין קינמן.

מכבי חיפה — הפועל כפ"ס. כפ"ס מגלה יכולה טובה העונה ולא הייתי מבטל את סיכוייה לחזור לביתה עם נצחון חוץ. התחזית: נצחון לכפ"ס.

הפועל ת"א — מכבי נתניה. ת"א עלתה על הגל הנכון והיא ערוכה יותר מתמיד לקרב אליפות. כאוהד הקבוצה, אינני מהסס לשים עליה את כל הקלפים. התחזית: נצחון לת"א.

מכבי ת"א — בני־יהודה. מכבי מצפה לעלות לתחום קבוצות הצמרת ולא תחמיץ את ההזדמנות הביתית. התחזית: נצחון למכבי.

בית"ר ת"א — הפועל פ"ת. יחסי הכוחות שקולים וכל הכרעה תהיה טבעית. סביר יותר להמר על תיקו. התחזית: תיקו.

מכבי פ"ת — הפועל באר־שבע. באר־שבע היא קבוצה לוחמת, המצליחה לגלות עתה את יכולתה. נוכח חולשת מכבי תהיה עדיפות לאורחים. התחזית: נצחון לבאר־שבע.

הפועל חולון — שמשון. במקרה הזה אני במעט לסקאלפטריוט ורוצה להעניק את הנצחון לעיר השכנה של בת־ים. התחזית: נצחון לחולון.

הפועל לוד — בית"ר ירושלים. היתרון של בית"ר ברור וגם הביתיות לא תסייע ללוד. התחזית: נצחון לירושלים.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משי	נצ׳	תיקו	הפס׳	שערים	נק׳
1.	מכבי נתניה	23	13	6	4	25–40	45
2.	הפועל תל־אביב	23	12	6	5	16–24	42
3.	הפועל כפר־סבא	23	10	8	5	20–26	38
4.	שמשון תל־אביב	23	9	10	4	18–28	37
5.	בית"ר תל־אביב	23	8	10	5	20–29	34
6.	הפועל פתח־תקוה	23	9	7	7	28–33	34
7.	הפועל באר־שבע	23	7	10	6	15–17	31
8.	בית"ר ירושלים	23	8	7	8	32–30	31
9.	בני־יהודה	23	6	11	6	13–18	29
10.	מכבי תל־אביב	23	5	11	7	25–30	26
11.	מכבי חיפה	23	6	7	10	26–25	25
12.	הפועל צפרירים	23	4	12	7	22–18	24
13.	הפועל לוד	23	2	9	12	49–15	15
14.	מכבי פתח־תקוה	23	2	6	15	35–12	12

תחזית ארצית — מחזור 24 | עם שלמה פוזנר

ההבדל בין הכדורגל הישראלי לאירופי כמו ההבדל במגרשים

מאת שמואל טל

שלמה פוזנר מזוהה בדרך כלל עם ענף הכדורעף. כמזכיר האיגוד וכמי שכיהן עד לפני זמן קצר ובמשך שלוש שנים כמאמן הנבחרת הלאומית, סביר להניח, כי עיקר התמחותו במשחק הכדור־עף. אולם מסתבר, כי פוזנר מתמצא היטב גם בכדורגל הישראלי ובכל הסובב אותו.

את עצמו מגדיר פוזנר כחובב כדורגל טוב. לצערו הרב הוא אינו מצליח לראות כדורגל ברמה גבוהה בארץ ולכן הוא מנצל כל יציאה לחו"ל כדי "לשפוך את העיניים" בכדורגל מעולם אחר.

לדעת פוזנר, אחת הסיבות להבדלים ברמה בין הכדורגל הישראלי והאירופי הוא כמו ההבדל ברמת המתקנים. "ההבדל בין היכלות הספורט באירופה לבין המגרשים העלובים בארץ הם כמו ההבדל בין דירה בשיכון לבין וילה בסביון", אומר פוזנר.

דווקא על הופעתה של הנבחרת הישראלית באוקיאניה אין לפוזנר טענות. הוא אינו מגדיר את אי ההצלחה של הכדורגלנים לזכות בכרטיס לסיאול ככשלון אלא כאי השגת המטרה. "אסור לרדת על הנבחרת בעקבות מה שקרה שם כמו שלא היו צריכים לצאת מהכלים אם היינו משיגים את הכרטיס האולימפי".

פוזנר מצדד בהבאת כדורגלנים זרים לכדורגל הישראלי. "קודם צריך להביא זר אחד לכל קבוצה ואם הנסיון יצליח אפשר להגדיל את כמות הזרים. ללא זרים נתקע במקום".

אבל הבאת זרים באה אצל פוזנר עם הסתייגות. "כמו שסוגרים מפעלים כושלים, צריך לסגור גם קבוצות כדורגל שלא מצליחות להחזיק את עצמן. קבוצה שאין לה זכות קיום בגלל גרעונות גדולים בתקציב אסור שתביא גם זרים כדי להגדיל את החור בתקציב".

בית"ר נתניה — רמת־עמידר. משחק תחתית רב חשיבות. עמידר מפגינה חולשה, גם הבעיות המנהליות באגודה לא מוסיפות לה. אני סבור, שנתניה תנצל את ביתיותה כדי לזכות בנצחון. התחזית: נצחון לבית"ר נתניה.

הפועל ירושלים — הפועל חיפה. משחק העונה שיסתיים ללא הכרעה וללא שערים. חיפה, כדי להשאר בתמונה, תתייצב בהרכב הגנתי במטרה לא לאבד נקודות. ירושלים תנסה אמנם לנצל ביתיותה כדי לזכות במלוא הקופה, אבל אינני מאמין שתצליח במשימה. התחזית: תיקו.

מכבי יבנה — הפועל בת־ים. למרות ביתיותה של יבנה אני סבור שהמשחק יסתיים ללא הכרעה. בת־ים רכשה בטחון במסגרת משחקי גביע הטוטו. מאחר שהיא זקוקה לנקודות במאבקה בתחתית היא לא תרשה לעצמה להפסיד. התחזית: תיקו.

הכח ר"ג — הפועל יהוד. הכח תזכה בנצחון. בכבל עונה כשהכבל מתהדק סביב צוארה יודעת הכח לנצל את ביתיותה כדי לצבור נקודות. התחזית: נצחון להכח.

הפועל טבריה — הפועל ר"ג. טבריה נכשלה בגביע הטוטו. מאידך ר"ג הצליחה להעפיל לשלב השני באותו מפעל וככל הנראה תשמור על מסלול ההצלחות גם היום. התחזית: תיקו.

הפועל חדרה — מכבי שעריים. חדרה איבדה עניין בליגה ומכבי שעריים תנצל זאת כדי להפתיע בנצחון חוץ. התחזית: נצחון לשעריים.

הפועל עכו — מכבי יפו. עכו, "שהבטיחה" ירידתה, תנוצח גם בבית ע"י קבוצה עדיפה. התחזית: נצחון ליפו.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משי	נצ׳	תיקו	הפס׳	שערים	נק׳
1.	הפועל ירושלים	23	17	2	4	26–48	53
2.	הפועל חיפה	23	14	6	3	14–25	48
3.	הפועל טבריה	23	13	5	5	30–47	44
4.	מכבי יבנה	23	10	5	8	21–23	35
5.	הפועל רמת־גן	23	10	5	8	23–23	35
6.	מכבי שעריים	23	9	5	9	25–30	32
7.	מכבי יפו	23	7	10	6	19–20	31
8.	הפועל חדרה	23	8	7	8	35–34	31
9.	הפועל יהוד	23	7	9	7	34–34	30
10.	בית"ר נתניה	23	7	5	11	28–21	26
11.	הכח רמת־גן	23	7	3	13	27–21	24
12.	הפועל בת־ים	23	6	5	12	30–23	23
13.	מכבי רמת עמידר	23	5	5	13	36–21	20
14.	הפועל עכו	23	2	6	15	36–13	12

ליברפול נעצרה בנוטינגהאם

מוליכת הליגה האנגלית, קבוצת ליברפול, נחלה את התבוסה השניה העונה במגרשה של השלישית בדרוג, נוטינגהאם פורסט 2:1, והתוצאה מכך צמצם יתרונה ל־11 נקודות.

מנצ'סטר יונייטד, השניה, מתצה את דרבי מהתחתית 1:4 ומגיעה מליברפול התקרבות מיידית אל הכתר.

נצחון גבוה נוסף השיגה ביוקאסל על חשבונה של לוטון 0:4.

יתר התוצאות: צ'לסי — ארסנל 1:1; קובנטרי — אוכספורד 0:1; נוריץ' — צ'רלטון 0:2; שפילד — ווסטהם 1:2; סאותהמפטון — וימבלדון 2:2; פורטסמות — טוטנהאם 0:1.

בליגה הסקוטית נוצחה ריינג'רס ע"י הארטס 2:1 וסלטיק גברה על היברניאן 0:2.

טניס

הפתעה נפלה אתמול בסיבוב הראשון של האליפות הבין־לאומית לנוער ע"ש יצחק רוכינסקי, כשאהוד ויינברג, נוצח ע"י גיא קובלסקי 6:4, 1:6, 6:4.

תוצאות נוספות מהסיבוב הראשון: רביב וידנפלד — מאיר מגל 6:0, 6:3; בועז ברנשטיין — יואב עזאצ'י 6:0, 6:3; בישוף מאנגליה — יובל טולדנו 6:2, 6:4; מילבריגג משוודיה — רן איל 6:2, 6:3; קקס מאנגליה — ליפניק מישראל 6:2, 6:1.

התחרויות נערכות בבת־ים. 32 טניסאים ו־32 טניסאיות משתתפים בתחרות.

כדוריטורה | מעט פרץ

סיכום הליגה הלאומית בכדורסל

הצבע הצהוב נותר בפסגה למרות צמצום הפערים בחבורת הצמרת

מאת משה כהן

המנה הראשונה של עונת הכדורסל היתה מעיקה, אבל את המנה העיקרית טרם טעמנו. עליתי מהלך משחקי הליגה הלאומית בכדורסל מובטח לנו עינוין רב במשחקי הגמר־סל.

הליגה הלאומית ענתה על הציפיות. משחקים רבים היו מרתקים וקשה להזכר אפילו במחזור משחקים אחד ללא הפתעה. אין ספק, כי השנה צומצמו הפערים בין הקבוצות ולא אחת קשה היה לחזות את תוצאות המשחקים.

מכבי ת"א

השנה עברה שינוי בהרכב הדבר בא לידי ביטוי בתוצאות. אמנם, מכבי זכתה במקום הראשון, אבל הפער בינה לבין יתר הקבוצות צומצם ובמשחקי הגמר־סל תצטרך מכבי להתעלות כדי לזכות.

הפועל ת"א

הבעיה המקצועית של הפועל מתחילה במרכז לדעתי. "הפועל" איימוס. ראשי הקבוצה רכשו כמה שחקנים מעולים כמו סאונט־דולר, איימוס שאפתן ומשמעתי, בעיקר בהגנה, אבל אינו מתאים לקבוצה המיועדת לזכות באליפות. במקום איימוס ולאסוף (שלא התאקלם בקבוצה) היו צריכים לרכוש שחקן ציר בעל שיעור קומה. גם הבעיות הכספיות עלולות לפגוע. הפועל שוה למכבי ת"א ועם אמונה יוכלו לעשות היסטוריה.

הפועל חולון

טרם מיצתה את הפוטנציאל הרב הטמון בה. למאמנה האמריקאי, מרווין קסלר, היו בעיות התאקלמות ושחקניה שחומי העור לא כאו מספיק לידי ביטוי אמיתי. במקרה של הצלחה בגמר־סל לא נופתע.

גליל־עליון

"חמשת המופלאים". ההפתעה הנעימה. קבוצה מאוזנת ומסוגננת. פליישר והנפלד הוכיחו, כי לכדורסל הכחול־לבן יש עתיד. הרכש היה מוצלח ורק היעדר שני שחקני ספסל מעולים פגע ביציבות הקבוצה.

מכבי ר"ג

מההפתעות הנעימות של השנה. בפתיחה "ריזמגר" על בינו, רכלים, נאוי, שוורצמן, שילר וארדיטי הצעירים. אי־הופעתם למשחק הגביע חיזקה את ההשערות. אבל, רוח הנעורים, שני שחקני רכש כמו קילינג ומאיר, שהתאקלמו נפלא ומאמן רציני כבירנבוים הביאו לרוזיה למקום ה־5.

אליצור נתניה

אי־התאקלמותם של חלק משחקני הרכש והבעיות הכספיות גרמו לכשלון מטריד. ופרת יציבות. שנה לא מוצלחת גם למאמן שרף. למרות זאת, עלתה לגמר הגביע נגד הגליל. מרי פעם הוכירו נברסון ושר מרוע קראו להם פעם "גלובטרוטרס".

מכבי חיפה

אכזבה קשה: ביניון (נשלח הביתה) וחבורת הישראלים המצויינת (שפע, גורדון, שטיינהאור ורוזנברג) היו אמורים להגיע רחוק, אבל בעיות חברתיות ומנטאליות הרסו הכל. חיפה התעלתה רק בנצחון על מכבי ת"א.

הפועל חיפה

אחת מההפתעות של העונה. הקבוצה המפוררת קמה לתחיה תודות ליוזמתו של איש עסקים חיפאי. שחקניה היוו אגוז קשה לפיצוח והשתלבותם במשחקי הגמר־סל מהווה פרס הולם על הצטיינותם. נצחונה המרהים של חיפה עם ארבעה שחקנים על אליצור רמלה יכנס לספר השיאים של הכדורסל הישראלי.

אליצור רמלה

מסתמכת על מכבי הרוח של ויליאמס. אינה צריכה להיות מאוכזבת. לצד כמה משחקים טובים, באו התוצאות הקשות במחזורי הסיום. 4 חיפאים הורידו את רמלה מהגלי־אנף.

הפועל ירושלים

רק נס השאיר את הקבוצה בלאומית. כוכביה, כנס וזמון, אכזבו קשות. ראשי הקבוצה יאלצו לבצע בדק בית יסודי, כדי לתשוע יתר בלאומית.

בית"ר ת"א

עם מלך הסלים, סמפסון, ירדה לארצית. בעיות חברתיות, חוסר מזל ואי מיצוי הפוטנציאל הלא רע של השחקנים הורידו את נציגת "המנהלה" ללינת המשנה.

מכבי נתניה

קלקלה את מאזן של הליגה הארצית. המצוקה הכספית והולשת שחקני הרכש ה"זקנים" לא הותירו לה שום סיכוי לחולל משהו ויש לקוות שהעולות החדשות לליגה הלאומית ילמדו את הלקח.

כוכב העונה

לינטון מאונס

שחקן הרכש שהצליח להצעיד את הפועל ת"א לצמרת הטבלה. קליעותיו מבחוץ, משחקו הוירטואוזי ואופיו מציבים אותו בראש כוכבי הליגה. צלע עד שהתאקלם, אך כישר על כך בהמשך.

השחקן המאכזב

קית בנט

כוכב בתי־המשפט. בקיץ. בעונה היה חלש מאוד. סוכנו הערמומי דרש עבורו בעבר סכומי כסף אסטרונומיים, אבל כעת יאלץ לרדת.

מאמן העונה

ירדיב ורשיצקי

המאמן הצעיר של הפועל חיפה לא התייאש ומיצה את המקסימום מהרכב מצומצם וצעיר למדי. הוא לא ירים ידיים בקלות מול מכבי ת"א בגמר סל. כללית, יותר מדי מאמנים פוטרו. חלקם היו שותפים לרכישות הראה בתחילת העונה, בהיכנעם להנהלות ולבסוף נאלצו לספוג את העונש לבד.

המאמן המאכזב

פנחס גרשון

לרשותו של מאמן בית"ר בתחילת העונה היו שחקנים כמו סמפסון, מוסקוביץ, מודר וגינצבורג, שקיוו להגיע רחוק אבל הוא השאיר ליורשו יאיר שרון קבוצה חולה.

אכזבת העונה

מכבי נתניה

קבוצה שלא מצליחה לזכות אפילו בנצחון ליגה אחד רק פוגעת במוניטין של הליגה הלאומית. נדמה, שהכל מתחיל בגמר בניהול הגרוע ובחוסר ההכנה הנפשית המקצועית ללאומית.

שופטי העונה

דגן ווירדבניק

זאת לא חוכמה גדולה (אם כי, השניים שפטו ללא דופי גם משחקים קשים) להכתיר אותם בתאר הזה. צריך לזכור שרוב השופטים היו חלשים למדי ולא אחת הם גרמו לשערוריות שיפוט. אפילו שופט בעל מוניטין כמו טוד ודניק היה מעורב בכמה שערוריות מבישות. גם המשמעת צריכה לבוא ביתר תשומת לב רוזלית שיפוט כול ראוית מנוגדות מהשסת.

כחול־לבן

נדב הנפלד

הכשרון הגדול מרמת השרון עלה לצמרת ובגבולות. השתלב נהדר (כמו גם פליישר) בגליל העליון. יש לו עתיד. צריך להכיר גם את המבו"ה של מכבי ר"ג (ראו בכתבה על הקבוצה). בחורי מכבי ת"א קצת איכזבו. לב־מצרי היו משחקים טובים. למיקי דקות גדולות. ליפין חוזר לעצמו. פרישמן גדול לעתים.

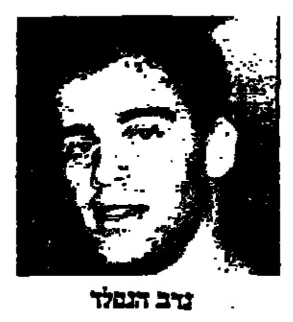

נדב הנפלד

הדור החדש

גיא גודס

לא־כדאי להרחיב את הדיבור על ילד הפלא (17) מהפועל חיפה. זה עלול לקלקל אותו. בקצרה: שקט, קר רוח, טלנט מלידה, יד טובה, הבנה ושליטה בכל רזי המשחק. תמשיך ככה!

חמישיית העונה

הארולד קילינג (מכבי ר"ג)

לינטון מאונס (הפועל ת"א)

קין כאנטי (מכבי ת"א)

[illegible]

[illegible]

לינטון מאונס

טבלות ליגה א'

	צפון			
1.	בית שאן	24	14-33	37
2.	מכבי טמרה	24	18-34	34
3.	מכבי עפולה	24	24-35	31
4.	מכבי חדרה	24	17-27	31
5.	מכבי עוספיה	24	21-23	26
6.	קרית־שמונה	24	24-24	25
7.	בית"ר חיפה	24	25-24	24
8.	בית"ר נהריה	24	18-16	23
9.	אח"י נצרת	24	20-19	22
10.	טירת הכרמל	24	23-22	20
11.	הפועל סירה	24	21-19	20
12.	הפועל טייבה	24	28-23	20
13.	קרית־אתא	24	28-17	20
14.	כ.ביבנות	24	27-19	17
15.	הפועל רעננה	24	31-20	16
16.	הפועל טמרה	24	36-21	16

	דרום			
1.	בית"ר רמלה	24	12-31	35
2.	ראשון לציון	24	19-37	32
3.	קרית־גת	24	11-24	32
4.	הפועל אשדוד	24	20-31	29
5.	קרית־אונו	24	17-24	29
6.	אור־יהודה	24	19-20	26
7.	הפועל אשקלון	24	15-19	25
8.	לזרוס חולון	24	19-17	23
9.	הפועל מרמורק	24	26-24	22
10.	קרית־מלאכי	24	29-24	22
11.	בית שמש	24	37-27	22
12.	הפועל דימונה	24	21-22	19
13.	מכבי הרצליה	24	32-17	18
14.	הפועל רמלה	24	30-20	17
15.	הפועל אזור	24	35-13	17
16.	רמת השרון	24	29-17	16

יתרון 3 נקודות גם לבית"ר רמלה

מאת ברוך דגן

קבוצת בית"ר רמלה יצרה לעצמה יתרון של שלוש נקודות בראש הטבלה הדרומית לאחר נצחונה על הפועל קרית אונו 0:1.

רמלה נהנתה מההפתעה, שחוללה הפועל אזור על חשבונה של הפועל ראשל"צ 0:2.

בצמרת הצפונית נשמר הסטאטוס קוו בין הפועל בית שאן ומכבי טמרה, שניצחו בתוצאה זהה — 0:1.

המאבק נגד הירידה הולך ומחריף. שלוש האחרונות בדרום זכו בנצחונות וצברו נקודות חשובות לקראת המשך המשחקים.

מחוז הצפון

בחיפה: הפועל טמרה — בית"ר חיפה 0:1. שערו של ראסם בדקה ה־24 העניק נצחון מפתיע לאחרונה בטבלה. שפט שגיא, 200 צופים.

בנהריה: בית"ר נהריה — מכבי חדרה 0:1. חדרה התרחקה מהצמרת בעקבות שערו של שטרית בדקה ה־35. שפט ש.לוי, 500 צופים.

בקרית־שמונה: הפועל קרית־שמונה — מכבי אח"י נצרת 0:1. נצחון נוסף למארחים מהבקעה של עמוס כהן ארבע דקות מהסיום. שפט מלכה, 500 צופים.

בטמרה: מכבי טמרה — הפועל רעננה 0:1. רעננה נרתקה לאחור לאחר שערו של יאסין בדקה ה־60. שפט ויגו, 1000 צופים.

בבית־שאן: הפועל בית־שאן — הפועל טירת־הכרמל 0:1. עוד נצחון דחוק למוליכים משערו של בן־סימון, בדקה ה־65. שפט קליין, 1000 צופים.

מכבי עוספיה — הפועל טייבה 0:2. עוספיה שיפרה מעמדה בטבלה. השערים: אבו־רוקון (15, 11 מ'), רוחנה (86). שפט בדרבעים, 500 צופים.

בקרית־אתא: הפועל קרית־אתא — מכבי עפולה 1:1. מגן הוליך את המארחים ליתרון בדקה ה־85, אולם אלבז השווה כעבור דקה. שפט ברסבן, 200 צופים.

בנצרת: הפועל בני נצרת — הפועל טירה 2:3. נצחון חשוב למארחים מהבקעות של מרג'יה (4), בלל (58) וראשד (80). לטירה הבקיעו האחים עיראקי. שפט זאבה, 1000 צופים.

מחוז הדרום

בקרית־אונו: בית"ר רמלה — הפועל קרית־אונו 0:1. נצחון חוץ יקר לרמלה משערו של מוגלו בדקה ה־82. שפט רינצ'י, 500 צופים.

באשדוד: הפועל אשדוד — לזרוס חולון 0:1. אשדוד שיפרה מקומה לאחר הבקעתו של מלול בדקה ה־66. שפט זולף, 1500 צופים.

בקרית־גת: מכבי קרית־גת — הפועל אשקלון 0:1. סולטן קרב את מכבי למוליכה בדקה ה־11. שפט סהיל, 1000 צופים.

ברחובות: הפועל רמת־השרון — הפועל מרמורק 0:1. שער עצמי בדקה ה־44 העניק לאורחים נצחון מפתיע. שפט קורן, 500 צופים.

בהרצליה: מכבי הרצליה — הפועל דימונה 1:2. עופר נימני הבקיע צמד למכבי בדקות 51 ו־79 ובתווך הבקיע האורח אמסלם (55). שפט קורן, 400 צופים.

באזור: הפועל אזור — הפועל ראשל"צ 0:2. קרטב (8) וחבה (74, 11 מ') חוללו הפתעה גדולה. כורים מאזור ומלכה האורח הורחקו. שפט פרץ, 200 צופים.

בקרית־מלאכי: הפועל קרית־מלאכי — הפועל אור־יהודה 1:1. מלכה המקומי קבע יתרון בדקה ה־23 ופריקש השווה כעבור שבע דקות. שפט הריזמן, 1000 צופים.

ברמלה: הפועל רמלה — הפועל בית־שמש 2:4. נצחון מרשים למארחים מהבקעות של ועקנין (24), נימני (35), בוהדנה (82) ובכורה (88). לאורחים: מיימון (65) ושמואלי (70). שפט שאשו, 200 צופים.

הישראלים ממשיכים לאכזב צמד איטלקי נטל הבכורה

מאת יוסי גלדור

בתום ארבעה שיוטים מתוך שישה באליפות העולם בשייט מפרשיות מדגם 470 הנערכת בחיפה מוליכים בראש האחים מונטאססקו מאיטליה לפני שיירן ומקזי מארה"ב וקרשנר וטנקוק מקנדה.

בשיוט הרביעי שנערך ביום שישי ניצחו האחים מונטאססקו ועלו בשל כך למקום הראשון בסיכום הכללי בהקדימם את האחים ודגטמן מהולנד ואת הולמס וסטיוארט מאנגליה.

בין הצוותים הישראלים הפתיעו האחים דן ודן טורטן, כשסיימו במקום ה־11 והעפילו למקום ה־24 בסיכום הכללי. מאידך, ירדו שמשון ברוקמן ואיתן פרידלנדר למקום ה־11 בסיכום את השיוט הרביעי רק במקום ה־28, הנמוך ביותר שלהם באליפות.

ארבעת הצוותים הישראלים האחרים ממשיכים לאכזב. אודיד ואלדר עזרא דורגו במקום ה־53 (45 בסיכום הכללי), ניר ודן שגטל דורגו במקום ה־50 (56 בסיכום הכללי), שי בכר וארז שמש דורגו במקום ה־61 (59 בסיכום הכללי), גבי ביאלה ויצחק סוריסה ה־57 (61 בסיכום הכללי).

בין הנשים מוליכות בתום ארבעה שיוטים סודרסטרום ובנגסטון משוודיה לפני האחיות אלכסנדרסון משוודיה ונייסי ודיימונד מארה"ב.

ביום שישי ניצחו האמריקאיות אייסלר וחרה לפני סודרסטרום ובנגסטון משוודיה (לוגאר ומישלן מקנדה.

השיוט ביום שישי החל לראשונה מאז תחילת האליפות בשעה היעודה, מאחר שנשבה רוח אידיאלית. בערב תוערך הסבר השיישים לליל הסדר.

וב־11 לפני־הצהרים יחל השיוט החמישי בחוף השקט בחיפה. אורח האליפות יהיה היום שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, ואילו ביום שישי ביקר באליפות ראש העיר המארחת, אריה גוראל.

אייזנברג לא ישותף היום

מאת שמואל קליגר

משה אייזנברג כדורגלן בני־יהודה הוא מהכדורגלנים המעטים שהשתתפו במסע האוקיאני ולא נטלו חלק פעיל במשחקי הנבחרת. היום יהיה כדורגלן בני־יהודה בין שחקני הנבחרת הבודדים שחזרו מהמסע המתיש שלא יטלו היום חלק במשחקי הליגה (בני־יהודה מתמודדת היום עם מכבי ת"א).

נראה שהדבר קשור בהצהרות של השחקן ערב היציאה לחו"ל שלא נשאו חן בעיני מנהלי קבוצתו.

בוסטון ניצחה דטרויט 110:121

ה"קלטיס" הקבועים היו הדומיננטים בנצחון קבוצותיהם במשחקי יום שישי. בוסטון סלטיקס גברה על דטרויט פיסטונס 110:121 כאשר לארי בירד קלע 32 נקודות למנצחים.

אטלנטה — פילדלפיה 96 93:105 דומיניק וילקינס קלע 28 נקודות; שיקגו בולס — פורטלנד 101:116 ומייקל ג'ורדן קלע 38 נקודות; סאן אנטוניו — קליפרס 91:105 ושינגטון — דאלאס 103:118.

פסק זמן

עם: אהרון להב

תשואות לא הגיעו

מי שהאזין בהקשבה לדבריו של נשיא המדינה חיים הרצוג, בברכו את ועידת הפועל וגם הספיק תוך כדי הדברים לדחות לשמקום, לא יכול היה שלא להשתאות נוכח התשואות הקטנות לידי אף רקע ברגלים להם זכה הנשיא עם סיום ברכתו. היו אלה מחאות כפיים בקצב של בקשת "הדרן". עוד, עוד ביקש מאות הנוכחים, כאילו כוונו הדברים לאיזה משתתפי ועידה אחרת, או שכמשיכה ששרדה באולם תיאטרון ירושלים חשב כל אחד מהמריעים, בקצב מוזיקלי, כי הנשיא מתכוון אל כוכב אחר...

ועל מה זכה הנשיא לתשואות הרמות הנה כמה ציטוטים, לקשר השמיעה שקלטים עלבון רק כשהוא ראשם שחור על גבי לבן:

"...העובדה שלמעט חריגים כגון השייט, הטניס והכדורסל, שהם בבחינת יוצאים מן הכלל שאינם מלמדים על הכלל — אין לספורט הישראלי במה להשתבח. הביטוי הבולט ביותר לכך הוא דלות ההישגים של ספורטאי ישראל במסגרות היוקרתיות והמרכזיות ביותר של הספורט הבין־לאומי".

"...הדבר אינו מעיד על היעדר כשרונות בקרב הנוער. הכשרונות קיימים בשפע ובמקרים שהם טופחו בדרך מקצועית ובניהול נכון — הגיעו ספורטאינו להישגים מעולים בקנה־מידה עולמי".

"...המסקנה היחידה היא שהיעדר ההישגים מקורו בניהול בלתי מקצועי — ולעתים אף כושל — של ענפי הספורט ותרבות, חוסר יעילות ופיזור בלתי נכון של משאבים ותקציבים. אסור להניח לספורט הישראלי להתנהל באופן שיוביל אותו מדחי אל דחי ומכשלון לכשלון. צריך לחולל מן הבינעוניות ומתחושת הנחיתות המתמדת, לנשוא את המנטליות של "הפסדים בכבוד". מוכרחים לחולל מהפכה של ממש בכל רמות הניהול וההנהגה של הספורט בישראל. מהפכה בתפיסת הספורט, מהפכה בכשבנה, מהפכה בתפקודם, מהפכה במחשבה..."

ועוד ועוד. הנשיא הטיל את האחריות על "הפועל" באומרו: "...אני סבור, כי הפועל צריך להיות הגוף שיוביל את המהפכה הזו. הפועל חייב לעשות זאת לא רק מפני שהוא הדומיננטי בין כל איגודי הספורט בישראל, אלא מפני שמלכתחילה, מאז יסודו, הוא מחוייב בשליחות חברתית ולאומית כוללת, ומשום כך הוא גם נושא באחריות. הפועל, המסגרת להסתדרות העובדים הכללית, חייב להיות נאמן לתוקת ההסתדרות וליעוד החברתי והחינוכי המונח ביסוד קיומו".

"...אתם צריכים ליטול את האתגר הזה ואת האחריות. הוא מחייב הנהגה דינאמית ומקצועית, שינוי מוחלט ברמת העסקנות המקובלת היום בספורט הישראלי". "...מה שדרוש לספורט הישראלי אינם עסקנים שיתרוצצו בכל הכנסות — אלא אנשי מקצוע חדורי תחושת ספורטיבית, חברתית וחינוכית שיגיעו לכל השכבות מקרית־שמונה ועד אילת. לשאוף להישגים, לתרבות הגוף, להחזרת הגנה ולחנך לגאווה לאומית".

אין ספק, ובלי להיכנס לויכוח עם הנשיא על הסתירות הרבות הקיימות בנושא הזה בחוקת ההסתדרות ועל הויכוח הנטוש בתוכה בין המחייבים השוללים את הספורט הייצוגי, בין המנהיגים התובעים רק ספורט עממי בלי הרמות תקציבי עתק לספורט הייצוגי כולל פרשיות הדרים — הנשיא הטיל כפפה לוידה. זה הנושא הבוער. הנשיא לא דיבר על עסקנים אחרים ולא אל ועידה אחרת.

אבל יותר עם זאת לא עשה הנשיא שעורי־בית יסודיים לפני שבירך את ועידת הפועל העשירית. הנשיא הכיר לשבח את ענפי הטניס והכדורסל. בשניים אף חילק שבחים לראשי הטניס והכדורסל, כאשר מנגד הוא ציין בצער שאצל כדורגלני נבחרת ישראל לא מצא מחויבות למדינה, לדגל, להמנון אלא לכספי בלבד.

אז כדאי להביא לידיעת נשיא המדינה, למשל, כי אלי אוחנה אינו בודד באי־התייצבותו לשורות הנבחרת הלאומית, בהעדיפו את התהלה המקצועי השמן בבלגיה. גם בטניס קיים מצב שהכוכב העליון שלו עמוס מנסדורף סירב להופיע השבוע באליפות ישראל להגן על תוארו והעדיף את הטורנירים עם הכסף בעולם. זה היה איתו "תקלה" קשה אחרי הדיונים בחוזה והוא פרש בהצהרות מנבחרת ישראל. אז גם ד"ר איאן פרומן פטרונו מילדות וגם ראשי איגוד הטניס מרדכי מאיר והדר הרניק, שוכו באותו באום לצל"ש — לא הצליחו להכף את עמוס מנסדורף ולגעת בו את אותם ערכים עצמם שהנשיא לא מצא אצל הכדורגלנים שביקרו במשכנו.

זאת ועוד: הנשיא ציין לטובה את הכדורסל הישראלי ובוודאי התכוון לנבחרת הלאומית וגם למכבי ת"א. אילו שיחק בקבוצות הכדורגל שלנו ובנבחרת הלאומית, שהיתה באוקיאניה כל כך הרבה זרים והמתאזרחים (שתומי־עור) כמו בכדורסל — אין שום ספק שהיינו מגיעים לסיאול כמו שהגיעו לשלב הגמר של אליפות אירופה בכנס.

ב"מעריב" של ערב חג פורסמה ידיעה משעשעת של אחר באפריל על היתר של פיב"א לשתף בנבחרות הלאומיות לקראת הטורניר הקדם אולימפי בהולנד את כל הכדורסלנים המתאזרחים ונתונה רשימה "תרשה" של הסגל הישראלי לאבאן מרשר, ג'ונתן דלול, ויליס, סטיב מאלוביץ, קיל נברסון, כרד ליק, דייויד ברמנט, ג'יימס טרי, אריל ויליאמס, קית בנט, מרי פייר, קורקי נלסון... בפרשנות של אותה "ידיעה" נאמר כי במחזור הישג הרי־פעמי לאולימפיאדה ימנק רוד שלם של כדורסלנים ישראלים "כחול לבן".

כל מה שרצינו להעיר, אדוני הנשיא, הוא שלא כל הנוצץ — זהב. נכון להיום — שייט, טניס וכדורסל הם הענפים המובילים בספורט הישראלי. אבל לא רק בגלל "ניהול נכון" אלא בעיקר בגלל כוחות ספורטיביים מבחוץ או תקציבי עתק רוגעת התקציבים השנתיים של מרמז הטניס, שאינם באים מן העונה הלאומית המצומצמת אלא מיהדות העולם.

לא די במילים גבוהות על ניהול נכון ומקצועי ועל אתגרים ואחריות ועל הנהגה דינאמית ומקצועית. זה תמיד טוב שיש, אבל כדי שהכוחות הטובים ביותר יבואו אל הספורט ויבשימו מטרות נשגבות — צריכה המדינה לשנות את תפיסת עולמה בכל הקשור לספורט ולחינוך הגופני. אין גופים וולונטאריים — והתאגדות הפועל בתוכם — יכולים לבוא במקום כלים ממלכתיים.

כדאי לנשיא להציץ בסעיף ההקצבה לספורט בתקציב המדינה (משרד החינוך והתרבות) כדי להבין, שכיום אי אפשר לממש את קריאתו להפועל... "באו אל עיר הפיתוח, אל הפרברים, אל השכונות הרחוב ואל סימטאות המצוקה, גלו שם את הכשרונות הגנוזים של הספורט הישראלי — הצילו אותם".

תקציב המדינה לספורט — מישה בים. את גוש הספורט שלוחים אל מועצת ההימורים, משחקי קוביה לאומיים, משהו הרחוק מחינוך לאורחות טובה כמו מרח ממערב: התשלום המדינה לספורט עם ערבי פעה... מנהיגות חרשה לספורט — עסקנים ומעונות. מה שקיים בענפי הספורט האינדיבידואלי — קיים הדורה לקבוצות קטנות של עסקנים משוגעים לדבר שעובדים בלי תשתית ותקציב נבונים ושוחים כל הזמן נגד הזרם. והכל מצויים בהתאגדות הפועל, בכלל הספורט העממי ומקומות העבודה.

ואחרי הכל יש הרבה מה לעשות. הכספה והטלה. אבל תשואות של "הדרן" בהחלט לא הגיעו לנשיא המדינה מאולה שישבו באפילת אולם תיאטרון ירושלים בפתיחת ועידת הפועל העשירית וגם לא מבקר ברכה למחרת מהחוץ הפועל בהסתדרות.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

אוטובוס תיירים חנה במקום אסור בציר מהיר ברחוב אבן־גבירול, וסונדל שלשום. (צילום: אסף שילה)

אינני יודעת איך נותרתי בחיים אחרי הכל – אמרה מונה שבוע לפני מותה

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

„אינני יודעת איך נותרתי בחיים, אחרי כל מה שעברתי עד היום. זהו נס, כי רוב האנשים שעברו את מה שעברתי, מתו. מי שלא מת, אושפז בבתי־חולים לחולי נפש או נכלא בבית־הסוהר". דברים אלה אמרה השחקנית מונה זילברשטיין לפני כשבוע, בראיון עיתונאי אחרון שהעניקה לעורך העיתון המקומי „כלבו־באר־שבע", עמוס הנדל.

הראיון במלואו אמור להתפרסם בעיתון ביום שישי הקרוב. גופתה של זילברשטיין נמצאה ביום חמישי בדירתה בתל־אביב ועל־פי ההערכה מותה נגרם כתוצאה מלקיחת סמים.

באותו ראיון, שהתמקד בעיקר בהתמכרותה לסמים הקשים, אמרה מונה זילברשטיין: „השתמשתי בסמים קשים עשר שנים ובסמים בכלל 25 שנים. בעבר נעצרתי שש פעמים על שימוש בסמים. אני טיפוס קיצוני מאוד. בתקופת השיא, הגעתי לכמויות של שימוש ב־5־6 בקבוקי אלכוהול, 30 כדורי פרודול ו־4 קופסאות ולאיום ליום. הגוף פשוט דרש את זה. היו תקופות שאיבדתי את ההכרה לחלוטין, הפסקתי לאכול ולישון ואיבדתי ממשקלי כ־42 קילוגרם".

זילברשטיין סיפרה, כי עתה היא מבריאה את עצמה מבחינה נפשית שכן לדבריה היא הפסיקה לחלוטין להשתמש בסמים. „המסר שלי לציבור, בעקבות הניסיון שעברתי, הוא לא להתחיל בכלל לעשן אפילו סם קל כמו חשיש. אני מתייחסת להתמכרות לסמים כאל מחלה. יש לזה מספיק דומה להתמכרות לאלכוהול".

באחרונה נהגה מונה להרצות בפני תלמידים בבתי־ספר תיכון ולהתריע בפניהם מפני השימוש בסמים. בעבר, כך סיפרה, עברה גמילה במרכז לנגמלים בארה"ב, שם לדבריה, הגישה לנושא פתוחה הרבה יותר מישראל והמטפלים בנגמלים בדרך כלל הם אנשים שהיו בעבר מכורים לסמים ונגמלו מהם. כשנשאלה על יחסיה עם אורי זוהר, עמו ניהלה באחרונה רומן, אמרה: „אין תגובה".

הוועדות להכנת המיזוג של קרנות הפנסיה מתחילות לפעול

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

המכשולים „שעמדו" בפני הוועדות המקצועיות האמורות להכין את המיזוג של קרנות הפנסיה ההסתדרותיות – הוסרו בימים אלה. הוועדות הונחו על ידי האגף לבטחון סוציאלי בהסתדרות לסיים את עבודתן בעוד כחצי שנה.

העיכובים בתחילת עבודתן של הוועדות המקצועיות נבעו מחילוקי דיעות בין הקרנות לבין עצמן על גודל הייצוג של כל אחת מהן בוועדות. אנשי „מבטחים" – הקרן הגדולה ביותר במערכת – דרשו ייצוג של 60 אחוז בכל ועדה, בעוד ראשי הקרנות האחרות דרשו ייצוג שווה לכל קרן.

עתה נמצאה נוסחה שלפיה הייצוג של „מבטחים" בכל ועדה יהיה אמנם גדול יותר מאשר הייצוג של כל אחת מהקרנות האחרות, אך לא יגיע ל־60 אחוז.

שלוש הוועדות המקצועיות שהוקמו כדי להכין את המיזוג הן: ועדה לענייני המבנה של הקרן המאוחדת; ועדה לענייני מחשוב ונכסים וועדה לענייני משפט ותקנון. ועדה זו, בראשות עו"ד יהודית נחמן, כבר התכנסה לישיבתה הראשונה.

התוכנית למיזוגן של קרנות הפנסיה אושרה עקרונית במוסדותיהן של חמש מבין שש הקרנות ההסתדרותיות. התנגדות למיזוג קיימת בקרן „מקפת" ובקרב קבוצות מבוטחים מסויימות ב„מבטחים".

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, מרדכי ציפורי, יו"ר האגף לבטחון סוציאלי דב פלג ומנכ"ל „מקפת" עו"ד יצחק שילון, יוצאים השבוע לדרום קוריאה, שם ישתתפו בכינוס האזורי לאסיה ואוקיאניה של האירגון הבינלאומי לבטחון סוציאלי.

תיגרה המונית בין שוטרים לבעלי דוכנים בשוק בעקבות עסקת סמים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

בתיגרה המונית שפרצה אתמול בצהריים בין שוטרים ממרחב חיפה לבין בעלי דוכנים בשוק תלפיות בעיר, במהלך עיסקת סמים, נופצה שמשה אחורית של ניידת משטרה ושני שוטרים הוכו מכות נמרצות. תשעה בעלי דוכנים בשוק נעצרו ויואשמו בתקיפת שוטרים.

אתמול, סמוך לשעה אחת בצהריים, הוזעקה ניידת משטרה לשוק תלפיות בחיפה כדי לטפל באירוע של תקיפה. כשחזרו השוטרים לניידת, הם הבחינו כי שמשתה האחורית מנופצת. השוטרים הזעיקו עזרה, ולשוק הגיעה ניידת בילוש שפתחה בסריקות. בפינה סמוכה בשוק הבחינו הבלשים בשני עבריינים סוחרים אשר העבירו דבר־מה מיד ליד, כנראה סמים. העבריינים, שנדהמו לראות את הבלשים בקרבתם, החלו לברוח. במהלך מרדף ממושך נתפס אחד העבריינים, שהוא בעל דוכן בשוק. כשהחלו הבלשים להביא את החשוד לניידת, הגיעו בעלי דוכנים מכל העברים, במטרה לשחרר את חברם. הם החלו להתקוטט עם שני הבלשים ובמהלך חילופי המהלומות הצליחו הבלשים להזעיק עזרה. למקום הגיעו ניידות משטרה רבות מכל רחבי העיר. בשוק פרצה תיגרה המונית כאשר חילופי מהלומות ואגרופים הוחלפו בין בעלי הדוכנים לשוטרים. בסיומם הובאו למטה המרחב שמונה בעלי הדוכנים וכן העבריין שנמלט. ארבעה בעלי באסטות הואשמו בתקיפת שוטרים ושוחררו. חמישה אחרים, בגילאים 25 עד 38, נעצרו להמשך החקירה ויובאו הבוקר להארכת מעצרם בבית־משפט השלום בחיפה.

14 נהרגו ב־43 תאונות קשות השבוע

45 נפצעו • אושרו חוקים חדשים בנושאי עבירות תנועה

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

14 אנשים נהרגו ו־45 נפצעו קשה ב־43 תאונות־הדרכים החמורות בשבוע האחרון. בכך מגיע מספר ההרוגים במארס, שהסתיים ביום ה', ל־39 ומספר הפצועים קשה ל־229. מספר ההרוגים במארס עלה ב־23 אחוז על מספרם בפברואר.

בשלושת החודשים הראשונים של השנה נהרגו 113 אנשים בהשוואה ל־101 באותה התקופה אשתקד. זו עליה של 11 אחוז במספר ההרוגים השנה. עם זאת פחת באותם חודשים מספר הפצועים קשה ב־19 אחוז, מ־929 אשתקד ל־778 השנה. על־פי תחזית שנתית לא מנוכה מהשפעות עונתיות צפויים על־יסוד הרבע הראשון של השנה כ־450 הרוגים וכ־3,100 פצועים קשה ב־1988.

השבוע האחרון של מארס היה הגרוע ביותר מכל 13 השבועות השנה מבחינת מספר ההרוגים. בשבוע הקודם היו 5 הרוגים בלבד. הגורמים העיקריים של התאונות בשבוע האחרון היו סטיות מנתיב הנסיעה, נסיעה שלא בימין הדרך והתנהגות הולכי־רגל.

חוקים חדשים

הכנסת אישרה בימים האחרונים של מושב החורף שלוש הצעות־חוק פרטיות של ח"כ אוריאל לין, המשמש יו"ר הוועדה לבטיחות בדרכים. החשוב שבחוקים החדשים הללו מטיל איסור על תאגיד או על מעסיק לשלם במישרין או בעקיפין קנסות, שהוטלו על יחידים בגין עבירות תנועה. חוק זה יחייב נהגים שכירים, חברי קואופרטיבים לתחבורה ולהובלה וחברי קיבוצים, לשלם קנסות אלה מכספם. ח"כ לין רואה בחוק זה צעד חשוב למימוש השוויון בפני החוק.

חוק חדש אחר, יאפשר לשופט המרשיע אדם בגרימת תאונה, להטיל עליו בו במקום תשלום פיצויים עד סכום של 30 אלף שקל. דינם של פיצויים אלה מבחינת החובה לפורעם יהיה כדינם של קנסות. לדעת ח"כ לין יאפשר חוק זה לרוב נפגעי התאונות הקלות לקבל את הפיצוי הראוי ללא ניהול משפט אזרחי נוסף, דבר שלא רק יקל על הנפגעים, אלא גם יפחית את העומס מבתי־המשפט.

החוק השלישי מסמיך רשויות מקומיות לסלק מהרחובות כלי־רכב נטושים, אם במשך חודשים לא הוזזו ממקומם. עד כה היתה סמכות כזאת רק ביחס לגרוטאות.

התפרץ בצהריים מבעד למרפסת, החל להפשיט פעוט – ונלכד בידי האב

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

אירוע טראומטי עברו אתמול שלושה אחים בגיל 3, 7 ו־9 במשפחה המתגוררת ברחוב רות בחיפה, כאשר בשעת צהריים, בעת שהשלושה ישבו בחדר הטלוויזיה וצפו בסרט, התפרץ אדם מבעד למרפסת, נכנס לחדרם, ניגש לילד הקטן בן השלוש שישב על ברכי אחותו בת התשע, והחל להפשיטו כדי לבצע בו מעשה מגונה.

הילד נבהל והחל לבכות, ואילו אחיו ואחותו החלו לצעוק בקולי קולות על מנת להזעיק לעזרה את ההורים. אב המשפחה ששהה בחדר סמוך נכנס במהירות לחדר הילדים, הלם בתוקף, התגבר עליו והזעיק את המשטרה. החשוד בן 27 מירושלים, נעצר לחקירה ויובא הבוקר להארכת מעצרו בבית משפט השלום בחיפה.

שני צעירים וצעירה נהרגו בתאונה בצומת „תל־השומר"

שני צעירים וצעירה תושבי רמת־השרון נהרגו אתמול לשלשום בתאונת דרכים קטלנית בצומת תל־השומר. ההרוגים הם ניר נבות (18), רון נאמן (20) ומירה קצנלבוגן (18).

השלושה נסעו ברכב מסוג „אאודי 80" ובהגיעם לצומת תל־השומר פגעה במכוניתם מאחור מכונית „ביואיק" בה נהג גבר בן 36 תושב חולון.

מעוצמת הפגיעה נהרגו ניר נבות ורון נאמן, ואילו מירה קצנלבוגן נפצעה באורח אנוש. היא הובלה לבית החולים שיבא בתל השומר, אולם כל מאמצי הרופאים להצילה עלו בתוהו.

נהג מכונית הביואיק לקה בהלם והועבר לבית החולים.

„חבל תליה" בתא המעצר גורם סיוטים לחשוד בשוד

שופט הורה למשטרה לסלק מיד „חבל תליה" מתא המעצר של חשוד בשוד, הכלוא בתחנת המשטרה בנמל חיפה.

שלמה אבו (37) מחיפה, העצור כחשוד בהתפרצות נועזת לסוכנות האוניות „חברת יעקב כספי בע"מ" ובניסיון לפצח כספת בעזרת חומר־נפץ, עתר ביום ו' לבית־המשפט המחוזי בחיפה. הוא טען כי הוא כלוא בתא בודד, שבו התאבד לפני מספר ימים העצור שמעון מלכא ז"ל, שהיה כלוא במקום כחשוד בשוד ידקן. העותר טען באמצעות פרקליטו עוה"ד ירון ברדיין, כי אחת מפיסות הבד בו תלה העציר את עצמו, מתנוססת עדיין בחדר השירותים בתאו. „זה גורם לו לסיוטים ואיננו מסוגל להירדם".

החשוד, נשוי ואב לארבעה, ביקש מבית־המשפט לשחררו ממעצר ערב החג, בטענה כי הוא אינו קשור לפריצה ולניסיון פיצוץ הכספת.

השופט, אמנון כרמי, דחה את בקשת השחרור, לאחר שעיין בחומר חסוי, ממנו עולה כי יש בידי המשטרה ראיות, לכאורה, הקושרות אותו לעבירה המיוחסת לו.

עם זאת, ציווה השופט על המשטרה לסלק מיד את שאריות חבל התליה מתאו של החשוד, על מנת להחזיר לו את מנוחתו הנפשית.

סוכן סמוי חשף 21 סוחרי סמים מהרצועה

(ע).– סוכן־סמוי ממפלג המודיעין בזירה המרכזית בתל־אביב, הביא לחשיפתם של 21 סוחרי־סמים, רובם ערבים תושבי הרצועה, שפעלו באיזור תל־אביב.

עד כה עצרה המשטרה 12 מתוך חשודים אלו, חלקם בעצרו עד תום ההליכים המשפטיים והוגשו נגדם כתבי־אישום.

במהלך השנה האחרונה, לנוכח ריבוי הידיעות על פעילות סחר והפצת סמים ב„משולש" אלנבי־הירקון והרחובות סמוכים – הופעל בחודשים האחרונים סוכן חשאי, שהביא למעצר החשודים. כן נמסר, כי בפרשה זו מעורבים גם סרסורי־זונות, העוסקים גם בסחר בסמים.

זהירות: קרינה בגלאי־אש שנגנבו עם הטנדר

(ע).– מגדר פיזיו מסחרי ובו 150 גלאי־אש, נגנב אתמול לשלשום בתל־אביב מתא המטען של הטנדר, השייך לחברת „אלקרמגלי־אש".

מן המשטרה נמסר, כי סכנה נשקפת לכל אדם שיבוא במגע עם מכשירים אלו, מאחר שהגלאים עלולים להיות מקור קרינה.

סוכן „טוטו" נשדד בקריית־אונו

(ע). 6,000 ש"ח נשדדו שלשום מסוכנות טוטו ופיס בקריית־אונו על־ידי שני אלמונים רעולי פנים והמגושים באקדח ובסכין.

השניים איימו על בעל הסוכנות הרצל דיאל בעת שהיה עסוק בספירת הפדיון היומי. במקום נכחו אותה עת בנו בן ה־13 ולקוח.

בעל הסוכנות מסר לידיהם צ'קים וכסף מזומן בשווי של 6,000 ש"ח

השניים נטלו את הכסף ונמלטו מן המקום.

גוראל הורה לקצץ שכרו הגבוה מדי של מנכ"ל ‚חסך' בחיפה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הוראה לקצץ במשכורתו של מאיר הרי, מנכ"ל „חסך" בחיפה, החברה־בת עירונית, שהגיעה לכ־8000 שקל ברוטו לחודש, הוציא בימים אלה ראש עיריית חיפה, אריה גוראל, ליו"ר מועצת המנהלים של החברה, חיים יעקובוביץ.

מהנהלת „חסך" נמסר, כי המשכורת של הרי נקבעה במסגרת על־פי קריטריונים שהיתוו את הוועדה לשכר ולמנגנון הפועלת ליד מועצת המנהלים של חסך. עוד נמסר, כי הרי מקבל מעוזרו ולכן קיבל פטור ממס הכנסה והדבר מגדיל את הפער שבין משכורתו לבין משכורתם של עובדים בכירים בעירייה. גוראל עמד על דעתו, כי משכורתו של הרי תשווה לזאת של מנהלי אגפים בעירייה. כפי שנודע, החליט הרי לפרוש לגימלאות לאחר שנמסר לו על הכוונה לקצץ במשכורתו, אולם ראש העירייה הורה להנהלת „חסך" לא לקבל את ההתפטרות לפני שיוחלט על הקיצוץ בשכרו. זאת, כדי שהסכומים שישולמו לו בעתיד יהיו בהתאם לגובה המשכורת שתיקבע לאחר שיוחלט על שיעור הקיצוץ.

המכולה סטתה ומחצה למוות את מרסל טובול בנמל אשדוד

מאת דני צדוקי, סופר „דבר" בדרום

מרסל טובול בן 57 מאשדוד, נמחץ אתמול ליום ו' למוות על־ידי מכולה ברציף הנמל באשדוד בעת שיטוע אוניה.

טובול, אב לחמישה היה אתת (סמנר) שתפקידו לסמן למנופאי מתי להרים או להוריד מטען. בשעה שעשה זאת הוא נפגע ממכולה שסטתה לעברו ומחצה אותו אל משאית סמוכה שהיתה טעונה במכולה. הוא הועבר לביה"ח „קפלן" במצב קשה ושם מת לאחר זמן קצר.

לאחרונה, בעקבות הסכם העבודה החדש של עובדי התפעול, הונהגה בנמל משמרת שלישית (משמרת לילה) שלא הופעלה שנים רבות. התאונה אירעה בשעה 11 בלילה. עובדי משמרת א' (הבוקר) ששמעו על המקרה עם בואם לעבודה, החליטו שלא לעבוד בערב החג בעקבות המקרה ותקפו את הוועד על שהסכים לחדש את העבודה במשמרות הלילה.

צופים ירידת מחירי העגבניות

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

מועצת הירקות צופה, כי החל מהיום ובימי חול המועד פסח תחול ירידה במחירי העגבניות, המלפפונים ושאר ירקות, אשר מחירם האמיר בשבוע שלפני החג.

ממועצת הירקות נמסר, כי מזג האוויר האביבי החמים ששרר בימים האחרונים יבשיל את הירקות ויוזיל אותם. הדבר תלוי גם בהגעת פועלים ערבים מהשטחים לעבודה באסיף הירקות.

מחירי העגבניות הגיעו ל־8־9 שקלים לקילוגרם בחנויות יוקרה. ברשתות השיווק ובמקומות אחרים נע מחיר העגבניות בין 5 ל־6 שקלים לקילוגרם ואף יותר. המדובר בעגבניות חממה מטיב מעולה. מחיר עגבניות משטח פתוח היה זול בהרבה. גם מחיר המלפפונים היה יקר יחסית – 4־5 שקלים לקילוגרם.

מתרימים אזרחים תמימים ומשלשלים את הכסף לכיס

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

חבורות ילדים מתרימה אזרחים תמימים בבאר־שבע, בביכול עבור האגודה הלאומית לילדים אוטיסטים (אלו"ט) בישראל ומשלשלת את התרומות לכיסיה.

אחד האזרחים שהונו על־ידי הנוכלים, הוא דוד מסעוד, המתגורר בשכונה י"א בעיר. סיפר מסעוד לסופר „דבר": „שלושה ילדים, כבני 10 עד 13, צלצלו בדלת דירתי וטענו כי הם אוספים כסף במסגרת מבצע ההתרמה השנתי של אלו"ט – ‚דלת פתוחה לעולם סגור'. השלושה, שנראו מרושלים בלבושם, אמרו, כי יש ברשותם קבלות משני סוגים: בערך של שלושה וחמישה שקלים. שילמתי להם שלושה שקלים ורק כעבור 10 דקות לאחר שעזבו את המקום, הבנתי כי התאריך המופיע על הקבלה הוא 20 במאי 1987".

בהנהלת האגודה הלאומית לילדים אוטיסטים בתל־אביב נדהמו לשמוע על הפרשה. לדברי אנשי האגודה, לא נערך בימים אלה שום מבצע התרמה מטעמם.

בית לוחמי הגיטאות
ע"ש יצחק קצנלסון
למורשת השואה והמרד

ספרים חדשים

★ **יצחק קצנלסון** – כתבים, כרך ה' – בכיוס ורשה ובמחנה ויטל
יצירתו של יצחק קצנלסון בעברית בימי השואה, כמעט כל כולה היא פרי אותם עשרת החודשים (ממאי 1943 – מרץ 1944), שבהם ישב המשורר במחנה ויטל, בצרפת.
מערכת: שלמה אבן שושן, זרובבל גלעד, מנחם דורמן, עדי שביט, יצחק צוקרמן, צבי שנר.
פתח דבר והבאה לדפוס – מנחם דורמן. 352 עמ'

★ **עדות חוברת ב'** – בטאונו של בית לוחמי הגיטאות
החוברת מוקדשת ל־45 שנה למרד גיטו וארשה.
עורכים: אריה פיאלקוב, יהודה הלמן, הביא לדפוס – עזרא להד.

★ **יציאת פולין** – יצחק צוקרמן
אסופה זו מעזבונו של המחבר מעוגנת בפעילותו בשנים 1945–1947 בקרב שארית הפליטה בפולין ובשיקומם של הכוחות החלוציים בקרב השרידים. עדותו זו של יצחק צוקרמן על „הבריחה" היא מקור יחודי, שאין ערוך לו, להכרת החזון המסעיר הזה בדברי ימינו.
עורכים: שלמה דרך, שלמה אבן שושן, יהודה הלמן.

★ **היער היה ביתי** – בלה בורנשטיין
סיפורה של פרטיזנית מפלוגת הרי"ר אטלס. העורכת – תרצה פלד.

★ **אלבום מינסק** – צלומים מחיי היהודים במינסק
עורכים: שלמה אבן שושן, נחמיה מכבי.

★ **השליטה הנאצית 1933 – 1945** – המדיניות האנטי יהודית
דפי עבודה עם מפות, חוברת לתלמיד ולמורה, בשיתוף בית הספר לחינוך „אורנים".

★ **אני אעבור את הירדן הזה** – מרים מסיאס
זכרונות מהמכור בקרפטורוס מחנות רבות, הדרך לארץ ישראל. 157 עמ'

★ **ימים הדוכים באש** – אברהם גולדברג
יומן מגיטו לבוב ומחנה ינובסקי. עורכת בלה גוטמן 144 עמ'

★ **חורבן וילנה** – אלכסנדר רינדזיונסקי
זכרונות מוילנה מתחילת הכיבוש הנאצי – בגיטו, ביער ולאחר השחרור. 236 עמ'

★ **מן המיצר** – שירים מן הגיטאות, המחנות ושירי מרד בשפת המקור ובעברית בלווית תווים.
עורכים: ארנסט הורביץ, גיל אלדמע, שלמה אבן שושן. 179 עמ'

★ **ספר קלטת** – שירים מן הגיטאות
הופק ע"י ישראדיסק בע"מ, עיצוב הספר – יוסי זילבר.
בקלטת 12 שירים.
חלק א': אני מאמין, יצא יהודי, פונר, ממזר שיר לפרטיזנית, רבקולה השכונית, המנון הנוער
חלק ב': תחת זיו כוכבי שמים, העיירה בוערת, לא ציפורים ולא שקיעה, כבר בא המן, ילד יהודי, שיר הפרטיזנים היהודים.
לקלטת מצורף ספר ובו נוסח השירים בעברית, יידיש, אנגלית; הערות על המחברים והנסיבות בהם נוצרו השירים; צילומים.

מהדורות חדשות

★ **ואם מאלקסמויל אין באצבי קלעם** – ישראל קפלן
אגדות בניבר ובמחנות ריכוז. הקדמה וראשי פרקים בעברית
מבוא – דב סדן, מפתח 168 עמ'

★ **מחווה לקורצ'אק** – מדבריו, שירי משוררים, ציורי ילדים
אלבום ובו שירים שנכתבו על קורצ'אק בשפת שונות בתרגום עברי; ציורי ילדים, מובאות מכתביו, רשימה של קורצ'אק מאת יצחק פרלים.
המערכת: בנימין אנוליק, בתן גרוס, אילנה שילוני, עיצוב אריה ולמן 48 עמ'

★ **ואל המנוחה לא באתי** – שרה שנר־נשמית
ספר אוטוביוגרפי – בית הצדים בפולין ובליטא, גורל המחברת בתקופת הכיבוש הנאצי: גיטו, מחנה והבריחה אל הפרטיזנים; גאולת ילדים בפולין לאחר השחרור.

הזמנות:
בית לוחמי הגיטאות, ארלוזורוב 102 תל־אביב, טל. 03־228696; בית לוחמי הגיטאות, קיבוץ לוחמי הגיטאות, ד.נ. אשרת. טל. 04־920412.

תערוכות אמנות חדשות בבית לוחמי הגיטאות

גיטו לאחר החורבן – תערוכת הצייר רפאל כוהאלעס שצב מיד עם תום המלחמה אל עיר המתאר ביד אמן את חורבותיה.

ביא הדוליבה – תערוכת רישום וציור של ריימונד טסלנרה, יליד ארה"ב, המבוססת על מראות מצולמים בעדות לזוועות הנאצים.

הודעה לצרכני החשמל

חברת החשמל מבקשת להודיע לציבור צרכניה, כי לרגל חופשה מרוכזת בחג הפסח

לא תתקיים קבלת קהל במשרדי החברה מיום ו', י"ד בניסן תשמ"ח (1.4.88) עד יום ה', כ' בניסן תשמ"ח (7.4.88) ועד בכלל.

כל השירותים להבטחת אספקת חשמל סדירה ואמינה לצרכנים ולטיפול בתקלות יפעלו כרגיל.

צרכנים החייבים לפרוע חשבונותיהם בקופות החברה (ולא בבנקים), יוכלו לשלם במשרדי החברה ביום א' 3.4.88 עד יום ה' 7.4.88 ועד בכלל.

לא תתקבלנה הזמנות לחיבורים למערכת אספקת החשמל בכל תקופת החופשה.

אנו מבקשים מהצרכנים להקפיד על תשלום חשבונות החשמל במועדם.

חברת החשמל ועובדיה מאחלים חג שמח לכל בית ישראל

חברת החשמל לישראל בע"מ

הודעה ללקוחותינו

עידכון שיעורי הריבית בפר"י

1. החל מיום א' 3.4.88 ישתנו שעורי הריבית בפר"י לעסקות קיימות עפ"י המפורט להלן:

היתרה בשקלים חדשים	% ריבית שנתית נומינלית	% ריבית שנתית מתואמת
מ־50 עד 9,999	9.00	9.41
מ־10,000 עד 49,999	10.00	10.51
מ־50,000 עד 99,999	11.00	11.61
מ־100,000 ומעלה	11.00	11.61

2. שינוי ביתרת הפר"י (מעבר ממדרגה למדרגה) יגרום לשינוי הריבית בהתאם.
3. הודעה זו מתפרסמת במקום הודעות אישיות ללקוחות.
4. פרטים נוספים ניתן לקבל בסניפי הבנק.

בנק הפועלים

הננו משתתפים באבלו
של החבר משה גדלוביץ
על מות **אחיו** ז"ל

הוועד הפועל של ההסתדרות
מערך מבקר ההסתדרות
וחבר העובדים

התזמורת הפילהרמונית הישראלית

עקב הנהגת שעון הקיץ פתיחת הקונצרטים בבאר־שבע תהיה בשעה 9.00 בערב

תל אביב, היכל התרבות, 8:30 בערב
קונצרטים למנויים מס' 8
מנצח
בריסטיאן צימרמן
פסנתרן

התכנית:
ברונו צדקיו – „אורורה"
בטהובן – קונצ'רטו לפסנתר מס' 3
צ'ייקובסקי – סמפוניה מס' 5
סדרה א': הערב 3.4.88
סדרה ב': יום ב' 4.4.88
סדרה ג': יום ג' 5.4.88

תל־אביב, היכל התרבות, 8:30 בערב
קונצרטים למנויים מס' 7
מנצח
בריסטיאן צימרמן
פסנתרן
התכנית כמו בת"א סדרה א"ב

סדרה ו': יום ד' 6.4.88
סדרה ה': מוצ"ש 9.4.88

תל אביב, היכל התרבות, 8:30 בערב
קונצרטים למנויים מס' 7
מנצח
סולנית
התכנית:
מוצארט – „מוטטה"
ליסט – קונצ'רטו לפסנתר מס' 1
מנדלסון – סמפוניה מס' 5
סדרה ו': יום ג' 12.4.88
סדרה ז': יום ה' 14.4.88
סדרה ח': מוצ"ש 16.4.88 בשעה 9.00 בערב

דבר היום

שנת תקציב חדשה

בערב חג התחילה שנת כספים חדשה, ועמה נכנס לתוקף תקציב המדינה החדש. במקרה זה קשה לצפות, על אף הרצון לאופטימיות, כי „תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". אנחנו יודעים כי לכל היותר אפשר לקוות שלא תהיה הרעה ממשית לא בתחום הכלכלי ולא בתחום החברתי, אך בוודאי ששיפור לא יהיה לא בתחום זה ולא בתחום זה, ואף הרעה מסויימת מובנית בתקציב.

בתחום השירותים נראה כי קשה לעצור את ההידרדרות שחלה בשירותי הבריאות בכלל, ובבתי החולים בפרט. אילו היה לחולים כוח פיסי, הם היו צועקים ומוחים ומפגינים, ואפשר כי הדבר היה משנה במשהו. אלא שהאנשים הזקוקים לשירותי הבריאות נמצאים במצוקה, ואינם יכולים להביא את סבלם לביטוי ציבורי שתהיה לו תהודה. שר האוצר שוגה שגיאה קשה, גם בצד הצדק וגם בצד התבונה, כאשר הוא מנצל את עמדת הכוח שלו כממונה על הקופה, סוגר ופותח את ברזי הכסף כרצונו וכהבנתו – ואינו חושב על כך כי מבחינתו השנה רק התחילה, וכי במרוצתה עוד ידרש לרצונם הטוב ולנכונות לשיתוף פעולה של גורמים רבים אחרים.

עם סיומה של שנת הכספים פג גם תוקפם של הסכמי העבודה במשק, וגם של הסכם תוספת היוקר. העובדה שעדיין לא הושגו הסכמים חדשים, איננה מהווה בעייה מיוחדת. משכורות מארס, שמשולמים בראשית אפריל, כוללת את תוספת היוקר על עליות המדד שהצטברו במשך כמה חודשים ו„הבשילו" במדד פברואר. עתה צפויה אתנחתא של כמה חודשים עד שתצטבר עליית מדדים המחייבת תוספת יוקר חדשה. עד אז, יש לקוות, ייחתם בעניין זה הסכם חדש. גם הסכמי השכר בדרך כלל לא נחתמו במועדם גם בעבר, והמאבקים בעניין זה עוד יעשו כותרות רבות.

קשה, כמובן, להתעלם מן העובדה כי ישראל נתונה בשנת בחירות. אולם, לדעתנו, עובדה זאת איננה צריכה להחריף את מאבקי השכר. יש מקום להיאבק על חלוקה יותר צודקת של העוגה הלאומית, ללא קשר עם מועד הקלפי. אבל בכל עת יש גם צורך להתחשב בטובת המשק המפרנס את העובדים. זוהי בראש וראשונה חובת התבונה, המבחן המתחדש הוא למצוא את האיזון הנכון בין זה לבין זה. ועוד יש לזכור כי פגיעה בשירותים הניתנים לאזרח מעבירה את הנטל של מילוי החוסר לכיסו של הפרט – וממילא צריכה לבוא במניין מרכיבי השכר. גם מבחינה זו ייטיב שר האוצר לעשות אם ישקל שיקול נוסף את עמדתו בכל הנוגע לשירותי הבריאות.

תילים וטילים בגולן

יש לגשת למו"מ לשלום בהקדם, אבל להדגיש, כי הגולן הוא חלק ממדינת ישראל וגבול השלום שלה – עמדתם של תושבי המקום

מאת אמנן לים

אין כתושבי הגולן, החיים לאורך הגבול האזורי המסוכן עם סוריה, הרוצים במו"מ לשלום. רוב תושבי הגולן נמנים עם החלק בעם הרוצה להגיע להסדר שימנע המשך שליטה על מיליון וחצי ערבים, ורואים עתיד לישראל כמדינה יהודית דמוקראטית, על כל המשתמע מכך. עם זאת, לאחר דיון פנימי קשה שקיימנו בגולן, ברצוננו להצביע על הסכנות הטמונות, לדעתנו, ב„מהלך התבילה" לעתיד רמת הגולן.

א. הגולן נכבש בשלהי מלחמת ששת הימים בעקבות לחצם של ישובי הגליל והעמק, שדרשו זאת כדי להסיר את האיום הבטחוני־טופוגרפי שרבץ עליהם במשך 19 שנים ולא נתן להם כל אפשרות לקיים חיים נורמאליים;

ב. סוריה מעולם לא הכירה בגבולות כלשהם עם מדינת ישראל וראתה בגבולות 1948 קווי הפסקת אש (שביתת נשק);

ג. ממשלות לוי אשכול וגולדה מאיר והממשלות שלאחריהן ראו בגולן גבול בטחוני־התיישבותי חיוני למדינת ישראל ונתנו לנו, המתיישבים, גושפנקא להקים בגולן את ישובינו, על בתיהם ושדותיהם;

ד. בדצמבר 1981 הוחל החוק הישראלי על רמת־הגולן ונתן לנו מעמד דומה לזה של ירושלים בירתנו.

עד כאן קיים קונסנזוס רחב בעם ומכאן השאלה, המופנית אלינו מדי פעם, לאמור: מה לכם לחשוש? מדוע תחזקו את ידי שמיר ותצרפו קולכם למתנגדים למהלך המדיני, שאמור להביא לשלום?

ובכן, מאז הסכמי קמפ־דייוויד, שבהם ויתר בגין, כראש הליכוד, על כל סיני ואריק שרון, כשר בטחון, הרס את ישובי חבל ימית – נשבר העקרון של התיישבות שהיא גבול בטחון לשלום. כאזרחי המדינה וכתושבי הגולן איננו יכולים איפוא שלא להיות עירנים ביותר לכל מהלך מדיני שבו נכרך נושא הגולן.

מה בעצם מדאיג אותנו בתוכנית שולץ, הצוברת בימים אלה תאוצה?

● בעיני כל הגורמים, העתידים לשבת מול ישראל במו"מ זה, המושג „שטחים תמורת שלום", הוא מושג יסוד, המתייחס לכל הגבולות, ואפילו ארה"ב גורסת שינויי גבול משמעותיים גם בגולן.

● אמירתו של מזכיר המדינה שולץ, שלפיה בעידן הטילים אין משמעות לשטחים, צריכה להדאיג ביותר וחייבים להבהיר, שאפילו בעידן המודרני, טילים הם כוח אש בלבד וגבולות נקבעים, פיסית, על־ידי תמרוני הכוחות וההכרעה בשטח ועל השטח.

● התבטאותו של שר ממפלגת העבודה, שמוטב גבול מדיני מגבול בטחוני, שלא זכתה לתגובה מפי ראשי המפלגה האחראים למצעה, חייבת להדליק נורה אדומה אצל כל תושבי הספר במדינת ישראל ובתוכם תושבי הגולן.

● בכל ההכנות למו"מ המיוחל חוזרים ומדגישים את התנגדה של ירדן ומצרים וסוריה, שהמו"מ חייב להיות משולב בין ירדנים, פלשתינאים וסורים, וקיימת התחייבות של הנשיא שלא ילך למו"מ על שלום קבע בלי אסד. ברור שבמו"מ לשלום, שיתקיים בלחץ המעצמות, נשקפת סכנה לרמת הגולן.

לאור עובדות אלה ואחרות הבהרנו לראש הממשלה, בפגישה עמו, את דעתנו בנושא. יש, לדעתנו, לגשת למו"מ לשלום בהקדם. יש להדגיש במו"מ לגבי הגולן, שהגולן הוא חלק ממדינת ישראל, כמו קריית־שמונה ונהריה. אנו מבקשים להפריד את הגולן מהמו"מ המתגבש לגבי הסדר עם ירדן והפלשתינאים. יש לחזור לתנופת פיתוח בגולן, כדי לחזק עמדת הממשלה לגבי האיזור.

בסיכום ברצוני להזכיר: תושבי הגולן לא רואים עצמם בני ערובה לתהליך השלום. תושבי הגולן רואים עצמם חלוץ לפני המחנה, בשליחות ממשלת ישראל להתיישבות בגבולות שלום ובטחון ואין ישיבתנו בגולן מכשול לשלום.

תושבי הגולן לא רואים עצמם כמחזיקי נכסים לצורך פיצויים, אלא רואים את הגולן כביתם לתמיד. יש להבהיר לעולם, שהגולן הוא חלק מישראל וגבול השלום שלה.

הכותב הוא ראש המועצה האזורית גולן וחבר מפלגת העבודה

איפה אנחנו ואיפה אירלנד

מאת שלמה גינוסר

אי אפשר להתייחס לנסיון האנגלי־אירי כאל מודל של התייחסות לסיכסוך המזרח־תיכוני

לפני שנים לא מעטות, כאשר סיירתי באירלנד כדי לאסוף חומר לסידרת מאמרים על המהומות בצפון, נתקלתי לראשונה בחריפות האבסורד של האנאלוגיה ההיסטורית. זה היה בתחילת שנות השבעים. לא מעט ויסקי לגמתי אז בפאבים של דאבלין ובלפאסט בשיחות עם דמויות מרתקות מכל צבעי הקשת הפוליטית. אולי התבשמתי מעט פה ושם, אבל איש לא הצליח לשכר אותי בסם הפשטני הזה של אנאלוגיות היסטוריות, למרות הנסיונות החוזרים ונשנים. היום כבר לא היו חוזרים על נסיונות אלה. אז, בתפר הכרונולוגי בין מלחמת ששת הימים לבין מלחמת יום כיפור, ישראל היתה כמעט נושא להערצה. הקאתולים והפרוטסטנטים כאחד ראו בישראל נושא להערצה ומקור לאופטימיות. כל צד מטעמיו שלו, כמובן. כל טעם, מהכיוון ההפוך.

אפילו במשרדי „שין פיין" בדאבלין, שם קידמה את פני כרזה אנטישמית שבה נראו גולדה וניקסון כשידיהם שותתות דם מעל למחנות עשנים של פליטים פלשתינאים בירדן, לאחר הפצצת־נפאלם של מטוסי פאנטום ישראליים, אפילו שם ניסו להסביר לי שמלחמתם של הקאתולים בצפון אירלנד נגד האנגלים דומה למלחמתם של היהודים המעטים נגד האוייב הערבי הגדול. הפרוטסטנטים בבלפאסט, לעומת זאת, לא חשבו אפילו להתאמץ במיוחד כדי לשכנע אותי שהם, נושאי המסורת התרבותית של המערב, אינם אלא היהודים שתקעו את יתד הקידמה באיזור הפראי הזה ושמאבקם נגד הקאתולים, המבקשים לנשלם, הוא ממש העתק־שמש של מאבק היהודים שבישראל נגד הנחשול הערבי הברברי.

אני זוכר שיחות רבות כאלה בשני חלקיה של אירלנד. זכורה לי במיוחד שיחה עם אישה, מן הפעילות במחתרת האירית, מיירי דראם שמה. נקלעתי לדירתה הדלה והיא סיפרה לי מעט מאוד על צרותיה האישית (בעלה, חבר בפלג הקיצוני של המחתרת, ה„פרובוס", היה כלוא בבית־סוהר) והרבה על מאבקם של הקאתולים. כמוכם, היא אמרה, אנחנו נלחמים על כברת הארץ הקטנה שלנו. שנים ספורות אחר־כך היא נפצעה או חלתה (אינני יודע בוודאות). מכל מקום, היא הובהלה לבית־חולים בבלפאסט. מה שוודאי הוא, שמישהו מן הצד השני הסתנן לחדרה, ניקב את גופה בכמה צרורות ושלח אותה ישר לעולם שכולו טוב.

אנאלוגיות היסטוריות הן מקלט לאינטלקטואלים המחפשים פתרונות קלים. לכן אני תמה כל פעם מחדש כאשר אנשים מלומדים נדרשים לתמריצים כאלה בויכוחים רציניים. במיוחד כאשר מלומדים אלה הם היסטוריונים. במיוחד כאשר מדובר במזרח התיכון.

אל אותו מקלט ממש נקלע וורנון בוגדנור, פרופסור להיסטוריה באוקספורד, במאמר שפירסם ב„דבר" בשבוע שעבר. בוגדנור מרחיק ומקרב עדותו כאחת. הוא מזכיר לנו את שנת 1885, אותה שנה שבה דחתה אנגליה את בקשת רוב תושבי אירלנד להעניק להם את הזכות לפארלמנט עצמאי בדאבלין, מה שעורר מלחמת גרילה ממושכת, שבסופה זכתה אירלנד בעצמאות ב־1922. „בריטניה לא הצליחה לדכא את פרץ־ההרגשות הלאומי האירי, ואירלנד זכתה בסופו של דבר בעצמאות. היא השיגה זאת בדרך הכוח", כתב בוגדנור והוסיף: „אילו העניקה בריטניה עצמאות לאירים ביוזמתה, היו היחסים בין שני העמים ובין שתי המדינות יכולים להיות הרבה יותר רגועים משהם כיום ומבוססים על אמון הדדי". בוגדנור מסיק מזה, שהבריטים היו צריכים לשאול את עצמם באילו תנאים הם מעוניינים לחיות עם העם האירי והוא מציע לנו: „שאלה דומה מאוד צריכים היום הישראלים לשאול את *עצמם* – באילו תנאים הם מעוניינים לחיות עם העם הפלשתינאי, לא בחודשים הקרובים, אלא בעשרות השנים הבאות. עליהם לשאול את עצמם, כיצד יכולים ערבים ויהודים לחיות יחד על אותה כברת אדמה".

כאילו אנחנו זקוקים לנסיון האנגלו־אירי כדי לשאול את השאלה הזאת. כאילו לא זאת השאלה שבה דשים כאן ללא הרף. כאילו כל השנים הללו אנחנו שותים בירה ומשחקים ביליארד.

מפליא כיצד אפשר בכלל להתייחס לנסיון ההיסטורי של מערכת היחסים האנגלו־אירית כאל מודל של התייחסות לסכסוך המזרח־תיכוני. האם ברצינות מציע וורנון בוגדנור להשוות את בריטניה האימפריאלית (שהוא עצמו מציין כי לפני חמישים שנה השתרעה על רבע מכדור הארץ) לישראל? האם משהו בכיבוש האנגלי של אירלנד מאז „פאקאטה היברניה" בראשית המאה ה־17 ועד 1922 דומה במשהו לבעייתיות המדינית והרגשית של השליטה הישראלית בשטחים ב־21 השנים האחרונות? האם העוצמה הגאלית המפוקפקת של אירלנד איימה אי־פעם על בטחונה (שלא לומר: על עצם קיומה) של בריטניה הגדולה? האם אירלנד החופשית, אחרי 1922, גילתה עוינות מסוכנת בשעות קשות לבריטניה מלבד הנייטראליות הידועה שלה במלחמת־העולם השניה? אילו ערובות ועל סמך מה מציע לנו בוגדנור לסמוך על מדינה פלשתינאית עצמאית בעימות עם העולם הערבי והמוסלמי המקיף אותנו? האם ישראל נמצאת בעימות עם איסלנד, המאפשר לחלום על נייטראליות של מדינה פלשתינאית? האם האירים טענו אי־פעם שיש להם זכויות על מאנצ'סטר או בירמינגהאם? והאם, אגב, הבעייה הסבוכה של צפון אירלנד נפתרה אחרי 1922? יתירה מזאת: האם היא היתה נפתרת אילו היה גלדסטון משכנע את מפלגתו הליבראלית להיענות לתביעות העצמאות של אירלנד ב־1885?

דאגתו של בוגדנור לנקיון המוסרי של ישראל מקובלת. אפשר להעריך את האותנטיות של דאגתו זאת, הן כהיסטוריון והן כיהודי. גם כיוון המחשבה שלו, בלי להכנס לפרטים, אינו מוטעה מעיקרו. מה שלא מקובל הוא הפשטנות הלא־ברורה בהשתלת יסודות זרים ומיותרים לוויכוח. מודלים זרים אינם רלוואנטיים לבעיות העומדות לפני ישראל באחת השעות הקריטיות ביותר שלה. דווקא היסטוריונים צריכים להקפיד שלא ללכת שבי אחרי „תשבצי הגיון" בנושאים אקטואליים סבוכים כל־כך. דווקא היסטוריונים צריכים להבין ש„זבנג" אחד, אינטלקטואלי, מדיני או צבאי, לא יפתור כאן שום דבר, וכי יעבור עוד שנים עד שגם על המזרח־התיכון אפשר יהיה לומר, במילותיו של גדול המשוררים האירים בכל הזמנים: „הכל שנה כליל: יופי נורא נולד".

חדשות טובות

מאת יצחק רועה

אני שב הביתה מושינגטון לכבוד החג ובפי חדשות טובות. בדקתי ב„ניו־יורק טיימס", בדקתי ב„וושינגטון־פוסט", עיינתי ברשתות הטלוויזיה העיקריות, ומצאתי שהם הידפו מאיתנו. אנחנו כבר לא כל־כך סיפור, רבותי. לא כותרת ראשית, ולא מאמר מערכת, ולא פתיחת מהדורת חדשות בטלוויזיה. ויש ימים ארוכים, שממש קשה למצוא אותנו בין הדפים ובין הגלים. ניקרגואה הרבה יותר בולטת. פנאמה הרבה יותר מעניינת. ואפילו למלחמת איראן־עיראק, המקופחת לעומתנו תמיד, היתה עדנה. מדברים בה, ומצלמים אותה בצבע יותר מאי־פעם, בזכות הגאז. וראה זה פלא, גם ההגבלות על התקשורת, שדווקא מעוררות הד חזק בתקשורת, גם בעניין זה היתה לנו תחרות קשה עם פנאמה. הגבלות פה, הגבלות שם. בקיצור, זזנו ממרכז תשומת־הלב תזוזה משמעותית.

וזה מפתיע. אתה שואל את עצמך איפה עולם שכולו נגדנו? מה האדישות הזאת כלפינו, ואיפה הדאגה המוכרת לפלשתינאים? אתה תמה לראות ששני פלשתינאים הרוגים נעשו שיגרת דיווח יומית, חורוד־דפוס מעייפת, משהו שכבר קראנו אתמול. ואתה מוצא את שני ההרוגים היומיים נזכרים בסוף הדיווח, ואגב כל מיני עניינים מזרח־תיכוניים אחרים.

התקשורת מתעייפת מהר, התרשמתי בוושינגטון התרשמות רעננה. אבל גם חשש מסויים זוחל בי ומתגנב. איך נעמוד באדישות הזאת. איך נסתגל לזה אנחנו, שאוהבים כל־כך לתלות בשערות התקשורת הרים, והרדים, וצל־הרים. איזה שד נצייר לנו על הקיר, שיעזור להתמודד עם המצוקה? איזה אוייב קל לזיהוי, נוח למימוש, נברא לנו במקום התקשורת? אחרי הכל, זה לא כל־כך קל להישאר ככה, לבד.

לקח יום האדמה

מאת יוסף מיכלסקי

ההערכה כאילו השקט ביום האדמה נשמר בגלל המשטרה היא טעות מוחלטת, הוא הושג בגלל בגרות המנהיגות הערבית

ד"ר מאג'ד אלחג', יליד 1951, נשוי ואב לשלושה, הוא סוציולוג בהתמחותו. את לימודיו – סוציולוגיה, ספרות עברית ואנתרופולוגיה – עשה באוניברסיטאות חיפה וירושלים. הוא משמש מרצה באוניברסיטת חיפה וראש מדור האקדמאים הערביים במרכז היהודי־הערבי של האוניברסיטה. הוא גם ראש ועדת המעקב בחינוך הערבי, הפועלת במסגרת ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי. אין הוא משתייך למפלגה כלשהי. בחוגי הסוציולוגים בארץ הוא נחשב לכוכב עולה. מסקנותיו מאירועי „יום

ד"ר מאג'ד אלחג'

האדמה, השלום והשוויון", שהתקיים במגזר הערבי בשבוע שעבר, מבוססות על סקירת המאורעות בשטח וניתוחם.

„אישית, כערבי ישראלי, אני רואה את מהלך 'היום' כתעודת־כבוד לאוכלוסיה הערבית בארץ. הדבר העיד על רמתה ועל בגרותה ועל רמת מנהיגיה בישובים השונים. לא הופתעתי מהשקט ומהסדר שאיפיינו את אירועי 'היום'. לדעתי, דווקא כל אותם גופים ואנשי ציבור במיגזר היהודי שהזדרזו להספיד את הקו הירוק אחרי 'יום השלום', בדצמבר 1986, צריכים להיות מופתעים. עמדתם היתה לא נכונה ולא מבוססת".

ד"ר מאג'ד אלחג' אומר, שאירועי „יום האדמה" התנהלו כמעט בדיוק על־פי התכנון המקורי של המארגנים. זו עדות לכוחם, הוא מדגיש ומוסיף, שאפשר לפרש את הצלחתם גם כהפגנת כוח חוקית. „הגורמים והגופים האחראים לקביעת המדיניות בארץ ישעו טעות חמורה אם לא יתחשבו בנתון הזה בעתיד", הוא מזהיר. „בהפגנה, כמתוכנן, בלטו שני מרכיבים: האזרחי, שהוא המאבק לשוויון זכויות במדינה, והלאומי – המאבק לזירוז חיסול הכיבוש הישראלי בשטחים המוחזקים ועידוד הקמת מדינה פלשתינאית בצד מדינת ישראל. כל הסיסמאות שצוירו בישובים הערביים הדגישו את הצורך בשתי מדינות לשני העמים. שני מרכיבים אלה יוסיפו לאפיין את פעולות ערביי ישראל גם בעתיד; אף אחד מהם לא ייעלם, גם אם האחד יבוא על פתרונו. זו המציאות במגזר הערבי ויש לקבלה כעובדה שאינה ניתנת לערעור.

את שמירת הסדר הטוב באירועי יום האדמה ואת ההתנהגות הנבונה של המפגינים רואה ד"ר אלחג' כפועל יוצא של שיתוף־הפעולה בין שני גורמים, המנהיגות הערבית והמשרדים הממשלתיים השונים. כך, למשל, להבדיל מאירועי העבר, התנהגה הפעם המשטרה בתבונה ובהגיון, הוא אומר. אין ספק שאילו נכנסו השוטרים אל תוך הישובים בשעות ההפגנות, היה הדבר גורר פרובוקציות ומהומות. בהקשר זה הוא מבקש להדגיש, שהדיווחים בטלוויזיה וברדיו, בנוסח „השקט נשמר משום שהמשטרה נערכה בכוחות גדולים והערבים למדו לקח", פגעו מאוד במנהיגים הערביים ולא תאמו את האמת. „אני יכול להעיד מנסיוני האישי, שלא היה בכך כל ממש", הוא אומר.

המנהיגים הערביים, כל אחד בישובו, דאגו לשקט ולסדר, והם נעזרו במנהיגות המסורתית – בראשי חמולות, באנשי דת ובאתרים. האוריינטציה האזרחית – המאבק לשוויון זכויות של האוכלוסיה הערבית בישראל – סייעה למנהיגים לנווט את האירועים במסלול הנכון, זאת אף־על־פי שערביי ישראל עברו ועוברים תהליך של פלשתינאיזציה. האירועים ב„יום" הבליטו ביותר שאת שהזדהותם של ערביי ישראל עם אוכלוסיית השטחים המוחזקים היא הזדהות של אזרחי מדינת ישראל, השומרים על חוקיה. הודגש בפירוש השוני, במגמת העתיד, של שתי הקבוצות. לא במקרה קראה ועדת־המעקב ליום זה, בפעם הראשונה, „יום האדמה, השלום והשוויון".

ד"ר מאג'ד אלחג' מדגיש, שהוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות והגופים האחרים, שיזמו והחליטו על קיום ה„יום", אינם גורמים החותרים להקצנה ולאוטונומיה, כהגדרת היועץ לענייניים ערביים במשרד ראש הממשלה, אלא גורמים שקמו בגלל הבעיות המיוחדות של האוכלוסיה הערבית בישראל ומפני שממשלות ישראל נכשלו בהבטחת שוויון זכויות לערביי ישראל ובפתרון הבעיות הדוחקות שלהם. „דווקא הגורם המרכזי ביותר והממתן ביותר היו ראשי הרשויות המקומיות הערביות", אומר ד"ר אלחג'. „לדעתי, הם חיוניים למדינת ישראל במידה לא פחותה מאשר למגזר הערבי. נראה שהעמדה הממתנת בוועד הרשויות המקומיות הערביות נובעת מכך, שכמחציתו אנשים המקורבים לחד"ש ולרק"ח ומחציתו אנשים מקורבים למפלגות ציוניות. כלומר, הגורמים המרכיבים את הוועד נמנים עם הממסד הפוליטי הלגיטימי במדינה, בניגוד למה שחושב חלק מקובעי המדיניות

(המשך בעמוד 8)

הבעיה של השמאל

מאת יוסי מלמן

ההתנהגות המטופשת של הפלשתינאים אינה צריכה להסיט את השמאל ממסלולו ולדבוק ביעד השלום

אין אומנם נתונים מוסכמים על מספר ההרוגים בשטחים – בארה"ב פורסם, כי יותר מ־120 פלשתינאים נהרגו מידי צה"ל – אך ברור כבר עתה, שבין הקורבנות מצוי גם השמאל הישראלי. בעצם אולי ההגדרה של „שמאל" אינה מדוייקת. מוטב אולי להשתמש בביטוי הבנאלי והלא כל כך סימפטי שמרבים להשתמש בו בחוץ לארץ: הכוחות הפרוגרסיביים והליברליים בחברה הישראלית. זהו ביטוי לא מוצלח במיוחד, שגם אש"ף בעוורונו וחוסר יכולתו לקרוא את המפה הישראלית, עושה בו שימוש. עיקרו, אלה המתנגדים לסטטוס קוו, להמשך הכיבוש הישראלי, ומוכנים להגיע להסדר מדיני. הסדר כלשהו עם ירדן, אש"ף והפלשתינאים, עם כל אחד לחוד ועם כולם גם יחד.

ההתקוממות, שהחדירה אצל הפלשתינאים בשטחים, בתפוצותיהם וגם אצל הערבים במדינת ישראל תחושה של נצחון, מזכירה במידה רבה את האופוריה ששטפה את החברה הישראלית לאחר מלחמת ששת הימים. אופוריה המכה אותם בסנוורים. נדמה להם, כי אין לחברה הישראלית ולרשויות שלטונה תשובה הולמת, או שהיא מתקשה למצוא כזו, לאתגר שהם מציבים במעשה ההתקוממות שלהם.

מכאן, אך טבעי שהם חשים עצמם בטוחים דיים וגאים דיים להתבטא בעוצמה ובחריפות הולכים וגוברים. שירו של מחמוד דרוויש, הראיונות שפורסמו ב„כותרת ראשית" עם אישים פלשתינאיים וערבים ישראליים הם רק דוגמאות בודדות להלוך רוח של עם שלם.

התבטאויות אלה עשו את בשרם של רבים ב„שמאל" חידודים חידודים ועוררו בקרבו ויכוח נוקב. [illegible] מתלהם ומתלהב הוא מלווה בתשלובת של אכזבה, ייאוש, הטחת האשמות, הדבקת תוויות, או לחלופין הכתרת כתרים. הגדיל לעשות גדעון סאמט שניסה להכתיר את אלה שתוצאות ההתקוממות בשטחים זעזעה אותם והגדילה בקרבם את הספק באשר לכנות כוונותיהם של הפלשתינאים, בתארים של אידיאולוגים, או פילוסופים, תוך שימוש מושאל במושגי הניאו־קונסרבטיביות הלקוחים מארה"ב. זה די מגוחך. הבעיה כמובן אינה בהגדרות ובסמנטיקה. שהרי אין כמו השמאל לחטט בקרבו ולאכול איש את בשר רעהו. במקום לנסות וללכד את השורות, להסיק מסקנות מהמציאות המתהפכת מעדיפים בשמאל ליילל, לקונן או לריב.

מוטב להודות, כי לחלק מהשמאל יש לפתע בעיה אמיתית. המדובר בעיקר באותם חוגים שמיהרו תמיד להצדיק את אש"ף, להתרפק על ערפאת ולשחר לפתחו. הם לא ידעו להפריד בין תחושה אישית לבין מאבק פוליטי. התהליכים האלה הלכו וצברו תאוצה והגיעו לשיאם הפאתטי בכוונות ישראלים להפליג בספינת השיבה של אש"ף, או לקדם את פניה בתרועות רמות על החוף.

אפשר גם להביע עמדות פוליטיות בדרך אחרת. אפשר שלא לחבב את ערפאת החלקלק והערמומי, שלא להזכיר את העובדה שהוא ראש ארגון הממשיך להאבק למען שיחרור לאומי בעזרת רצח אזרחים, ובכל זאת לתמוך בהידברות עמו ובזכות הפלשתינאים להגדרה עצמית. לא צריך להתרפס לפני אש"ף. אין זה הכרחי לנסות ולהבין בעזרת פסיכולוגיזמים מה עובר על החברה הפלשתינאית ולהתייסר מכך.

גם אלה שסבורים, כי ישראל זקוקה, אולי יותר מאי פעם, להתפכחות עם [illegible] יכולים „מלהגיע" למסקנה העצובה: הפלשתינאים והנהגתם אינם מקילים את מלאכתם של מי שנאבקים בישראל למען הסדר שלום. יש אי־סימטריות בין שתי החברות. ישראל היא חברה דמוקרטית, פתוחה, משוסעת בדיוק במרכזה. היא אינה מהססת לחדד את הוויכוח הפנימי שלה, מתלבטת, מתייסרת, תוהה, אך אינה חוששת להביע את דעותיה ובגלוי.

החברה הפלשתינאית, לעומת זאת, דוגמטית, אינה מתלבטת, מנסה להיראות ולהישמע הומוגנית וחוששת להביע ביקורת עצמית. ולכן אפשר וגם מותר להיות פטריוט ולרדוף שלום. אפשר להיות לאומי גאה ולהתפשר. מותר לומר את אשר אנו חושבים על הפלשתינאים ומנהיגיהם ובכל זאת להיאבק להסדר שלום עמם. יש צורך בהידברות, אפילו עם אש"ף. שלום עושים עם האוייב. ואוייב אי־אפשר לבחור. בהעדר שלום, וכשההתקוממות נמשכת, הסכנות האורבות לישראל ולחברתה הדמוקרטית הן כה גדולות שיש לעשות כל מאמץ לפתור אותן. לא בגלל הפלשתינאים אלא בגלל הישראלים. אפילו התנהגותם המטופשת והמרגיזה של הפלשתינאים אינה צריכה להסיט את השמאל ממסלולו ולדבוק במטרה: השלום חשוב מכדי להותירו בידי ההנהגה הפלשתינאית.

הברירה העומדת בפני מחנך שוחר שלום

מאת אוקי מרושק

כיצד גורמים מחנכים, שוחרי שלום דווקא, לכך שדווקא חסידי המלחמה מנצחים במערכה על נפש הדור הצעיר

שלוש קבוצות של מחנכים שוחרי שלום תורמים, שלא מדעת, לכך שחסידי המלחמה הם המנצחים במערכה בתחום הפוליטי החינוכי: אלה החוששים לנקוט עמדה בנושאי השלום, כמו בכל נושא אחר, משום „אי ההגינות" שבהשפעה פוליטית על התלמידים: אלה החשים שאנו נתונים במצב חירום, ומבקשים למצוא פתרונות חירום חינוכיים; ואלה המקדישים זמן למהלך חינוכי ממושך לשלום, אך אינם מודעים לתהליך ההתקרנפות המהיר שהם עוברים בתוך פעולת השכנוע של מתנגדי השלום.

כל עוד היה בחברה הישראלית קונסנזוס בנושא הדמוקראטיה ובנושא השלום, לא נחשב עיסוק בנושא זה כעיסוק פוליטי. החל בשנת 1967 אין עוד קונסנזוס בנושא זה וההסכמה על קיום מדינת ישראל כמדינה דמוקראטית נשחקת והולכת. מאחר שחלקים שונים באוכלוסיה אינם שותפים עוד לרעיונות אלה, הם „נהפכו לפוליטיים".

מי שעוקב אחר התהליך הזה יוכל לשים לב לשימוש הפוליטי שנעשה במושג „חינוך פוליטי": כדי שנושא יהיה לגיטימי במערכת החינוך יש להגדירו כנושא בלתי פוליטי ואז מותר לעסוק בו. כאשר רוצים לשלול את ההכשר לעסוק בו, מכריזים עליו כעל נושא פוליטי. חשוב לציין, שבשני המצבים הנושא היה ונשאר, כמובן, פוליטי. המעציב הוא שבפח הזה נופלים בעלי הכוונות הטובות ביותר. במקום לתת לגיטימציה לעיסוק בנושאים פוליטיים הם נמנעים מלעסוק בהם. השאלה המעניינת היא: מדוע? חלק מהמחנכים פוחדים לעורר שדים מתרדמתם. הם חוששים מתגובת ההורים והקהילה, וכדי לא לעמוד בקשיים שבנקיטת עמדה או בעיסוק בנושאים שנויים במחלוקת, הם מבצעים תהליך ראציונליזציה.

ההנמקות לאי־העיסוק בנושאים אלה, חלקן פסיכולוגיות וחלקן אידיאולוגיות. השיקול הפסיכולוגי הוא, כי טובת הילד לנגד עיניהם והם אינם רוצים להעמידו בקונפליקט בין מערכת החינוך לבין ההורים. השיקול האידיאולוגי מעוגן בשאלת „הזכות לחנך". האם מותר למורה לחנך את תלמידו על־פי מערכת הערכים שבה הוא מאמין ומניין נובעת זכות זו. שני הנימוקים כבדי משקל, אך יחד עם זאת אינם משכנעים. עיסוק בנושאים פוליטיים שנויים במחלוקת ונקיטת עמדה חיובית כלפי השלום והויתורים הנדרשים להשגתו, יכולים לעורר קונפליקטים בין ההורים לבית־הספר, ובעיקר להעמיד את החניך בדילמה – מי צודק, הוריו או הצוות החינוכי. בעיה זו מחייבת התמודדות חינוכית ופסיכולוגית רצינית, לא־דווקא הימנעות מטיפול בנושא.

המחנך, המבקש להיות אחראי לנפש החניך ולגורלו, חייב לראות את הדברים בפרספקטיבה רחבה יותר. ראשית, מי קבע כי המנעות מקונפליקטים תורמת להתפתחות חינוכית תקינה? שנית, חיים של שלום חיוניים להתפתחות כזו לא פחות מהימנעות מטיפול בנושאים שנויים במחלוקת בין ההורים למורה. הטיעון האידיאולוגי אף הוא טיעון רציני, אך ביסודו מונחת הנחה שגויה, כאילו אפשר להימנע מחינוך כשאתה עוסק בו. ההנחה היא, שהמורה יכול להציג באובייקטיביות עמדות שונות לפני תלמידיו והללו יבחרו באחת מהן.

גם הבחירה להציג דברים באובייקטיביות היא בחירה חינוכית ומאחריות זו לא יכול איש חינוך להימלט. בכל מקרה, המורה לוקח על עצמו את האחריות לארגון הסביבה החינוכית בדרך שתקדם את מערכת אמונותיו. אפשר היה לחשוב, שהימנעות מעשיה חינוכית יכולה, אולי, לפטור מהאחריות להשפעה על הזולת, אך גם ההימנעות קובעת מצב עניינים מסויים; מצב עניינים שבו ההשפעה תהיה נתונה לגורמים אחרים.

לאנשי הקבוצה הראשונה יש איפוא לומר, כי הימנעות מדיון בנושא השלום אינה בהכרח ערובה להתפתחות נפשית וחינוכית תקינה וכי האמונה ביכולת שלא להשפיע על החניך, פירושה אינו אלא להפקירו להשפעות אחרות. הברירה העומדת לפני המחנך שוחר השלום, הנמנע מפעולה חינוכית, איננה בין האפשרות לחנך לשלום או לעמדה אובייקטיבית, אלא הברירה בין האפשרות לחנך לשלום, או להפקיר את המערכה לשוחרי הקרב.

אנשי הקבוצה השניה הם אלה המודעים למצב החירום הערכי שאנו נמצאים בו והיודעים כי החמצת השלום עכשיו, יכולה להיות בכיה לדורות. תחושת החירום מעוררת אותם לפעילות חירום חינוכית. פירושה של זו – חינוך מהיר. לאנשי קבוצה זו יש לומר, כי המהירות במקרה זה יכולה להזיק. התהליכים החינוכיים של שינוי עמדות הם שינויים איטיים, ואם אינם כאלה, הם שטחיים ועלולים ליצור אשליה של שינוי עמדות. לפעולת חירום חינוכית יכולות להיות רק שתי משמעויות: התגייסות מיידית של אנשי חינוך טובים לתהליך האיטי של שינוי העמדות, או פעילות פוליטית של המחנכים, המקבילה לעשייתם החינוכית. כל מגמה אחרת תרחיק את השלום ולא להפך.

אנשי הקבוצה השלישית מתגייסים לתהליך חינוכי ממושך של שינוי עמדות אצל המתחנכים. אולם תהליך זה משנה אותם יותר מאשר יוצר שינוי אצל חניכיהם. כיצד מתרחש הדבר? כדי לשכנע את חניכיהם בצדקת טענותיהם, הם מאמצים את דרך החשיבה של אלה שעימם הם נתונים בוויכוח. אימוץ זה, שהוא לכאורה אמצעי, מחולל תהליך שכנוע פנימי אצל המשכנעים. כך, למשל, הרשו לעצמם מחנכים רבים לטעון, בתקופות מסויימות, כי אסור לרצוח חפים מפשע משום שזוהי פעולה לא מוסרית. אסור להעניש חפים מפשע, משום שגם זו פעולה בלתי מוסרית.

הטיעון לא שיכנע, משום שהעומדים מולם אינם שוחרי מוסר. אי לכך הוחלף הטיעון המוסרי בטיעון התועלתי: לא עוד איסור להעניש חפים מפשע משום שזה מעשה נבזי, אלא משום שלא כדאי לנו להיות נבזים. בושה היא לטעון, כי איכפת לנו מהזולת סתם כך. אך מותר לנו לנהוג בו בהגינות יחסית, משום שזה יכול להועיל לנו.

בשלב הבא של תהליך השכנוע נשחקת גם הטענה, כי כדאי לנו, לטובתנו, להימנע ממעשים לא מוסריים, ויש להמירה בטובת הקבוצה שאנו משתייכים אליה. לא טובת עם ישראל לנגד עינינו אלא טובת השותפים לאורח חיינו ולמחשבתנו וכן הלאה.

הרעיון של השימוש ברמת הטיעון המוסרי של זה שאותו אתה מנסה לשכנע, יש לו ביסוס פסיכולוגי. רעיון זה, מבית מדרשו של קולברג, פותח בהרחבה בספרות העוסקת בחינוך מוסרי. פרופסור צבי לם כבר העיד בזמנו, שמורה המשתמש בטיעונים שבהם אינו מאמין הוא צבוע („עיונים בחינוך", 11 מאי 1976), אך הבעיה עמוקה יותר מבעיית הצביעות. המורה הממיר את טיעוניו בטיעונים „משכנעים", ממיר גם את תבני השיכנוע וכך הוא עצמו עובר תהליך התקרנפות. הוא עובר תהליך של רגרסיה מוסרית, ועל כך לא עמד קולברג.

שוחרי השלום חייבים לשמור איפוא על עצמם ועל חניכיהם. הם צריכים להיות מודעים לתהליכים העוברים עליהם במאבק על השלום, מתוך תחושת אחריות כבדה לדורות הבאים. הם חייבים לקחת חלק בפעילות הפוליטית מחד גיסא ובפעילות החינוכית הממושכת והמפרכת מאידך.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

בעזרתו האדיבה

בעזרתו האדיבה של כוכב הקולנוע טוני קרטיס, מתכוונת הקהילה היהודית בהונגריה לאסוף 20 מיליון דולר לשיפוץ בית הכנסת בבודאפשט. הבניין בן 130 שנה, שסבל קשות מהפצצות במלחמת העולם השנייה ומפגעי הזמן, הוא בית הכנסת הגדול באירופה. קרטיס, שאביו נולד בבודאפשט, עומד בראש הקרן שנוסדה בתחילת החודש שעבר בארצות הברית ומטרתה איסוף תרומות למטרה זו.

נינוח וחגיגי

הרב מארק שניידר, מבית הכנסת איסט פארק שבניו יורק, חגג השנה את הפסח, לראשונה, בבית הכנסת הגדול של מוסקווה. הוא הביא עימו שני טון של מזון כשר, שכלל 34 חבילות מצות לחלוקה בין המתפללים במהלך החג. סביב בית הכנסת במוסקווה הצטופפו מאות יהודים שלא זכו להכנס בגלל חוסר מקום. התפילה עברה באווירה נינוחה וחגיגית. רק מעט שוטרים נכחו במקום.

עולה לישראל

ברברה טאופר (בתמונה) שהתגיירה בשנה שעברה ושמה בישראל אליה, „קפצה" לישראל כדי לעשות את סדר פסח הראשון שלה כיהודיה בארץ. ברברה טאופר מוכרת כאן היטב כמי שהיתה שנים רבות נספחת תרבות ועיתונות בשגרירות האוסטרית בישראל, וכיהנה אחר־כך כנספחת העיתונות של ארצה בפאריס. היא התפטרה מתפקיד זה ומשירות החוץ האוסטרי בכלל, כדי לעלות לארץ – ובעוד כחודשיים אכן תעשה זאת.

„ילדי סטאלין", סרטם של המפיק דורון ערן והבמאי נדב לוויתן הוזמן לייצג את ישראל בפסטיבל הסרטים בקאן, צרפת, שיתקיים בראשית חודש מאי הקרוב. הסרט יוקרן במסגרת הרשמית של הפסטיבל; ההזמנה הגיעה ממנהל הפסטיבל ג'יל יעקוב. „ילדי סטאלין" מתאר באירוניה את החברה הקיבוצית אשר בשנות החמישים האמינה בצורה עיוורת ב„אמא רוסיה ואבא סטאלין". משתתפים: שמוליק שילה (בתמונה), הוגו ירדן, יוסי קנץ ורחל דובסון. צילם גדי דנציג, ערך שמעון תמיר. צילום: מלובני (מצ'ו) ישראל

בראשותו של נשיא האיגודים הגרמניים ארנסט בייטס. פרטים אלה סוכמו כאן בעת ביקורו של המזכיר לעניינים בינלאומיים של ברית האיגודים הגרמניים, ארווין בריטנשטיין, שנועד עם אברהם אלון, ראש המחלקה לקשרים בינלאומיים של ההסתדרות ואישים אחרים.

ש. שלמה

רשימה חלקית

בפרס „פוליצר" ל„היסטוריה של העידן האטומי" זכה ריצ'רד רודס (בתמונה) מקנזס סיטי, על ספרו „עשיית הפצצה האטומית". ב„פוליצר" לצילום־עיתונות זכה סקוט שאו, דיין בקט, און מארי ליפינסקי וויליאם גיינס מה„שיקאגו טריביון" זכו בפרס לעיתונות חוקרת, ודוג מארלט, על הקריקטורה המוצלחת ביותר, שנדפסה בשנה שעברה.

אזכרה משותפת

אזכרה משותפת לאירועי „ליל הבדולח", נחשול הפרעות נגד היהודים בגרמניה הנאצית ב־9 בנובמבר 1938, תתקיים השנה מטעם ברית האיגודים המקצועיים המערב־גרמניים וההסתדרות בדכאו ובמינכן. באירוע שייפתח בטקס ביד הזיכרון של מחנה הריכוז הנאצי ישתתפו גם היסטוריונים גרמנים וישראלים ועדי התקופה. אם הדבר יתאפשר יבוא לשם גם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. מכל מקום, עוד לפני כן בסוף ספטמבר יתקיים בארץ מושב משותף של הנהגת התנועה המקצועית הגרמנית וההסתדרות בהשתתפות משלחת רמת מעלה

לא לדרוך

קבוצת השייטות השוודיות, שזכו בשבוע שעבר במקום הראשון בתחרות הבינלאומית לשיט, חגגו את נצחונן עם נעמ"ת, במועדון „האחווה" בחיפה. את גביעי הנצחון העניקו להן מאשה לובלסקי וחוה קופלביץ. כשהאווירה התחממה מרוב יין, עלו הבלונדיות על הריצפה ואפילו שרו שירי פסח.

צילום: מלובני (מצ'ו) ישראל

הוקרה

עו"ד ד"ר צבי קלמנטינובסקי בן ה־84 מי שהיה סגן ראש עירית תל־אביב ומראשי הליברלים העצמאיים, נבחר כ„עמית כבוד" של אוניברסיטת תל־אביב. התואר יוענק לו בסוף חודש מאי, במושב השנתי של חבר הנאמנים של האוניברסיטה, כהוקרה על הקריירה המזהירה שלו כמשפטן, שבמהלכה היה יועץ משפטי למוסדות ציבור מובילים, כפוליטיקאי, וכהוקרה על מאמציו הפוריים ועל מסירותו לאוניברסיטת תל־אביב.

ואלה יפהפיות טייוואן שנבחרו בטייפיי ביום שישי האחרון – במקום הראשון ליאנג ג'ו ג'ו בת 25 (במרכז).

מכתבים למערכת דבר

[redacted]

בראשית היה הדבר, השכירים במשק קיבלו תוספת־יוקר כל שלושה(!) חודשים, מאוחר יותר הלך פרק הזמן והתמשך ולבסוף יום האוצר את הדעיה, כי רק עם עליית המדד ב־7% יקבלו השכירים באותה תוספת, המשולמת תמיד לאחר תקופה ארוכה ומקוזזת במס־ההכנסה. עתה בא האוצר והמעסיקים ומנסים להתנכל לכלי חשוב זה. ההצעות האבסורדיות השונות כבר מנוסחות בהלל: תרומות בתוספי־יוקר: תשלום פעם בשנה, העלאת תקרת ההתייקרות ל־12%, פיטורי עובדים ועוד...

מנכ"ל משרד האוצר אף פנה לציבור העובדים, כי „יוותר על חלק מהשכר וישמור על מקום העבודה", ו„יש להסכים לשינוי כללי המשחק בתחום השכר, שהוא הכרחי להבראת המשק".

ההצעות הנגדיות של ציבור העובדים צריכות להיות:

א. הורדה דרסטית של משכורתם ותנאי־עבודתם של כל המנכ"לים, הסמנכ"לים, חברי הדירקטוריונים וההנהלות, של כל המיגזר המינהלי הציבורי המעסיקים.

ב. העברת כל רווחי הבנקים, חברות־הביטוח, חברות עסקיות שונות לטובת המיגזר היצרני, אם כהלוואות, תמיכות והשקעות פיננסיות ברווחים נמוכים.

ג. צמצום הרצאות הממשלה והעברת הכספים העודפים למיגזר היצרני ולמקומות התעסוקה הציבוריים הגדולים.

ד. פיצוי מירבי לציבור העובדים.

תוכנית זו לא תהיה מקובלת על שר האוצר הליברלי ועל חלק משרי־הממשלה שייפגעו ישירות ובעקיפין מכך. אך להציג את הפגיעה בשכרם של העובדים, כדרך בלבדית להבראת המשק, זו שיא הצביעות, ואל לציבור העובדים לקבלה.

על ההסתדרות להציג תוכניות הבראה כלכלית חלופיות ולעמוד בתוקף על הגשמתן. יש לזכור, כי הממשלה בנויה מחצית של שרים המייצגים את העובדים ואמונים על תורת „תנועת העבודה".

דן יהב
תל־אביב

[redacted]

מיד עם התחלת המרד בשטחים המוחזקים ופעולות הדיכוי של כוחותינו המזויינים, התארגנו ברחבי כל העולם, במדינות המתקדמות וגם במדינות פחות מתקדמות, מקהלה צורמנית, צבועה ומתחסדת של דעת־הקהל „הנאורה" נגד הברוטליות הבלתי־אנושית בפיזור הפגנות של נשים וילדים בלתי־מזויינים.

בראשית דברי עלי לציין, שאני „יונה" קיצונית, ושלפי השקפתי הייתי מפנה את קו הגבול הזה שקוראים לו „יו"ש המשוחררים", תמורת הסדר שלום סביר (במובן לפי השקפתי) כבר חודשים מספר אחרי מלחמת ששת הימים.

מה שמקומם אותי בכל המצב הבינלאומי המביש אשר נקלענו אליו, הוא היחס הצבוע, שמאחוריו אנטישמיות מוסווית בקומבינים, אשר מכה אותנו בזעם קודש בנשק מוסרי חומרי.

מאידך גיסא מרגיזה אותי ההופעה השלומיאלית של נציגינו הדיפלומטים, אשר לא זזים מעמדותיהם ההגנתיות, ואפולוגטיקה בלתי־משכנעת היא נשקם העיקרי. הם לא יודעים להעמיד זה מול זה את מיעוט הקורבנות בשטחים ואת מידת האיפוק של חיילינו, בהשוואה לטבח המקובל בכל אזורי העולם בתנאים דומים. הם (הדיפלומטים שלנו) לא יודעים לשאול את ההודים, אשר מונעים מסגיאיהם את הביקור בישראל, מדוע הם מונעים את העצמאות מעם הסיקים למשל. ואת סרי־לנקה מדוע הם מדכאים את הטמילים, ודוגמאות לא חסרות בין אומות האו"ם היושבות במצפונם הרגיש. העיראקים יכולים במכה אחת לרצוח בגזים רעילים 5000 כורדים, בלי גינוי מפורש כלשהו, וזועה אשר מאיימת ישירות על עמנו, מחר מחרתיים. מדוע אנו איננו בראש הזועקים על במות בינלאומיות? מדוע אנו לא עוזרים לעם הכורדי לארגן את „אש"ק" (ארגון לשחרור כורדיסטן), שדוגמת אש"ף יזכה להכרה והוקרה בינלאומית? הרי לערבים 20 מדינות עצמאיות ולכורדים אף לא אחת. מדוע איננו משמיעים מול זעקת השבר של הליגה הערבית את שאלתנו הנוקבת: מדוע אתם מונעים מהעם הכורדי את זכות ההגדרה העצמית? מהו ההישג של נציגי ישראל בעולם? שהאורחים התמימים של דנמרק (כנראה, ששוב משהו רקוב שם) אחרי שיראו בטלוויזיה את הילדים הכורדים המורעלים יגיבו בזעם – בזרם על הפרחים מישראל.

אברהם עמרי
שער העמקים

[redacted]

„דבר" מזכיר לנו יום יום נשכחות על שקרה לפני 60 ולפני 40 שנה, ויבורך על כך. ב־20.3.88 מזכיר לנו את שקרה לפני ארבעים שנה, כאשר אמריקה הסתלקה מתמיכתה ב„תוכנית החלוקה" ופנתה למזכיר האו"ם לכנס את מועצת הביטחון שתפנה לאו"ם על מנת לבטל ההחלטה של 29 בנובמבר 47 ולהחליט על „משטר נאמנות" בכל ארץ ישראל בחסות מועצת נאמנות של או"ם.

ועוד מזכיר לנו „דבר" שרגש מרירות תקף אז את הישוב בארץ כולו והוד בן־גוריון הודיע שהמדינה היהודית קיימת ותתקיים – „אם נדע להגן עליה", וכי אין עמדת ארה"ב משנה באופן יסודי את המצב בארץ ואינה מערערת הקמת המדינה היהודית...

בימינו אלה עינינו צופיות ומצפות ליחסם ולמוצא פיהם של ידידינו בארה"ב איתם יחד עברנו כיברת דרך מאז 48 – מדינית וכלכלית. על מדינת ישראל, יהדות אמריקה התפוצות להתייצב בקומה זקופה ולהבהיר לידידינו האמריקאיים, שאם מכבדים הם את עצמאות ישראל וריבונותה – אנא דברו אלינו כידיד לידיד, תביעו עמדתכם, תסבירו, תתווכחו, תנסו לשכנע... אולם בשום פנים ואופן לא ברמזים של לחצים או כפיה כלשהי – כי בעלי ניסיון רב ומר אנו פה ביחסינו עם שכנינו, ומי כמונו חשים ויודעים את המעיל החזוני להמשך היאחזותנו וקיומנו בארץ הזאת.

מאמינים אנו שיום יבוא ו„המצפון האנושי הצדק ההיסטורי" יכריעו, ושכנינו יגיעו לידי הכרה ב„צדקת דרכו של העם היהודי – ובאין ברירה שלו" ויסבו לדבר איתנו שלום לטובתם ולשלומם של עמי האיזור.

ישראל פולישצוק
בית עובד

[redacted]

נראה, שעמדתו של שמיר ... ככל שיימשכו הדיבורים והמשא ומתן עם ארה"ב. שמיר רוצה להרוויח זמן כדי לשכנע את אזרחי המדינה בצדקת הליכוד. לי אישית נראה, כי העקשנות עליה מדברים היא בסופו של דבר תוצאה של שנות בחירות וסיבתה למנוע דעה אחידה עם המערך. התמיכה הרחבה של הציבור בו נובעת מן הטעות היסודית שבתפיסת הציבור שהנה ... הנכונות לתת שטחים.

הצלחותיו של שמעון פרס ביחסיו עם ארה"ב והצלחתו במדיניות החוץ, מעיבה על שמיר והפילוג בדעות הוא פילוג לשמו ולא פילוג עקרוני. שמיר טוען עוד לפני שהחל דיון כלשהו שהמערך רוצה „למכור" את מדינת ישראל ולתת שטחים. אך הוא לא ראה את דבריו של עוזי ברעם ב„דבר". נראה, שהציבור נתפס למילותיו של שמיר על הוועידה הבינלאומית כדי ליצור דעה שונה מזו של מפלגת העבודה כדי שקולותיו של הציבור הדתי יהיו שלו וכך נוצר הפילוג בעמדות העם. על מפלגת העבודה ובראשה שמעון פרס להבהיר את הדעות הללו.

אילה נהרי
ירושלים

[redacted]

היום יותר מאי פעם מתחדדת תמונת הסיכסוך וככל שתמונה זו מתבהרת מתברר, כי אנו ניצבים לפני שתי תפיסות עיקריות המנוגדות זו לזו. התפיסה האחת שהיא הקיצונית ונשמעת בשני הצדדים „ארץ ישראל השלימה" מול המצדדים ב„פלשתין השלימה". ומאידך המתונים הגורסים פשרה כלומר שטחים תמורת שלום. גם היא נשמעת בשני הצדדים, אולם לא מספיק.

ברור, כי אם אותו קו קיצוני הגורס בצורה הבוטה ביותר „כולה שלי" יכריע בסיכסוך, הרי שנהיה עדים להנצחת המצב ולהחרפתו. לבוא היום בטענות כלפי ההנהגות בשני הצדדים שעשו מישגים במרוצת השנים, לא יועיל. מה שצריך היום הוא ללמוד מכל אותן טעויות שנעשו, כך שלא יחזרו על עצמן בעתיד.

אגב, היום התהפכו היוצרות. אני וחברי שגדלנו בארץ כילדים, זוכרים היטב כי הערבים הרעים תמיד רצו „לזרוק אותנו לים"... והנה, היום, גדלים ילדים ב„שטחים" בצל הטרנספר...

לכן, יש הכרח לחזק את הקו המתון בשני הצדדים, שגורס מו"מ, פשרה וחלוקה. רק קו מתון יצליח להכריע בסיכסוך ולהביא לפתרון הולם, שיוביל לתפנית שהאיזור כולו כה זקוק לה.

ברור, כי כשמדובר בפשרה טריטוריאלית, מדובר גם בסיכון. זהו סיכון מחושב, כיוון שתמיד קיים חשש מה שקולותיהם של הקיצונים בצד הפלשתיני, יתגברו והם לא יסתפקו בפשרה. בכל מקרה לאחר החזרת שטחים בתוקף הסכם משותף, נהיה מחוייבים תמיד תמיד (אולי יותר מאי פעם) לעמוד על המשמר לקדם כל סכנה ואיום עלינו.

איך שלא יהיה, מצב של פשרה, עדיף על המצב הקיים. בתנאי שהמתונים בשני הצדדים, יהיו אלה שיעצבו את דעת־הקהל.

דורון ספקטור
קיבוץ מרחביה

[redacted]

כיון שערביי ארץ־ישראל בחרו להם את השם פלשת, פלישתים – בצורה היוונית־רומית פלשתין – לזהותם הלאומית, ראוי לבטא שם זה בעברית כצורתו בתנ"ך – פלישתים. גדולה ההיסטורי של מלחמה זו או בין ישראל והפלישתים – מעודד אותנו.

אליהו אראל
תל־אביב

[redacted]

ההסתדרות הציונית זקוקה דווקא בימינו אלה להסברה לשם חיזוקה ולשם טיפוח התודעה הציונית בעם. מאז ומתמיד תפסה בה ההסברה – ובצדק – מקום נכבד. לאחר קום המדינה הקימה רבעון בירושלים בשם „בתפוצות הגולה", ששמו הוסב אחר כך ל„כיוונים".

זהו רבעון ברמה גבוהה, המגיש בצורה מעניינת ניתוחים יסודיים בחקר הלאומיות היהודית ובמהותה מהיבטים שונים.

עכשיו מתבטלת ההנהלה הציונית ... סגירתו של הרבעון; וראוי לעשות הכל לשם הבטחת קיומו של כלי הסברה חשוב זה גם בעתיד.

ד"ר צמח צמריון
חיפה

משחקי מבחן בצרפת

ברידג'

מאת ארנונה שמאן

לקראת אליפות העולם 1988, שתתקיים בקורפו, נערכים באירופה משחקי מבחן, וכן גם בישראל. היד הבאה שוחקה בצורה יפה במשחקי המבחן בצרפת על ידי השחקן פייר ניקולס.

צפון: ♠AQJ ♥AJ65 ♦AJ5 ♣1064
מערב: ♠9 ♥732 ♦8765 ♣KQ985
מזרח: ♠6 ♥Q984 ♦K942 ♣AJ72
דרום: ♠K10875432 ♥K10 ♦Q10 ♣5

מחלק: צפון
פגיעים: כולם
ההכרזה:

צפון	מזרח	דרום	מערב
1 בלי שליט	---	3 ספייד	---
4 ספייד	---	4 בלי שליט	---
* 5 קלאב	---	6 ספייד	---
---	----		

* 0–3 אלופים

מערב הוביל במלך קלאב והמשיך בקלאב קטן כשהכרוז חותך את הקלאב השני בידו. ברוב השולחנות משך הכרוז את השליטים, המשיך במלך הארט, באלוף הארט, והארט שלישי נחתך בידו (כך שאם המלכה הארט x Q, או Q x x – יוגבה הנסיך הארט שבדומם הכרוז ישליך עליו דיאמונד) ולאחר שהמלכה הארט לא הופיעה, המשיך הכרוז וביצע עקיפה בדיאמונד, ונכשל בביצוע החוזה.

ניקולס בחר דרך שונה. הוא חתך את הקלאב השני, המשיך פעמים בספייד ולאחר מכן שיחק את המלכה דיאמונד, מאחר ומערב לא כיסה, עלה ניקולס עם האלוף, חזר לידו בספייד ושיחק את כל הספיידים מלבד האחרון כשהוא מגיע למצב הבא:

צפון: ♠--- ♥AJ6 ♦--- ♣10
מערב: ♠--- ♥732 ♦--- ♣Q
מזרח: ♠--- ♥Q98 ♦K ♣---
דרום: ♠8 ♥K10 ♦10 ♣---

מצב זה הינו מצב של לחץ כפול, הכרוז שיחק את השמינית ספייד, מערב נאלץ לשמור את המלכה קלאב ולכן השליך הארט, הכרוז השליך את העשירית קלאב מהדומם, מזרח נאלץ לשמור את המלך דיאמונד (לכל תוגבה העשירית שבידי הכרוז) ולכן השליך גם הוא הארט, וכך הוגבהה סידרת הארט שבדומם והחוזה בוצע.

לקח יום האדמה

(סוף מעמ' 7)

בישראל", הוא מדגיש. התברר, לדבריו, שהגורמים הקיצוניים במגזר הערבי הם שוליים, והם נאלצו לקבל את מרות המארגנים. „זהו המצב היום", הוא מעיד, „אין ערובה שהוא לא ישתנה בעוד כמה חודשים או בעוד שנה־שנתיים".

ראשי הרשויות המקומיות הערביות הצליחו במשימתם, אומר ד"ר אלחג', גם משום שרובם אנשים צעירים יחסית ומשכילים, ומשום שנבחרו בבחירות אישיות והשפעתם גם בקרב הצעירים גדולה. כבר היום, 70 אחוז של האוכלוסיה הערבית בארץ הם מתחת לגיל 30; עד שנת 2000 יהיו 40 אחוז מתחת לגיל 40. הנתון הזה הוא משמעותי ומחייב הסקת מסקנות בהתאם. „השליטה של המנהיגים כיום היא על תנאי. אם יוסיף להיות פער בין האוכלוסיה הערבית והיהודית ולא יוכן פתרון מדיני בנושא השטחים, יצטרכו המנהיגים האלה להוביל את הציבור למאבק חריף או להעלם".

ד"ר מאג'ד אלחג' מציין, כי על־אף „האקטיביזציה, הפוליטיזציה והפלשתיניזציה" של הציבור הערבי בישראל, הכיוון אירועי ה„יום", שפניו של הציבור הזה נשואות לחיים בצוותא ולהשתלבות בתוך מדינת ישראל. יש איפוא לפעול בדחיפות לקביעת מדיניות ברורה בנושא האזרחי, לטווח ארוך ולטווח קצר. הטווח הקצר הוא – הגדלת התקציבים לרשויות מקומיות ערביות, שיפור החינוך ופתרון לאבטלת האקדמאים הערביים.

אשר להתנהגות המגזר היהודי, אישיותי סבור, שהפניות המתונות של נשיא המדינה, של שר החינוך ושל גורמים אחרים לציבור הערבי, פניות שהיתה בהן לראשונה הבנה לרגשי ההזדהות של ערביי ישראל עם אוכלוסיית השטחים, בצד קריאה לשמירת החוק, תרמו תרומה חיובית להרגשת המפגינים ולהתנהגותם, להבדיל מהשפעתה השלילית של קריאת ח"כ קאופמן ב„יום השלום", בדצמבר 1987, להנהיג מחדש את המימשל הצבאי. „זו פעלה כפרובוקציה".

„היהודים צריכים ללמוד מ„יום האדמה, השלום והשוויון', שאקטיביזציה ופוליטיזציה של ערביי ישראל אינן בהכרח הקצנה ותחירה לאוטונומיה; הן ביטוי לרצון להשתלב במדינה כאזרחים שווים, שאינם כלים במשחק עם כללים לא הוגנים, אלא אנשים הנוטלים בעצמם חלק בקביעת כללי משחק הוגנים לכל אזרחי המדינה, ובכך תורמים למניעת הקצנה על רקע לאומני. אני חייב לציין", אומר ד"ר אלחג', „שההכנה לעמדה זו הולכת וגוברת לפחות בחלק של המגזר היהודי. הבה נקווה שזו תתרחב ותעמיק שורשים".

משחת השיניים
אֶלְמֶקְס
יעילה פי 3 במניעת עששת.

אֶלְמֶקְס

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283751
קופ"ח כללית – אמסטרדם 7 – 232383
ירושלים
פ. הגב – שד' משה דיין 18 – 855681
חיפה
יבנה – אבן סינא 7 – 672288
פתח־תקוה
הירקון – שטמפפר 24 – 910946
בני־ברק־רמת־גן
יהלום – קריניצי 63 ר"ג 721968
בת־ים־חולון
עצמאות – בלפור 75 – 863583 בת־ים
אהרון – הופיין 52 – 889153 חולון
עין יהב – עין יהב 4 – 884854 חולון
רחובות
טל – הרצל 134 – 451228

מודעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות המתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03-433500
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' ובערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03-284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00

אזור חיפה
רחוב הנמל 26 קומה ב' – 04-522966
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

עזרה ראשונה בשעות
בתל־אביב – 03-5461111
לילדים ונוער – 03-261113
ירושלים – 02-227171
חיפה – 04-672222
נתניה – 053-535316
כרמיאל (גליל) – 04-988410
כפר־סבא – 052-913999
באר־שבע – 057-418111

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965
מרחב תכנון מקומי מרום הגליל
הודעה בדבר הפקדת תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה – 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרום הגליל הופקדה תכנית מפורטת הנקראת „תכנית מפורטת מס' 5178 שמורת טבע רכסים לבנים" (מרום הגליל) ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: – חלקי גושים: 15582, 15583, 15585, 15586.

עיקרי מטרות התכנית:
א) ליעד השטח לשמורת טבע לפי חוק גנים לאומיים ושמורות טבע תשכ"ג ולפי חוק התכנון והבניה תשכ"ה.
ב) לשמור על החי, הצומח והדומם במצבם הטבעי.

כל המעונין בתכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקבלת קהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מהנדס ועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לתכנית במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה האמורה.

את ההתנגדות יש להגיש בכתב בפרוט הנמקות ובלווי תצהיר חתום על ידי עו"ד המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

עמרם קלעג'י
תאריך: י"ג באדר התשמ"ח 2.3.1988 יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה – צפון

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965
מרחב תכנון מקומי הגליל העליון
הודעה בדבר הפקדת תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה – 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה הגליל העליון, קרית שמונה, הופקדה תכנית מפורטת הנקראת „תכנית מפורטת מס' 5239 שמורת טבע אחו גונן" ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית:
גוש 13384 חלקי חלקות 4, 2, 1
גוש 13385 חלקי חלקות 2, 1
גוש 13386 חלק מחלקה 1
עיקרי מטרות התכנית:

א. ליעד השטח לשמורת טבע לפי חוק גנים לאומיים ושמורות הטבע תשכ"ג – 1965.

ב. לשמור על החי, הצומח והדומם במצבם הטבעי.

כל המעונין בתכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקבלת קהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מהנדס ועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לתכנית במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה האמורה.

את ההתנגדות יש להגיש בכתב בפרוט הנמקות ובלווי תצהיר חתום על ידי עו"ד המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

עמרם קלעג'י
תאריך: י"ג באדר התשמ"ח 2.3.1988 יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה – צפון

נהג!
עשה את המינימום לגן אלה העושים את המכסימום
תן מרווח להולך!

לפני 60 שנה

המשבר בציונות האמריקאית בתקפו

הסכסוך במערכות ציוני אמריקה מתגבר. מחלוקת חריפה מתרגשת סביב לאישיותו של סטפן וייז. וייז הצהיר כי סבת הסכסוך מקורה בקונגרס הציוני האחרון ובאי־הצלחתה של ההנהגה הציונית להניע את ממשלת המנדט למלוי דרישות היהודים. התקפתו, אמר וייז, מכוונת נגד ההנהגה האבטוקרטית בציונות.

מחיקת הדת מהקונסטיטוציה התורכית

לפי ידיעות ממקורות מוסמכים, עומדת האספה הלאומית באנקרה להכניס שינויים חשובים בחוקה. הממשלה הציעה להשמיט מן החוקה כל זכר לדת.

לפני 40 שנה

היהודים והערבים מוזמנים למו"מ

יו"ר מועצת הבטחון לופאן (קולומביה) פנה אל הסוכנות היהודית ואל הועד הלאומי הערבי וביקש למנות נציגים לועידה על שביתת הנשק שתיערך השבוע. מזכ"ל הליגה הערבית הודיע כי הקמת „ממשלה דמוקרטית מאוחדת" עם שוויון למיעוטים היא תנאי לשביתת הנשק.

מעצמות המערב אינן מוותרות על ברלין

ה„קומנדטורה" המשותפת של 4 המעצמות בברלין קרובה להתפרקות, לאחר שיתוקה של מועצת הפיקוח המשותפת לגרמניה כולה. בוואשינגטון נפוצה שמועה כי הרוסים אומרים לחזור על מעשה ברלין גם בוינה המחולקת בין 4 המעצמות ומוקפת אזור רוסי.

ימים בעזה / דני צדקוני

אל תפתח פה לאבן

„העוצר הגדול" שהוטל על הרצועה השאיר את הכתבים, המסקרים אותה דרך קבע, בעמדת נבדל. לא היה קשה לחדור לתוכה בדרך בלתי־חוקית, אבל שיקולים של כבוד עצמי ומקצועי ואי־הרצון ליהפך לעבריינים בפועל הניאו אותנו מנקיטת אופציה זו. חבל שעתונאים ישראלים קיבלו עליהם בהכנעה את הכבוד המפוקפק להיות ל„כתבי חצר" של צה"ל, שעם כל הכבוד לו, השיג מה שביקש מזמן – חסות ופיקוח על המדיה. והרי זרוע דמוקראטית חיונית זו, ציפור־נפש שלה היא אי־תלותה.

קצינים הביעו שביעות־רצון מהסידור החדש, שזיהה את התקשורת הישראלית עם הצבא בעיני האוכלוסיה, והביעו תקווה, בשיחות פרטיות, שהוא יימשך. אילו הונהג בראשית המהומות, אמרו, הרבה כוונות חריגות לא היו מובאים לידיעת הציבור. הנסיונות להתקשר עם אישים ועם תושבים ברצועה עלו בתוהו, בגלל ניתוק קשרי הטלפון. אשה עזתית, בשיחה שקיימה עמה לפני הניתוק, אמרה שהיא מקבלת את העוצר ב„אהלן וסהלן". עזתים, שהבינו כי יוטל עליהם עוצר, מיהרו לבקש את שכרם ממעסיקיהם הישראלים: אחרים העדיפו להשאר ללינה במקומות עבודתם, כדי לא להפסיד ימי עבודה ולא לסבול מהעוצר. מובן שבתום יום העבודה כלאו את עצמם מרצון במאורות שבהן לנו, מחשש לשלומם.

עו"ד תאמה תורכמאני הוא מי שבשלב מסויים הוצג כראש עיריית עזה על־ידי השלטונות, כדי להבליט את העובדה שבראש העיר הערבית הגדולה ביותר בארץ (230,000 תושבים) עומד ערבי. הצרה שלו היא, שתושבי עירו אינם רואים אותו ככזה. הוא מונה למשרתו כשהיה עובד משרד־הפנים ברצועה, במקומו של ראש העיריה לשעבר חג' רשאד א־שאווה, שפוטר בימי מלחמת לבנון על־ידי שר הבטחון דאז אריאל שרון. זמן קצר מילא את התפקיד קמ"ט הפנים ברצועה אורי צ'צ'יק, שבינתיים יצא לגימלאות. עו"ד תורכמאני הוא אמנם רק ממלא־מקום ראש העיריה של עזה. לשבחו ייאמר, שגזר על עצמו שתיקה בנושאים פוליטיים. זה לא עזר לו הרבה. פעם, עוד לפני האינתיפאדה, נשרפה מכוניתו ופעם התפוצץ מטען חבלה בביתו. השלטונות ביקשו שלא להבליט אירוע זה.

לאחרונה גברו הלחצים על תורכמאני שיתפטר. עליו ועל משפחתו יש בעזה הרבה יריבים, הקשורים בטובות ההנאה שהם מפיקים, כך אומרים, מכהונתו. פעם, כשהגיעה לעיר משאית צינורות של „ישאסבסט", שהיתה מיועדת לפרדס של קרובו, ביקשתי הסבר ממפקדת המינהל על הפרשה. את ההסבר לא שמעתי עד היום.

עו"ד מוחמד אבו שעבן, סגן יו"ר לשכת עורכי־הדין של עזה, היה פעיל ביותר באיסוף חומר על פגיעת השלטונות בתושבי הרצועה, בין היתר פעל בערעור על מעצריהם ועל תנאי כליאתם של תושבים במיתקן הידוע „אנסאר 2", על חוף ימה של עזה. אגב, נסיונות הצבא למחות כינוי זה של המיתקן על־ידי מתן השם „מיתקן החוף" עלו בתוהו. כידוע, גם המיתקן החדש בקציעות שבנגב צורף למגילת היוחסין ה„אנסארית" בתוספת המספר הסידורי שלוש.

סופו של אבו שעבן, שנהפך בעצמו לעצור, בצו מינהלי. עורכי־דין עזתיים, מהדור שקדם לדורו של אבו שעבן בקהילת המשפטנים, לא יצאו משום־מה מכליהם כשדיברו אתי על גורלו. עו"ד צעיר אחר, ראג'י אל סוראני, המזוהה כאיש „החזית העממית" ושישב כבר שלוש שנים בכלא הישראלי, נעצר גם הוא בצו מינהלי. את מוחמד אבו שעבן רואים בעזה כאיש הזרם המרכזי באש"ף, כלומר כמקורב לפת"ח.

★ ★ ★

15 ימי עוצר רצופים עבר כ. בביתו, במחנה הפליטים נוסייראת. על ביתו הוא אומר: „אצלכם לא יכניסו חיות לגור בבית כזה". סקרנותי מביאה אותי לשאול את כ., איש נעים הליכות, החי מילדותו במחנה פליטים, אם החיים מאחורי חלונות מוגפים, כפי שציווה הצבא, 15 ימים בצוותא, תשעת בני המשפחה, לא עוררו חיכוכים ביחסים ביניהם. הוא משיב בשלילה. „הילדים שלי טובים", הוא אומר. פעם באו חיילים בנגמ"ש לבית, פרצו בכוח את הדלת, הסתלקו והלכו. פעם הוציאו אותו, את אחד מבניו וגם שכן לכבות צמיגים בוערים. חוץ מזה לא היו לכ. בעיות עם הצבא. מה שהכאיב לו ביותר זה שהנשים היו צריכות לשאת על כתפיהן שקי קמח במשקל 60 ק"ג, כשהעוצר הוסר לשעה או שעתיים ורק לנשים הותר לערוך קניות.

★ ★ ★

כדי לא לתת עבודה לפחחים או לזגגים אני מחנה את המכונית, כמנהגי באחרונה, ליד המחסום, ומחפש טרמפ באחת המכוניות המסיעות, תחת אבטחה, את עובדי המינהל לעזה. ב„סובארו", עם אשת מינהל אחת, אני יושב מוגן מלפנים ומאחור. עוברים את שייח' רדואן ואת שכונת נאצר, שאיש אינו יודע מתי יתחשק למשמרת הצעירה שלהן ליידות אבנים עליך. השיירה עוברת אותן בלי פגע, והפה הדברן שלי חש צורך לומר „ברוך השם". „חכה חכה", אומרת אשת המינהל, „עוד לא גמרנו". במעלה רחוב אל וואחדה מתברר, כי הגברת צדקה. תלמידות בית־הספר „פלשתין", בתלבושתן הכחולה, מקיימות את הריטואל האנתיפאדי: זריקת אבנים. נהגים עזתים עוצרים, נמנעים מלחצות את הסמבטיון הזה. השיירה שלנו עוברת. אחת התלמידות, בסודר כחול, מכוונת לעברנו אבן. פקידת הממשל צועקת: „שרמוטה!" את האבן אנחנו חוטפים דווקא מהמדרכה השניה. לא מספיקים לראות מי זרק אותה.

★ ★ ★

37 בתי־ספר לנהיגה פועלים ברצועה. אבל מאז שהחלה ההתנגדות הם מושבתים, ואינם מעבירים את תלמידיהם מבחני נהיגה. ההשבתה הזו אינה עוד צעד של התנגדות לשלטון הישראלי. פשוט, כשזורקים אבנים ברחובות ומבעירים בהם צמיגים, אי־אפשר לקיים בעיר שיעורים ומבחני נהיגה. עוד מחיר שהאוכלוסיה משלמת במאבקה להגדרה עצמית.

★ ★ ★

בחנות, שמותר לה להיות פתוחה, מביא מישהו לזבן סכום כסף נכבד בשטרות ישראליים. „אני לא הייתי נוגע בכסף בזה", אני אומר לשניים. „במקומכם הייתי שורף אותו". כולם צוחקים. אחד לא נשאר חייב. „מתי", הוא אומר, „אתן לך את כל הכסף הזה בחינם. לנו יהיו (הוא מניף את השטרות מול עיני) שטרות עם תמונה של ערפאת". כולם צוחקים.

★ ★ ★

„המושלים שלכם כמו המושלים התורכים שהיו. חסרים להם רק תרבושים", אומר לי איש־שיחי, המהנדס. „לישראל יש שתי דרכים", הוא מוסיף, „להתחתן אתנו או להתגרש מאתנו. אם תתחתן אתנו, נתראה בעוד 15 שנה בפרלמנט, מפני שאנחנו המהירים ביותר בעולם במיטה". גיסתו האחת ילדה זה לא כבר שלישיה, האחרת – תאומים. הנה לכם דמוגראפיה בהתהוות. „אתם רוצים בטחון, רוצים מרחק בשטח. מה האורך של השטח שיכול לעצור טילים, המתעופפים ממוסקווה לניו־יורק ומניו־יורק למוסקווה?"

אני משער שהגבר יודע איך להכין בקבוק תבערה, אבל הוא משתלהב בעניין הטילים. „תן לי מחרטה קטנה באמצע סעודיה ועשרים פועלים מיומנים, ואני בונה לך טילים". אנחנו עוזבים את הטילים, והוא מנסה לשכנע אותי שהבטחון של ישראל הוא „רק עם הפלשתינאים". הוא מציע לנו „להתרחק מהאף שלנו עשרה או חמישה־עשר סנטימטרים" ולהגיע לשולחן המו"מ, כ„גברים וחכמים". מכיוון ש„אנחנו מאותו שורש", נגיע, הוא בטוח, ליד השולחן לשלום. כל עוד לא ננהג כפי שהוא מציע, „כל ילד פלשתינאי קטן יערער לכם את הבטחון".

מראה שיגרתי בימים אלה ברצועה

האיש שסילק את „אלטלנה"

מאת יוסף מיכלסקי

מאזן של 45 שנים בנמלים, פעילות ב„הגנה", השתתפות במלחמה נגד הנאצים, במלחמת העצמאות, בבניית מפעלי תשתית של המדינה, רעיה טובה, שלושה ילדים ושמונה נכדים, וכן בריאות מצויינת והצעות עבודה רבות אחרי הפרישה לפנסיה אינם דבר של מה־בכך: כל בן 60 פלוס היה מתברך במצבו של מיקי שהם, המנהל המורשה של „ענך". בשיחה עם עיתונאי מצניע מיקי שהם את חלקו במאורעות ההיסטוריים ובראש הצלחותיו הוא מונה דווקא את הבראת המפעל הוותיק „ענך", ששמו הרשמי הוא עדיין: המספנות המאוחדות בישראל, „ענך" בע"מ. מתוך 45 שנות פעילותו, הקשורה במישרין או בעקיפין בים, עבד 42 ב„ענך" וב־1970 היה מנהלה. אפילו בשנות המשבר הגדול של „סולל בונה", חברת־האם של „ענך", היתה מספנות־ישראל בין החברות היחידות של הקונצרן שנשאו רווחים והיא נשארה גורם כלכלי בריא.

מיקי שהם נולד ב־1925 בעיר פינסק, כיום בגבולות ברה"מ. הוא הגיע לארץ לבדו כשהיה בן 11 ונקלט על־ידי קרובים בקיבוץ גבת. בני משפחתו הקרובה נרצחו בשואה. כבר בגיל 14 הושבע ל„הגנה" וכעבור שנתיים נכלל ביחידת בני הקיבוצים שפעלה בלכיש. בסוף 1942, כשהיה בן 17, התנדב לצי הבריטי. היה נוטר ימי וכעבור זמן קצר נשלח ליחידה סודית של הצי באלכסנדריה, שעסקה בהכנות לפלישה לסיציליה. מכאן היתה הדרך קצרה לשילוב בצוות שולת־מוקשים בריטית, „ברבך", ולפעילות קרבית בים התיכון. הצוות מנה 22 איש, בהם שני מתנדבים יהודיים מארץ ישראל. האנגלים שבאניה לא יכלו להבין את שני „המשוגעים" שהתנדבו לשרת בשולת־מוקשים. „הם לא ידעו שהיה לנו עניין לא רק להלחם בגרמנים אלא גם לעבור הכשרה מקצועית ולצבור נסיון לקראת חיל הים הישראלי שיוקם בעתיד" – מסביר מיקי.

השירות היה מפרך ומסוכן. עד המחצית השניה של 1945 עסק בניקוי נתיבים ימיים בין אלכסנדריה לסיציליה, ואחר־כך עד לבארי שביבשת איטליה, ממוקשים. השיטה היתה – לגלותם ולפוצצם. יחס המפקדים הבריטים והמלחים הבריטים לשני היהודים היה מצויין.

מיקי שהם השתחרר מהצי הבריטי בתחילת 1946 ונקלט ב„ענך", מספנה קטנה, שעסקה גם בשירותים ימיים למיניהם. הוא שולב בעבודות חילוצה של אניית המעפילים „חנה סנש". היתה זו עבודה קשה, משום שלא היו להם אז כלים מתאימים. האניה שופצה אחר־כך, והועברה לידי פלי"ם ובמלחמת העצמאות שימשה כלי פלישה לגליל המערבי. מיקי צורף לפלוגה מיוחדת של יוחאי בן־נון שאחד מתפקידיה היה להבריח לארץ את ספינות המעפילים שתפסו הבריטים, את המלחים הישראלים ואת הנשק. „בכל אניית מעפילים הוכן 'סליק' למקרה שתיתפס על־ידי הבריטים. הבריטים נהגו לעלות על האוניות האלה בתירוצים שונים. הם היו מורידים את המעפילים, עוצרים אותם, קושרים את האניה לשובר הגלים, ומשאירים אותה ללא פיקוח קפדני. עשינו מה שהטילו עלינו מפקדינו".

ספינות „ענך" קיימו גם קשר בין חיפה לבין דרום הארץ ונהריה כאשר הערבים ניתקו את הדרכים היבשתיות. מיקי נטל חלק בפעילות זו ובהשתלטות על נמל חיפה עם הסתלקות הבריטים מהארץ. כלי השיט המאנדטוריים נתפסו לפני שהערבים הספיקו לעשות זאת.

אחת העבודות הגדולות והמסובכות ששולב בה היתה סילוק האניה הטבועה „אלטלנה" מחופי תל־אביב. את ההוראה לסלקה נתן דוד בן־גוריון. חלק האחר של האניה נגרר על־ידי אניית חיל הים, בפיקודו של מילא ברבר, לעתיד שותפו של יעקב מרידור.

מיקי שהם, המנהל המורשה של „ענך"

היו אלה שנים של אמברגו נשק חמור על ישראל והמדינה הצעירה עשתה כל שביכולתה כדי לצייד את צה"ל. הצרפתים היו אז מוכנים למכור לישראל סירות טורפדו חדשות מעטות, והבריטים המשיכו במכירת ציוד מלחמתי עודף, לרבות סירות טורפדו משומשות. מיקי שהם היה בשנת 1951 בצוות שנשלח לצרפת למבצע שיפוץ סירות הטורפדו הבריטיות והכנתן, יחד עם הסירות הצרפתיות, להפלגה לחופה. המבצע הזה נמשך שמונה חודשים. על סיפונה של אחת הסירות הללו חזר לארץ.

באותה שנה השתחרר מצה"ל והמשיך בעבודתו ב„ענך". ב־1959 נשלח לתורכיה, כמנהל ראשי, לבנות שם בסיס סודי של נאט"ו. היתה זו הפעם הראשונה שחברה זרה („סולל בונה") לא ממדינה חברת נאט"ו, זכתה במכרז בניה של נאט"ו. מיקי שהם הציע לבנות מעין נמל ארעי קטן בים מרמרה וממנו להוביל את הציוד ואת החומרים הדרושים לבניית הבסיס, במקום להובילם בדרך יבשתית ליעדם – מרחק 400 ק"מ. „האמריקאים לא האמינו שנצליח לבצע את הפרוייקט בזמן, אך הצלחנו והרווחנו כסף רב, יותר מהמצופה" – הוא נזכר בגאווה.

מכאן היתה הדרך קצרה למינוי כעוזר מנהל „ענך". החברה עסקה בתיקוני אניות ואף שותפה בבניית נמל אשדוד, אולם היתה נתונה במשבר כלכלי. בשנת 1970, אחרי שמיקי שהם לקח בטכניון ניהול ייצור, הוא התמנה כמנהל „ענך". מיד החל בחיפושים אחרי עבודות, שיאפשרו הבראת המפעל. ואמנם ב־1971 זכתה החברה במכרז לביצוע הנחת קווי הנפט התת־ימיים באשקלון, באורך של יותר משלושה ק"מ ובעומק של 33 מטר. היתה זו עבודה קשה, משום שלרשות העובדים לא עמדו הכלים והנסיון הדרושים. אבל העובדים התגברו על כל הקשיים. בהנחת הצינור השני והשלישי היו כבר לחברה הכלים והנסיון ולא היו לה מתחרים בתחום זה.

החברה, בניהולו של שהם, שיגשגה. היא בנתה בשביל נמלי חיפה ואשדוד חמש גרורות, ביצעה עבודות העמקה בנמלים, עסקה בתחזוקה בבתי־הזיקוק במפרץ. כאשר הוקמה ליד חדרה תחנת־כוח והיה צורך לארגן את הפריקה הזמנית של הפחם מאניות גדולות לתחנה – עוד לא הופעל אז מסוע הפחם בתחנה – נכנסה „ענך" לשותפות עם חברת הספנות „מאריקו". הן רכשו ארבע ספינות משומשות להובלת הפחם מהמזח שבלב ים לחוף והבטיחו אספקתו לתחנה. אחת הספינות נקראה על שמו הפרטי של שהם – „מיקי".

בניית כלי־שיט נוספים, הפעלת ספינות טיולים לאורך חופי הארץ ואף זכיה בעבודות מטעם הצי הששי האמריקאי, כגון צביעת אניית המערכה הענקית „ניו ג'רסי", הבטיחו את עתידה של „ענך". „את השנה הראשונה לאחר פרישתי אני חייב למשפחתי – אחר־כך ידי עוד נטויה" – מבטיח מיקי שהם.

חרש נגד לפיד

מאת שמעון וייס

השנים האחרונות לא פינקו את התנועה הקיבוצית בתקשורת טובה. לאמיתו של דבר, החצר הקיבוצית לא סיפקה באחרונה לתקשורת סיבות טובות לשבח אותה. אחד האנשים המסבים לתנועה הקיבוצית מעט קורת־רוח וגאווה הוא חירות לפיד, משקם האסירים מאיילת השחר.

לפיד פועל בארץ – ובשנים האחרונות גם ברחבי עולם – להתרת אסירים ישראלים ויהודים מבתי־הכלא ולשיקומם בקיבוצים ובקרב משפחותיהם. עד היום שוקמו בעזרתו יותר מ־70 אסירים שנכלאו בבתי־כלא בישראל ואחרים ששוחררו מבתי־כלא בחו"ל וחזרו או עלו לישראל. פעילותו של לפיד היא תערובת של שיגעון אישי, תחושת שליחות קיבוצית־תנועתית וקסם אישי שהוא מקרין על הסובבים אותו. להצלחה שלו יש קבלות, ומה שמתפרסם בכלי־התקשורת הוא רק חלק קטן ממנה.

את פעולתו בתחום זה החל לפיד בעקבות תקופת הדרכה בעיירת הפיתוח חצור הגלילית. משרבו הפניות אליו וגברה נכונות הקיבוצים לקלוט את האסירים ולשקמם, דרש לפיד עצמו למסד את פעילותו. הוא הוכפף לברית התנועה הקיבוצית ונחשב לפעיל־תנועה. לפיד עצמו מקפיד תמיד לציין שהוא שליח התנועה הקיבוצית. בכל מסיבת עיתונאים ובכל הפגישות העיוניות בארץ ובחו"ל הוא מדגיש את חברותו בקיבוץ ואת נכונותה של התנועה הקיבוצית להירתם לנושא שיקום האסירים.

אם בארץ, אחרי עשרות כתבות עיתונאיות ותוכניות טלוויזיה, כבר התרגלו לפעילותו, הרי בחו"ל סיפורו הוא אטראקציה אמיתית. שופטים, עורכי־דין ואנשי אקדמיה, המתמחים בנושאים חברתיים־קרימינולוגיים, מרבים להתעניין בפרוייקט השיקום המיוחד־במינו. זה לא כבר התארחה בארץ פרופסור נודע לקרימינולוגיה מאוניברסיטת קליפורניה. הוא בחן את פעולותיו של לפיד יותר משבועיים וקשר לו זר גדול של שבחים.

פחות מרנינה היא דווקא תגובת החצר האחורית של לפיד, זו שהיתה צריכה לתת לו תמיכה ולדרבנו להמשיך במפעלו החשוב. הכוונה לחצר הקיבוצית, ליתר דיוק – לאדם שכיהן זה לא כבר כמזכיר ברית התנועה הקיבוצית ושב לביתו בקיבוץ יראון, לא הרחק מאיילת השחר. קוראים לו מרדכי חרש, או בכינויו התנועתי „חרשה". בבטאונים הפנימיים של התנועה ובחדרי חדרים, טוען חרש לדה־לגיטימציה של פעילות לפיד במוסדות התנועה. לאחרונה, בבטאון ברית התנועה הקיבוצית, תחת הכותרת „חירות לפיד, הצבע לכת", כתב „חרשה" כי ועדת הביקורת של התק"ם בדקה, על־פי בקשתו, את נושא חו"ל בפעילותו של לפיד וקבעה במסקנותיה, כי זו התנהלה שלא לפי כללי מינהל תקין „ואינני רואה טעם להיכנס לפרטים". הוועדה, הוסיף „חרשה", קבעה כללים חדשים לטיפול בנושא ומאז הפעילות של לפיד בחו"ל מתנהלת לפי כללים אלה.

האמת, כך מתברר, קצת שונה. לפיד הוא זה שביקש למסד את פעילותו בשחרור אסירים ישראלים ויהודים בחו"ל, לאחר שרבו פניות אליו מקרובים ומבני משפחות, משהצליח לשחרר את שמעון (כושי) רימון מכלאו בגרמניה לפני שנים אחדות ועל רקע הצלחת פרוייקט שיקום האסירים בקיבוצים. לפיד מקבל את כספי נסיעותיו לחו"ל מבני משפחות הכלואים או מארגוני צדקה שונים, הפועלים להתרת אסירים, ואת היתרה, אם נותרת כזו, הוא מחזיר לשולחיו. צריך יותר מדמיון פרוע כדי לחשוד באיש זה, שבין ביקור בכלא בבנגקוק לכלא אחר במשולש הזהב שבתאילנד, הוא יקפוץ לבלות סוף־שבוע סוער בבית־מלון מפואר בבירת תאילנד או ישלשל לכיסו את יתרת הכסף.

קשה להבין את פשר הנסיון הזה להטיל רבב בלפיד. יודעי דבר אומרים שאחד ההסברים הוא הקנאה, המופגנת לפעמים בחצר הקיבוץ כלפי אלה הזוכים להצלחה ולפרסום. הרי לפיד, יותר משהוא רודף אחרי התקשורת, זו רודפת אחריו. אילו היה נענה לכל חיזורי העיתונאים בארץ ויושב עמם לספר את סיפוריו, ספק אם היה לו זמן לעסוק בעניינים שלשמם גויס. האם סיפור שיקומו של אסיר בקיבוץ זה או אחר מוסיף עוד נקודת זכות לתדמיתה של התנועה הקיבוצית, שווה הדבר לא פחות מאחזקתו של דובר במשרה מלאה, עם מכונית צמודה, המנסה בכל כוחו לעניין עיתונאים בסיפור חיובי על התנועה הקיבוצית. „באי־רצון אני נזקק שוב לנושא חירות לפיד", כותב מרדכי חרש בבטאון הברית הקיבוצית. מי מכריח אותו לנהוג בניגוד לרצונו?

ביקשתי לשמוע מפי מרדכי חרש את פירוט הטענות שלו כלפי חירות לפיד. במקום לפרט את הטענות, התחמק חרש מתשובה והציע פגישה „שבה אענה על השאלות שתרצה להפנות אלי", כלשונו. כל נסיון לשמוע מפיו ולו דוגמא אחת הממחישה את טענותיו כלפי לפיד או לפחות הסבר אחד למאבק נגד משקם האסירים, לא עלה יפה. חרש התעקש שלא לדבר אתי דרך הטלפון. קצת תמוה שהאיש הנלחם בחירות לפיד מעל דפי בטאונים תנועתיים ובעזרת רמיזות מעורפלות על אי־סדרים כביכול, מתחמק מהאפשרות הניתנת לו לשטוח את טענותיו מעל דפי העתון. הדבר מעורר חשד כי מדובר במאבק אישי, ולאו־דווקא מאבק על עקרונות תנועתיים־קיבוציים.

בית שאן – מה לעשות באוצר?

בשבת שעברה ביקרו בבית־שאן כ־11,000 איש, וזאת עוד לפני שנפתח רישמית אתר התיירות שלה ובטרם נקבעו שלטי הסבר ליד כל אחד מהמיבנים שנחשפו בחפירות. זהו מצב שבית־שאן לא ידעה בעבר. חל במקום שינוי רב־משמעות. כיצד מתמודדת העיר אתו ומה כיוון ההתפתחות שלה בשבוע שעבר נערך על כך דיון במסגרת הקונגרס הארכיאולוגי השנתי, שהוקדש כולו לבית־שאן ואף נערך בה בשל חשיבות המימצאים האחרונים בעיר.

לאחר יום של הרצאות וסיורים באתר, מהם למדו המשתתפים על יופיו של מרכז העיר הקדומה הנחשף והולך, נערך רב־שיח על „אתרי עתיקות ושילובם בתכניות הפיתוח של בית־שאן". השם הוא „צמתני" במקצת, וכנראה במתכוון, כדי שלא לעורר מדנים עוד לפני הדיון. בסימפוזיון נטלו חלק נציגי הגופים השותפים לחפירות ולפיתוח בית־שאן כעיר תיירות, וניהל אותו פרופ' יורם צפריר, ממנהלי משלחת החפירות של האוניברסיטה העברית.

רב־השיח נועד גם לדון, או להתריע, על הצעת תוכנית־מיתאר חדשה לבית־שאן, שהגישו אדריכלים לפי הזמנת מנהלת התיירות של העיר, ולפיה ייבנו בנייני ציבור ומגורים בתוך השטח בן 1,500 דונמים של גן לאומי, המצויים בצפונה של בית־שאן ובהם נחשפות העתיקות. הארכיאולוגים זעמו על עצם הרעיון, כי במשך ארבע עשרות שנים הצליח אגף העתיקות למנוע בנייה בשטח זה, מניעה שהוכיחה עצמה בכך שעתה ניתן לחשוף את אוצרות העיר. והנה, דווקא עתה, כשבית־שאן העתיקה נחשפת מחורבותיה, רוצים „לנצל את ההצלחה" הזו ולבנות בניינים מסביב לבקעת העתיקות. התוכנית נגנזה ועתה מצפים לאישור תוכנית חדשה, מתוקנת.

מיד בפתיחה התברר, שמועצת בית־שאן לא ויתרה – מהנדס העיר אלי כהן אמר שיש פניות ולחץ מכל הכיוונים לבנות בבית־שאן. כל השטחים תפושים ויש הכרח לנצל מקום לצורך פיתוח העיר. המועצה מנסה להפשיר שטחים מדרום וממערב לעיר לצורך בנייה נוספת. כהן דיבר על „הידברות" ועל „פשרה" עם הארכיאולוגים, שפירושה, כפי שהעיר אחד המשתתפים, שיש לוותר על חלק מהגן. הוא מסר על תוכנית להקים במסגרת „מרכז המבקרים" שייבנה במקום מוזיאון וכן מרכז ארצי לאמנות הפסיפס.

אפרים רונן, ראש החברה הממשלתית לתיירות, הנושאת בעול העיקרי של מימון החפירות והשיחזור בבית־שאן, אמר, שצריכה להיות פשרה, הפרייה בין פיתוח התיירות ופיתוחה של העיר. הארכיאולוגים לא צריכים להיות פאנאטים. צריך לפתוח אתר בעל איכות ארכיאולוגית, אך בעל אופי תיירי. אריה רביד מרשות הגנים הלאומיים סיפר, שתוך שנה קפצה בית־שאן לשורה הראשונה של מקומות תיור מבוקשים, ונראה שתוך שנה תגיע למקומה של מצדה. זאת מפני שהיא בצומת דרכי תיירות, ומפני שהישראלים אוהבים אתרים חדשים. הוא דיבר על הצורך בקרונית מטיילים שתחבר את האתרים, בגלל החום הרב בקיץ, הריחוק והפרשי הגובה ביניהם, פיתוח אגמים ובריכות מים, פיתוח התיאטרון העתיק, שהוחל כבר בשיחזורו, למופעים, והבעיה העיקרית – פיתוח טיילת מקשרת ומכוונת בין האתר והעיר.

ד"ר יוחי מינצקר, משמר־המונומנטים באגף העתיקות, אמר שכיום, כשעיקר האתרים הם בשטח נמוך, נכנס המבקר כאילו ל„קפסולת הזמן העתיק", לאווירת ימי קדם. זה נתון בעל ערך רב, וערי תיירות בעולם מוכנות לשלם הון עתק כדי להשיגו. לכן צריך לשמור על קו הנוף העתיק ולא לבנות בתוך הגן. גיורא סולר, אדריכל הגן של הפרוייקט, חזר והציע להקים את מרכז המבקרים באיזור המצודה הצלבנית והמראה שבמורדות העיר ולא בתוך שטח העתיקות כפי שמוצע עתה.

אתר קשה

בית־שאן איננו אתר קל. אין שם כינרת או סיפור שקשור בנצרות. מספר התיירים בשטח הם שם מאוד. ארכיאולוגיה כלבד לא תביא את המיליונים. ביטוי לכך היה בדברי ד"ר עמי מזר, שחופר את שלבי תל בית שאן. הוא אמר: שתיירים מחפשים בארץ את ה„בייבל", סיפורי התנ"ך. עתיקות בית־שאן, עם כל יופיין, אינן היפות ביותר בשטחי העולם העתיק. שילוב סיפורי התנ"ך הוא המייחד. לכך צריך להפוך ולהציג גם בתל המקראי של העיר, ולקשור עם האתרים שנחשפו עתה, מהתקופות הרומית והילך.

אבי איתן, מנהל אגף העתיקות היוצא, שהיה מהחולמים הראשונים על עתידותיה של בית־שאן, קרא לעצור לרגע ולעשות „חשבון". 40 שנה חיכו ולפתע אין זמן. הכל דוחק, ויש חשש שבבולמוס ייפגעו דברים שאין להם תחליף. הוא הציע להקים ועדת מומחים, משוחררים מלחצים ודעות קדומות, שתחשוב מה הטוב ביותר לקידומו של פרוייקט התיירות הארכיאולוגי ושילובו בחיי העיר.

לבית־שאן יש פוטנציאל אדיר. כדי להגיע למיצויו צריך לחשוב הרבה. יש להשקיע הרבה. פיתוח הבריכות לטבילה והתרעננות הוא חיוני. צריך לעשות מדרכות מקורות, ואולי גם לקרות את הסטווים שבצידי הרחובות העתיקים, כדי שהמטיילים יילכו כל הזמן בצל. צריך אולי להתקין בכל פינה אוטומטים לשתייה קרה, ואולי רכבל בין התל והאתרים שבבקעה, בנוסף לקרונית. בית־שאן הגיעה לנקודת ה„אין חזרה". כדי לנצל את ההצלחה צריך לטפל בהלכה באתר שנוצר לנגד עינינו.

מידע פסח

מכיוון שבנוסף לטיולים בבית־שאן יטיילו רבים בכל חלקי הארץ. רשות שמורות הטבע מפעילה במשך כל הפסח יחד עם מינהל הבטיחות בדרכים תחנות מידע וייעוץ לנהגים ולמטיילים. התחנות הן בבניאס, ראש־פינה, צמתי צמח, לידו, הערבה, הכרמל, שמורת יהודיה שבגולן, בתחנת המכס באילת ובמצפה רמון. בתחנות יינתן מידע על מסלולים מומלצים באזורים שונים, בכלל זה סיורים מודרכים ללא תשלום בשמורות הטבע. יחולקו מפות, ייערכו חידוני בטיחות לילדים ויינתנו מדבקות וייעוץ ועוד. בחלק מהתחנות תחולק שתיה קלה. הכל כדי שטיולי החג יעברו בשלום, בהצלחה ובהנאה. חג שמח.

דבר פתוח

זכויות האדם והאזרח

מאת דפנה שרפמן

הדיון על בעיות הדמוקרטיה בישראל לוקה לעיתים במגרעת חמורה – אי־יכולתם של התומכים בחיזוק השיטה המדינית להסביר את חיוניות מאבקם לשכבות רחבות בציבור. הוויכוח נושא לעיתים אופי כללי ואקדמי מדי; הפתרונות המוצעים הם עניין למשא־ומתן פוליטי, ולא לוויכוח ציבורי ער.

ההתעוררות הרחבה יחסית לתמיכה ברעיון של חוקה לישראל מבליטה את העדר הכיוון בתחום הזה ואת התעלמות המפלגות ממנו במשך תקופה ארוכה. כיום אפשר לקבוע, כי שאלת זכויות האדם והאזרח תפשה מקום שולי בסדר־היום הפוליטי, לא כל־כך בגלל בעיות בטחוניות וההגבלות הנובעות מהן, אלא בעיקר בגלל רגישויות פוליטיות, הנוגעות במידה לא מבוטלת בשאלות מקומה של הדת בחברה הישראלית.

המערכת הפוליטית ביקשה להמנע מעימותים שהיו כרוכים בקבלת חוקה (כבר ב־1950) ובחופשה את דרך הביניים השיגה אמנם יציבות לזמן מסויים, אך זאת במחיר ויתור על קביעה ברורה יותר של ערכי יסוד הנוגעים לזכויותיו של כל אדם במדינה.

הפוליטיקאים שמו את מבטחם בבית־המשפט העליון וראו בו, בצדק, מגן נאמן על זכויות האזרח, אף־כי כללי השיטה הפוליטית שלנו, המקנים כוח חקיקה בלתי מוגבל לכנסת, אינם ערובה להמשך מעמדו זה של בית־המשפט.

העדר חוקה וחקיקה שיבטיחו את זכויות האדם והאזרח השפיע על המודעות של כל אזרח וגם על מעמדו בפועל. התנהגות השלטון ומוסדותיו הצטיירה לעיתים כפטרנלית וכמכבידה. הביורוקרטיה, שבה מרבים לדבר בה, אינה רק שיטה ניהולית אלא היא קודם־כל הלך־רוח וגישה ערכית לאזרח. הלקות, גישה שאינה תמיד חיובית בלשון המעטה.

במשך שנות דור נדונה בכנסת הצעת חוק יסוד: זכויות האדם (הועלתה לראשונה ב־1965) והדבר מבטא, לצד חוסר היכולת להתאחד מאחורי ערכים הומאניטריים בסיסיים, גם תחושת חוסר דחיפות בקרב המפלגות הגדולות. אפשר להניח שהעדר לחץ ציבורי למען חוקה נבע מניכור, מחוסר רצון להבטיח זכויותיהן של קבוצות מיעוט בחברה, ומתקווה שהיכרות אישית, קשרים פוליטיים וכדומה, יסייעו לאדם לפתור את בעיותיו שלו.

ההזנחה רבת השנים הביאה לכך, שאזרחים אשר לא נהנו במידה מספקת מן היתרונות של המשטר הדמוקראטי אינם מוצאים סיבה משמעותית לתמוך באמונות בשיטה פוליטית זו. את המצוקה האישית הם מתרגמים לערעור על ערכים, הנראים מובנים מאליהם בעיני האחרים. שיפור מעמדן של זכויות האדם והאזרח בקרבנו, הוא תנאי לגיוס תמיכה רחבה יותר בהן.

לשם כך אפשר להציע כמה הצעות מעשיות:

א. הכנסת שינויים משמעותיים בשיטות המינהל הציבורי בטיפולו בפניות האזרח – קיצור הליכים ופישוטם, שיפור השירות ותיקון מהיר ותכליתי של עיוותים. נציב תלונות הציבור מצא, ש־46% מכלל התלונות שהוגשו לו בשנה האחרונה היו מוצדקות והדבר מלמד, יותר מהררי מלים, על הצורך הדחוף בשיפור.

ב. ענישה הולמת וחמורה יותר של עובדי ציבור, ובהם גם שוטרים, שהורשעו בפגיעה בזכויות בסיסיות, המתבטאת בהשפלה, בתקיפה או במעצר שלא לצורך. את השיפוט יש לעשות בבתי־משפט רגילים ולא בבתי־דין משמעתיים.

ג. הרחבת הסיוע המשפטי במחיר סביר או אף במסגרות התנדבותיות שונות. מחירו הגבוה של ייצוג משפטי כיום אינו מאפשר מאבק די אפקטיבי, במקרים שאינם זוכים להד ציבורי ולתמיכת גופים כמו האגודה לזכויות האזרח.

ד. הסבר ברור ושווה לכל נפש על זכויות האזרח ועל הדרכים למימושן, כמו ההסבר הבסיסי על זכויות החייל, המופץ בכל יחידות צה"ל. מידע כזה ישחרר את הניכור מן המערכת המנהלית ויעודד כל אזרח למצות את זכויותיו או לפחות להכיר את הדרכים הפתוחות לפניו. אפשר לעשות כאן שימוש יעיל בתשדירי שירות, במודעות בעיתונות, בפלאקטים וכמובן, במערכת החינוך, החל בבית־הספר היסודי.

בצד מאמצים אלה דרושה חקיקה, שתשריין את זכויות האזרח. הדמוקרטיה יכולה להתקיים, כידוע, כל עוד יש לציבור חפץ בה. עלינו להוכיח ביתר בהירות את יתרונותיה של הדמוקרטיה שלנו, כדי שתהיה נושא לתמיכה ולאמונה חזקה יותר.

• הכותבת היא יו"ר הוועדה לזכויות האזרח של מפלגת העבודה.

מי נהנה מכיבושים?

מאת חיים הצורי

בתקופה הוויקטוריאנית שלטה בריטניה הגדולה מהודו עד כוש. אניותיה שטו על פני כל האוקיאנוסים והימים. המסחר שלה שגשג. היא היתה הממלכה העשירה בעולם. אולם, כידוע, לא כל האזרחים של אותה ממלכה עשירה זכו באושר ובעושר. רובם חיו חיי דלות מחפירה. רעב שרר בבתי רבים. ילדים בני שתים־עשרה עבדו במכרות פחם. הבערות שלטה בכיפה. בבית־החרושת עבדו הפועלים מעשר שעות ומעלה ובקושי הרויחו על לחמם. ממותרות האימפריה נהנו רק הלורדים, בעלי־אחוזות, אנשי חצר המלכות, בעלי־המכרות, הסוחרים, הפקידים הבכירים, המושלים וכל אלה שהיו קרובים לצלחת הגדולה. רוב העם לא זכה אפילו בגרגיר זהב מאותו עושר מסחרר, שנפל בחלקם של מעטים.

בימינו ניטלו מבריטניה מושבותיה, תוך מושבות ספורות בכמה פינות עולם. הכנסותיה מהן זעומות והיא אף מפסידה כספים בשל החזקתן. אולם אין רעב באנגליה. אין בערות. מערכת הבריאות הממלכתית דואגת לכל אזרח. ילדים אינם עובדים במכרות. אם יש אבטלה, המובטלים מבוטחים בפנסיה, שאפשר לחיות ממנה. אין כיום בבריטניה עשירים מופלגים, כפי שהיו בימי האימפריה הגדולה, כי המיסים כבדים מכדי שאפשר יהיה לצבור סכומים כה גדולים. בריטניה ללא אימפריה היא מדינה חזקה, המזינה את עצמה, כי דווקא המסחר עם המושבות שנטשה, משגשג ומכניס רווחים.

וישראל? האם מדינת ישראל, לאחר עשרים שנות כיבוש, שיפרה במשהו את מצבה הכלכלי והחברתי? האם שיפרה את חייה של אותה אוכלוסיה שהיתה זמן רב במצוקה, אוכלוסיית עיירות־הפיתוח ושכונות העוני? האם היתה צמיחה משקית בישראל כפי שהיתה במשך עשרים שנה, עד למלחמת ששת הימים וכיבוש השטחים? האם הנגב לא נשאר שומם? האם באו יותר יהודים להתיישב בגליל? האם לא נסוגה המדינה, בשל אותן שנות כיבוש, מכל ההישגים הסוציאליים, שהיינו בהם מופת לאחרים, כמו הבריאות, החינוך, העבודה הסוציאלית, הדאגה לקשיש וכל המוסדות ההומאניים? גרוע מזה, הכיבוש הצמיח שתי מלחמות אכזריות, מלחמת יום הכיפורים ומלחמת לבנון, שהפילו חללים וגזלו מיליארדי דולרים, שבהם היה אפשר לפתח את הארץ מדן ועד אילת.

כל המשאבים האדירים זרמו לחלק קטן של האוכלוסיה, לשם הקמת התנחלויות, ביניהן ללא בסיס ריאלי חומרי. האוכלוסיה שמשאבים אלה הוזרמו אליה היא עשירה: היה לה רכוש גם מצדו השני של הקו הירוק; ביניהם היו דתיים שהקימו ישיבות, שהמדינה צריכה לקיים אותן ואת יושביהן. כדי לשמור על ההתנחלויות של אלה הגוזלים תקציבי ענק יש להחזיק חיל מצב גדול ולהרחיב את שירות המילואים. הנהנים העיקריים מכל הכיבוש הזה הם המתווכים בקרקעות, הקבלנים, שמקימים ישובים ופושטים את הרגל והמדינה צריכה לממן את הפסדיהם.

בימים אלה מתקרים לעינינו שלב נוסף בשטחי־כיבוש: מהומות, הפגנות, אלימות משני הצדדים. ישראל מורידה צבא אדיר לשמור על הסדר ועוד מעט יוצב על כל תושב שטחים חייל ישראלי. בעולם מתארים את ישראל כארץ ברברית. האם לא הגיע הזמן לעשיית חשבון־נפש, כפי שעשתה בריטניה עם מושבותיה?

ברה"מ והדמוגרפיה

מאת ד"ר נתן כגן

המדיניות הדמוגראפית של ברה"מ התפתחה בהדרגה (בעיקר תחת האילוצים של מלחמת־העולם השניה), כמדיניות חירום. אחרי המלחמה השתדלו הרוסים להפיק מסקנות גם מהמלחמה וגם מעברם ההיסטורי של עמי אירופה. הם ביקשו תמורות דמוגראפיות, שמשמעותן בעת בסיס יציב לשינויים גיאופוליטיים ומבטיחים בטחון לעמי אירופה המזרחית ולרוסיה עצמה.

בתחילת כינון ברה"מ יסד סטאלין (אז קומיסר לענייני לאומים) רפובליקות אוטונומיות, בעיקר בתוך הרפובליקה הפדראטיבית הרוסית. במלחמת־העולם השניה התברר, שרפובליקות אוטונומיות הן סכנה ואף עלולות להטות את גורל המלחמה לטובת הגרמנים. הסכנה היתה גדולה, במיוחד בשנים 1942־1943: המאבק אז היה קשה מאוד, כמעט שקול. עמי ברה"מ נלחמו בגבורה והקריבה עליונה נגד החיה הנאצית, אבל לנינגרד היתה בצורה ושלט בה רעב קשה ביותר. דיוויזיות גרמניות התקרבו לסטאלינגרד, לרפובליקה האוטונומית של הגרמנים על הוולגה, לכיוון הנפט של באקו ולרפובליקה האוטונומית של הצ'צ'נים בקווקז. נקשר קשר בין הגרמנים והאוכלוסיות האוטונומיות שבאיזור והגרמנים היו מצניחים בלילות נשק. אוכלוסיית האוטונומיות גם היתה קונה אצל החיילים הרוסים נשק ומשלמת תמורתו סכומים אסטרונומיים. היה ברור, שהתפשטות ההתקוממות והמרידה של עמי האוטונומיה תביא לנצחון הנאצים ולהשמדת עמים סלאביים וגם אחרים, יהודים. הסובייטים לא היססו והסיטו חיילים מהחזית ופינו את עמי האוטונומיה (והגרמנים שעל הוולגה והצ'צ'נו־אינגושים שבקווקז) למקומות רחוקים בסיביר ובקזאחסטאן, ובכך מנעו את נצחון הנאצים.

לאחר הנצחון במלחמת־העולם השניה השתדלו הרוסים להבטיח בטחון ויציבות לגבולה של ברה"מ, לא־דווקא על־ידי תפיסות של שטחים, אלא על־ידי יצירת עובדות בשטח – שינויים גיאופוליטיים ודמוגראפיים, שהם בסיס לשלום ומבטיחים את הגבולות החדשים של ברה"מ ובעלי בריתה. הבסיס לשינויים אלה היה הזכות ההיסטורית של עמי פולין וצ'כיה על ארצותם, אף שבמשך מאות רבות בשנים היא היתה מיושבת על־ידי גרמנים. הגרמנים טענו שיש להם זכות לגיטימית על הסודטים ועל מערב פולין, אבל הרפטריאציה התבצעה והקיפה כשמונה מיליון גרמנים מפולין ושלושה מיליון גרמנים מהאוטונומיה שלהם בסודטים שבצ'כיה. לאחר המלחמה איפשרו שלטונות פולין לגרמנים שיצאו ממנה להוציא את כל רכושם, פרט לנכסי דלא ניידי.

הרפטריאציה של הגרמנים נמשכה שנים רבות אחרי המלחמה, באיצטלה של "איחוד משפחות". היא התגברה בגלל הצמיחה הכלכלית בגרמניה מצד אחד והעוני במזרח אירופה הסוציאליסטית מהצד האחר.

ההכרה בחשיבותו של בסיס דמוגראפי לבטחון המדינה מוסיפה להשפיע על מהלכי הסובייטים עד היום. ברפובליקה הסובייטית של קזאחסטאן יש כמעט שוויון בין אחוז האוכלוסים הקזאחים לבין הרוסים. בשנות החמישים המאוחרות התחיל חרושצ'וב ביישוב מואץ של מרחבי קזאחסטאן על־ידי "מתיישבים מרוסיה". מבצע זה אכן שינה את המאזן הדמוגראפי לטובת הרוסים. ראוי לציין שקזאחסטאן היא הרפובליקה השניה בגודלה בברה"מ והיא גדולה פי שלושה מאוקראינה.

למדיניות הדמוגראפית של ברה"מ יש משקל כבד של תקדים חשוב. יצויין שזאב ז'בוטינסקי, באחד ממאמריו האחרונים, הרגיש את חשיבות השינויים הדמוגראפיים המכוונים. במאמרו "שיחה עם זנגוויל" ("המשקיף", 21.7.1939) הרגיש את התוצאות הברוכות של העברת אוכלוסין בין יוון ותורכיה: "רק עקשן יכחיש, שהמצב הפנימי הן בתורכיה והן ביוון שופר בהרבה ושהוא נורמאלי יותר מהמצב הקודם. קודם־כל בא הקץ למלחמת הגזעים. אין כל אפשרות לראות 'פשע' במאורע שתוצאותיו טובות, אותן התוצאות ממש שרצו בהן: להיפטר מסכסוך גזעי".

כעת, כשברה"מ מנהלת מדיניות הנוגדת את האינטרסים של מדינת ישראל, רצוי להזכיר לה, שדווקא מדיניות לפי הלקחים והתקדימים הסובייטיים היתה יכולה להבטיח לנו שלום ובטחון, למרות הקושי הרב בביצועה.

חופש הביטוי בגלי צה"ל

מאת ארי קאופמן

לפני כחודשיים נתבקשתי להכין להקלטה "פינה", שתשובץ במסגרת "שיחת חצות" בגלי צה"ל. הנושא – ככל העולה על רוחי, הבטיחה לי המפיקה החיילת. בזמן שנותר עד להקלטת הפינה, הרהרתי בבחירת נושא שיהיה גם אקטואלי, גם קרוב ללבי וגם מתאים למונולוג ברמה ובאופי הנדרשים מ"שיחת חצות". אותה עת אולי היתה ידו של הגורל העיוור בדבר. העיקה עלי מאד "פרשת מובארק עוואד".

את מובארק עוואד פגשתי לפני כשלוש שנים במסגרת עבודתי באוניברסיטה העברית. ירושלים היא עיר מעורבת ואין אנו בוחרים את הידידים שלנו רק בהתאם להשקפותיהם ודווקא שלא בהתאם לדתם, עדתם ואמונתם. בדומה לדור שלפני תש"ח נרקמים גם עתה לעתים קשרי ידידות בין בניו השונים של אברהם. כך הכרנו. כך, על רקע תפישות אקדמיות וגישות דומות בנושאי זכויות אדם, מצאנו שפה משותפת, שקירבה אותנו גם אחרי שעות העבודה, במשותף עם בני המשפחות. כיום, כשהאיום לגרש את עוואד תלוי בחלל האוויר, קשה לי לתאר את ירושלים ללא מובארק עוואד.

הירהורים אלה מילאו אותי כל אותה עת ובהגיע לי "צ'ק פתוח" לחשוב פומבית, בפינה "שיחת חצות", בחרתי להאמין שלא יהיה קשה לומר בפומבי דברים בנושא השנוי במחלוקת בתחנת השידור הצבאית. ליתר בטחון ביקשתי מהמפיקה להיוועץ עם האחראים לה, מפקדיה, ולקבל את אישורם להקלטת הפינה.

"הכל בסדר", נאמר, השיחה הוקלטה ומועד השידור התפרסם בעתון. עד כאן יכול היה סיפורי להסתיים בסיפה טובה עד כדי שעמום. אלא שקולה של החיילת המפיקה בקע אליי ממכשיר הטלפון ימים ספורים לפני מועד השידור הצפוי ובפיה בקשה – לשנות את תוכן הפינה וכמובן, את נושא השיחה. לתומי סברתי שקצר כלשהו בתקשורת או תקלה שולית הם שגרמו לבקשה החדשה. האמנתי ששיחה עם הממונים על הפינה, מפקדיה של המפיקה, תניב את הפירות [illegible]. אלא שמי שהוצג בפני כעורך האחראי לפינה, ביקשני "לעקר" את שיחתי. "לא לעסוק בפוליטיקה" – הוא הנחה.

הכיצד? תמהתי. גלי־צה"ל משדרים השכם והערב שיחות, פינות, מישדרים ויומנים שעניינם פוליטיקה ופתאום – יוקף לא פוליטיקה? ימים קודם לשיחת הטלפון, נזכרתי, שודרה באותה במה שיחה שנושאה "נשים בפוליטיקה" – הכיצד? לאחר שהתעשתי קמעא, הצעתי לדובר לשדר את פינתי באחד ממישדריה האחרים של התחנה, דקות ספורות בין של עשרים ותשע שעות ביממה (עשרים וארבע בגל אחד וחמש בגל השני, כדבר פרסומותיה המוצהרות).

כעבור זמן הודיעני העורך האחראי, שבקשתי עשויה להתקבל אם לא אתייחס התייחסות מפורשת לעוואד. פוליטיקה כבר כן, מובארק עוואד – לא? לכך לא הסכמתי. כיצד אשוחח על נושא בלי להזכירו מפורשות? כאן התחוורו לי המניעים שהדריכו את גלי־צה"ל לטפל בפינה המוקלטת. לא פוליטיקה, לא התוכן, לא אידיאולוגיה – רק האיש ששמו מוזכר בה, מובארק עוואד, הוא אישיות לא רצויה לראשי מערכת הבטחון.

בראותי את המילכוד שאליו נקלעה הפינה ביקשתי את דברי בחזרה. תגובת העורך מטעם גלי־צה"ל היתה – כי סרט ההקלטה נעלם. מאז עלו בתוהו כל בקשותי לקבל את ההקלטה. כשנועצתי בחברים, חלקם בוגרי גלי־צה"ל, המשרתים עדיין במילואים בה, הטיחו כמה מהם – וכי מה ציפית? לדבר בגלי־צה"ל על מובארק עוואד [illegible]

מיהו בעצם מובארק עוואד, שמערכת הבטחון יצאה חוצץ כנגדו? ד"ר מובארק עוואד, מנהל המרכז הפלשתינאי ללימודים לאי־אלימות, נולד בירושלים ב־1944. הוא למד עבודה סוציאלית ומחקריו זיכוהו בתואר דוקטור מטעם אוניברסיטת אוהיו. הוא דוגל באי־אלימות, ברוח משנתו של מהטמה גאנדי. הוא סולד מאלימות עד כדי היותו צמחוני, במובן האידיאולוגי של המשמעות. תעודת התושב שלו נלקחה על־ידי משרד הפנים ברמיה, אך עוואד נושא עמו גם דרכון אמריקאי, ואשרת־השהות שלו נהפכה לכלי בנסיונות לגרשו.

הוא מוקיע את ידויי האבנים ואת מעשי המחאה המלווים באלימות, בפגיעות גופניות ובשפיכת דם. הוא, כמובן, גינה בפומבי את [illegible] עבודות הקיר [illegible]. מובארק עוואד הוא פלשתינאי. הוא אינו מתבייש בעמו ובגורלם. אולם הוא הראשון המציע בפומבי דרך שונה להשגת המטרות הפוליטיות של התנועה הפלשתינאית. בלי זריקת היהודים לים, בלי גרילה, בדרך שאינה גובה קורבנות ואולי מובילה לשלום רצוי.

כאשר היה האיום לגרשו מישראל בשיאו, ביקר עימי מובארק עוואד בתפילת שחרית של שבת בבית־כנסת. בבואנו מהתפילה צולמנו בידי צלם עתונות והתמונה התפרסמה בעתונים אחרים. לא עברו ימים והכבר אצו אליי שאלות ותמיהות: מדוע הבאת ערבי לבית כנסת? כאן עתה אולצתי להתגונן, כאילו חטאתי במעשי. ולא כן. את טעם הסיפור טעמתי בילדותי ולא תמיד רוויתי נחת מהיותי יהודי, מוקף בחוג נוצרי ולעתים אנטישמי. נפלה בחלקי גם הזכות לכהן חמש שנים בישראל כמזכיר כבוד של המחאה הציבורית למען יהודי ערב, שנאבקה למען אחינו, במיוחד בסוריה ובעיראק. די לי להזכר בכך כדי שאכיר בטעות שבעקירת מובארק עוואד ממשפחתו רק בשל היותו ערבי בגו. אינני משרת אף לא אינטרס ערבי אחד. זהו אינטרס יהודי בראש ובראשונה – להיות עם בעל סטנדרטים מוסריים נעלים, לא לעשות לזולת את אשר שנוא עליך.

מובארק עוואד כיום הוא למעשה הערבי הבולט ביותר המצהיר בפומבי, כי הדרך לפתרון אינה דרך האלימות. הוא אינו הראשון להאמין בכך, והוא לא נעצר בגלל דעותיו, הצהרותיו ותפישותיו. עוואד מועמד לגירוש רק בשל החשש, שמא לדעותיו ולפעולותיו יהיה הד באוכלוסיה הערבית ושמא יאמצו את דרכו רבים. במלים אחרות, עוואד מוכר בפרשנותה של מערכת הבטחון כמנהיג פוטנציאלי, ודבריו – כמשנה פוטנציאלית, שמוריה יגנו ההמונים.

סכנה גדולה טמונה בשאננות שמפגינה החברה [illegible] כלפי מקרה של עוואד. המגורש הבא עלול להיות גם לא־ערבי, והבא אחריהם יהיה "יפה־נפש", ואחריהם יגורש כבר פרופסור ישעיהו לייבוביץ – המטיף לסרבנות לשרת בשטחים – ובהמשך הרשימה אולי יירשם גם שמו של כותב השורות הללו.

במכתב תמים לראש הממשלה, יצחק שמיר, שלא הואיל להגיב עליו או לאשר את קבלתו, שאל מובארק עוואד שאלה, ששמיר כבר השיב עליה את תשובותיו לפני יותר מ־40 שנה; כמובן, המעשים שונים והנסיבות שונות. שאל עוואד: "וכי מה מותר לו, לערבי, לעשות כדי להביע את התנגדותו לכיבוש?"

סטודנטים תלמידי "בצלאל", שצעדו בתהלוכת פורים כשבידיהם כרוז "לא לאבד צלם אנוש", נעצרו השנה והושמו כמה שעות בתחנת המשטרה, בגין העברת מסר פוליטי. לכאורה, זהו מסר פוליטי אריה, זו אפילו סיסמת בחירות מעולה, אם תלווה באיור של תלמידי "בצלאל" המוכשרים. למעשה, זוהי תקווה תמימה, כותרת תמימה לציור פורימי עליז והומוריסטי. הקביעה אם זה מסר פוליטי או כותרת הומוריסטית נתונה היתה בידי השוטר ברחוב. הכריעו כאן מידת חוש־ההומור שלו, פניותיו הפוליטיות, רמתו האינטלקטואלית, פרשנותו את החוקים, רוחב אופקיו, נטיותיו השונות וכיוצא באלה. כפסע בין קביעה זו לאחרת. גם המסר העולה מ"שיחת חצות" שהוחמצה, שנעלמה ונאלמה, אינו אלא פונקציה של העורך או של מפקדו – שגם לו, כדומה לשוטר המקוף, יש נטיות, פניות פוליטיות ופרשנות משלו לחוקים. גם שם וגם פה – כפסע בין אישור לפסילה. בשני המקרים הדברים לא ייחקרו כראוי, או שיסתיימו בחקירות פנימיות משמעתיות (והמפיקה החיילת שטיפלה בפרשה הושעתה, ככל הידוע), שימצאו שעיר לעזאזל, והשיירה תמשיך ותדהר.

הפחד, היאוש והשלום

מאת אברום בורג

בביקורת טלוויזיה ("דבר", 18.3.88) התייחס טוביה מנדלסון למשדר השבועי בליל שבת שבו אני מופיע. ברצון ובאין אונס נפל אל מלכודת הקיטוביות הממארת. כלום לא האשימו אותו, אותי ואת כל חברינו לדעה ולדרך שאנחנו "המחנה האחר", כביכול הממלכתיות הלאומית מכאן והפלגנות הסיעתית מכאן? אני לא מרגיש כי נשלתי מחוץ "לכלל ישראל". אני לא מתבייש כלל "לשבת טוב, בבישה של הממלכתיות המכוונת"; נהפוך הוא, אני רואה בכך אתגר לא קטן להיות שייך למחנה פוליטי אחד ועדיין להחשב ממלכתי ומקובל על שאר גוני הפוליטיקה. כלום עדיפות הפלגנות והבדלנות על־פני מעט שותפות הגורל הלאומית שעוד נשארה לנו?

טוביה מנדלסון מסיח בי את האשמה הנוראה: "לא ארבעה חודשים של מהומות בשטחים... יוציאו את בורג הצעיר להפגין בחוצות". מן הסתם טוב עיניו מקרוא את אלפי המלים שכתבתי, וכנראה לא הקשיב למרבית דברי בחודשים האחרונים. לא נורא. כי בסופו של דבר איני מאמין יותר בנשק הפגנות הרחוב.

פעם, כשהתמימות נלוותה למהלכים הפוליטיים, היה עוד טעם בהבעות הרחוב, אבל היום נהפכה כמות המפגינים תחליף לאיכות הטיעונים, והמחאה המסורתית החליפה את המושג הציוני היוצר "העשיה". ואולי עוד יותר מזה: הפגנות הכיכר של ימין ושמאל הן מפלטו של היחיד אל תוך החיק האוהב של הכנופיה. המוטו הפרטי כבר לא חשוב, העיקר שכולם ביחד מביעים מחאה המונית, עקרת פירות. אחר־כך אפשר ללכת הביתה ולהתרווח באנחת־מוצאה עד לגורש הצרות הבא.

עמדתי פעם אחת בחזית מול ארבע־מאות אלף איש, אחר־כך הלכתי הביתה. וכל הפוטנציאל האנושי ההוא הלך לאיבוד. איש לא פנה אליו, איש לא קרא לו לשאת באחריות, להכנס לעול המעורבות ולפעול למען השינוי. כולם התרפקו בהנאה על ההישג הכמותי הגדול, כולם השמיעו את מה שהקהל רצה לשמוע ולא היה כמעט אחד שהשמיע את מה שצריך היה להשמיע – את תביעות ההנהגה הנודרות את ההמון. באותו יום החלטתי להיות מעורב בפועל בחיים הציבוריים והפוליטיים של ישראל. אני לא רוצה לזכור את עצמי כמוחה מקצועי, אומר ה"לא" התמידי, המגיב שאינו יוזם. אני לא מתבייש לשבת על כס הממלכתיות ולייצג נאמנה תפיסת־עולם יהודית שאינה חרדית, אינה לאומנית ואינה שופכת דמים. אני גא להיות חבר במפלגה פוליטית, הנאבקת על דרכה הרעיונית. עם כל לכלוך הכפיים הנלווה לפוליטיקה, היא עדיין עדיפה מן המוסרניות המיוסרת, המעדיפה את תהומות היאוש על־פני מאבקי ההשפעה. השינוי יבוא, בסופו של דבר, בתוך גופי הממלכה, הכנסת והממשלה, והבחירה פשוטה – או התנתקות או השפעה.

את זה טוביה, ידידי, למדתי בבית אבי. פה שורשי. אתה יכול לסנוט בי עד מחר על האבא היחיד שיש לי. אני גא בו על שעשה בעבורי, בעבורו ובעבור המדינה. בעבר הייתי מסמיק ונעלב בכל שיוך של שמי לשמו. היום אני רואה בכך מחמאה שאין לה תחליף – כמה געגוע יש במערכות הציבוריות של ישראל המתקבנת למתינותו החכמה, שידעה ליצור שלם מכל שבר פוליטי. הלוואי ואדע כמוהו להתעלות, כשצריך, מעל הטינה האישית למען טובת הכלל. אם אתה רוצה לבקר אותו – בקר. ואם אותי אתה רוצה לבקר – כנ"ל, אבל אל תערבב שמחה בשמחה. שורשי הפוליטיים והרעיוניים אינם נעוצים "במסורת המפלגה הדתית לאומית"; המפלגה היחידה שהייתי חבר בה מימי היא מפלגת העבודה, כי בה נעוצים שורשי התנועתיים ואליה אני רוצה להביא משב רענן וצעיר של תפיסת־עולם יהודית אחרת.

ואולי, על־פי הפישוט, כל מי וכל מה שהוא יהודי צריך להיות זר לתנועת העבודה ועל־כן מקומי לא יכול להיות ליד מקומך ואולי אתה מחפש לך יהדות מיושנת, זרה וגלותית, כדי שתוכל להתנגד לה ולשנוא אותה בקלות, בלי להתמודד עם אתגריה?

גם אתה, ידידי, סובל מתסמונת הפחד של החברה הישראלית. אם יש מכנה־משותף אחד לכל סיעות ה"בעד" וה"נגד" של ישראל היום, זה טיעון הפחד. כל צד מנסה להפחיד את זולתו ולשכנעו, שהפחדים שלו יותר מפחידים מהפחדים של זולתו. הם מפחדים מקטיושות על תל־אביב ואנחנו חוששים מהשד הדמוגראפי, הם מהלכים אימים עם השואה הבאה, שמעבר לכותל, ואנחנו מאיימים בהרס הדמוקראטיה. הם בעניין החורבן הביטחוני ואנחנו בנושאי החורבן המוסרי. אבל אני לא מוכן להכנע לו, לפחד.

האוייב הגדול ביותר של תקוות השלום הוא תהום הפחד. רק ממשל משוחרר מאיומים מתמידים יהיה מסוגל להגשים חלום גדול. חלום של יהדות נאורה והומאנית, של חברת צדק ציונית והומאניסטית. רק מנהיגות חזקה ואמיצה תוכל לעשות ויתורים כואבים. אתה ו[illegible] רואים בעיני לרץ למרחקים קצרים, המאבד את נשימתו ונשמתו עם תום הסיבוב הראשון. אבל כדי לנצח במלחמת השלום צריך נשימה ארוכה הרבה יותר, צריך כיוון רעיוני מגובש, צריך סבלנות וצריך אומץ להיות מעורב במכשירי הממלכה, על־אף כל המחירים האישיים שהם גובים. אני מוכן לכך, אני רוצה לייצג את תפישת עולמי בכנסת, ואתה – האם תמשיך לשתוק או תיתן לי ידך לא למעני ולא למענך – למען הנכדים של אבי ואביך?

איידס היא גם כסף, לא רק מחלה

מדינות אפריקה אינן מסוגלות לשאת בהוצאות הכרוכות במחלה

"אקונומיסט", מיוחד ל"דבר"

ועידה מבוהלת שהתכנסה בראשית מארס בלונדון דנה בהשפעה הכלל־עולמית של האיידס, ובעיקר בתוצאותיה החברתיות והכלכליות ההרסניות של המחלה.

תוצאות אלה מורגשות במידה לא שווה בחלקי עולם שונים. במערב־אירופה, באוסטרליה וברוב מדינות אמריקה היתה סכנת ההדבקה מוגבלת עד כה בעיקר להומוסקסואלים, למזריקי סמים לתוך הווריד ולאנשים שקיבלו עירויים של מוצרי דם מזוהמים. באסיה ובמדינות ערב שבאפריקה הצפונית נרשמו עד כה רק מקרים מועטים של איידס, וחלק לא־מבוטל מן החולים שם נדבקו עקב יחסי מין שקיימו עם אנשים מחלקי עולם אחרים. אבל באפריקה שמדרום לסהרה וכן במספר אזורים בים הקריבי הנגיף כבר נפוץ מאוד גם בין ההטרוסקסואלים.

קשה לחשב את הנזק הכלכלי הנובע מאיידס. דרך אחת היא למדוד את אובדן ההכנסות של אנשים שמתו במחלה או נפגעו בה. בצרפת יהיה מספר שנות החיים, שיאבדו בגלל איידס עד 1990, שווה כמעט למספר השנים שיאבדו בגלל תאונות דרכים. אומדן של אנה סקיטובסקי מן המוסד הרפואי "פאלו אלטו" בקליפורניה קובע, כי העלות הסמויה של איידס בארה"ב, לפי אובדן הכנסות, תגיע לכ־55 מיליארד דולר עד 1991.

איש לא ערך חישובים מסוג זה לגבי אפריקה, בעיקר משום שרוב מקרי המחלה ביבשת השחורה אינם מדווחים כלל. יש ממשלות באפריקה שאינן מוכנות להודות בקיומן של בעיות בריאות רציניות; מדינות אחרות חסרות את הרופאים, את המוחות ואת המעבדות הדרושות כדי לאבחן ולו חלק ניכר ממקרי המחלה, קל וחומר כדי לטפל בחולים בצורה נאותה. מחלות שכיחות אחרות – מלריה, דלקת הכבד, בילהרציה – מאפילות על היקף הצרה החדשה. רק 12% ממקרי האיידס שדווחו עד כה לארגון הבריאות העולמי באו מאפריקה. ניגריה דיווחה לארגון על חמישה מקרים בלבד. מובן שאיש אינו מתייחס ברצינות למספרים הללו.

במציאות, אחד מתוך חמישה אנשים החיים בעיירות ובערים של מרכז אפריקה ומזרחה כבר נדבק בנגיף האיידס, והשיעור גדל והולך. אחד המחקרים טוען, כי ברפובליקה המרכז־אפריקאית בלבד יוכפל השיעור בכ־14 החודשים הבאים. הנגיף נפוץ פחות באזורים כפריים, חוץ מאשר לאורך הכבישים, שם מפיצים אותו נהגי המשאיות, וכן באותם אזורים באוגנדה שמשתוללת בהם מלחמת אזרחים.

רק במדינות מועטות באפריקה מצויים המשאבים הרפואיים הדרושים לטיפול במגיפה בעלת ממדים כאלה. מיד אוהד מן הבנק העולמי מעריך, שההוצאה על שירותים רפואיים לטיפול בחולה אחד הנגוע בנגיף האיידס בזאיר היא בין 132 ל־1,585 דולר, ובטנזניה – בין 104 ל־631 דולר. ההוצאות העקיפות עלולות להיות הרבה יותר גדולות. סטטיסטיקאים מנסים לחשב אותן על־ידי הכפלת ההכנסות השנתיות במספר השנים שהנדבק עלול לאבד. גם חיים של פעוטות עולים כסף למשפחותיהם. תושבים בזאיר עשויים להוציא הכנסה של שנה שלמה כדי לקבור ילד ולהתאבל עליו.

שוב אין זה מגוחך לשער, שמגזרים שלמים של כלכלות באפריקה עלולים לעמוד בפני חורבן בגלל איידס. ד"ר בנג'מין נקובאנה, מרצה מאוניברסיטת זמביה, הזהיר בוועידת לונדון מפני התוצאות החמורות הצפויות מן המחלה, אם זו תתפשט לחגורת הנחושת של ארצו. תושבי העיירות באיזור זה, שהוא מקור ההכנסה העיקרי של המדינה, הם בעיקר כורים – גברים פעילים מבחינה מינית בגילים 20 עד 40. רובם נשואים, ואם הם עצמם יידבקו, קרוב לוודאי שיידבקו גם נשותיהם ומהן יעבור הנגיף לילדים העתידים להיוולד להן. כיוון שחברות המכרות משלמות הוצאות רפואיות לכורים ולבני משפחותיהם, הרי מקרה של איידס אצל אחד הכורים הוא לא רק הפסד של פועל; פירושו גם נטילת אחריות לתמיכה במשפחה. האלטרנטיבה של פיטורי האדם שנדבק, אומר ד"ר נקובאנה, היא דבר שאין להעלותו על הדעת. זמביה דיווחה עד כה על 536 מקרי איידס, מתוך אוכלוסיה של כשבעה מיליונים, כלומר שיעור של כלום, אבל רמת ההדבקה בנגיף האיידס בחגורת הנחושת מגיעה בוודאי ל־15%, אם לא למעלה מזה. וזוהי רק ההתחלה, לא הסוף – כמו גם במדינות האחרות.

ברום במקום כלור לחיטוי בריכות שחיה

ארצנו הקטנה – והחמה – משופעת בריכות שחיה. מספרן נאמד בלא פחות מ־3,500, מהן כ־3,000 בריכות ציבוריות (זוכרים את דבריו של בגין על הקיבוצים העשירים עם בריכות השחיה שלהם?) ו־500 בריכות פרטיות (של עשירים באמת). בנוסף על כך יש כ־2,000 מקוואות והרבה־הרבה ג'קוזים. המשותף לכל המיתקנים האלה: מים – ולכלוך, בעיקר של הרוחצים. לכן צריך לחטא אותם באופן קבוע.

חומר החיטוי המקובל כיום לבריכות הוא הכלור. חסרונו של חומר זה: הוא צורב את העיניים, מריח ריח חריף ומייבש את העור. יש לו חסרונות נוספים, שהמתרחץ אינו מרגיש בהם: הכלור מתפרק בקלות בבואו במגע עם האוויר ועם גורמים אורגאניים המצויים במים, ולכן צריך להוסיף אותו לעיתים תכופות ולהחזיר לבריכה כמות נוספת של כלור.

צריבה בעיניים, ריח חריף, הלבנת שיער

בעלי הבריכות המהדרים במצווה זו מחליפים את הכלור מדי יום, אחרים מסתפקים בהחלפה לעיתים רחוקות יותר, כדי לחסוך – שלא בטובתם של המתרחצים.

בארה"ב, בקנדה ובאוסטרליה נפוץ זה שנים אחדות החיטוי בחומר אחר – ברום, הנמנה כמו הכלור עם היסודות הכימיים מקבוצת ההלוגנים (ולכן שניהם מתאימים למטרות חיטוי, כי ההלוגנים מצטיינים בפעילות כימית עזה מאוד, הודות לכך הם משמידים חיידקים ונגיפים בסיטונות; יסוד כימי נוסף מקבוצת ההלוגנים הוא הפלואור, שמוסיפים אותו למי שתיה כדי למנוע עששת שיניים). הברום המשמש לחיטוי מופיע כחומר מוצק – טבליות קטנות ששמן המסחרי הוא "הלוברום". עד לפני זמן לא רב יוצרו טבליות אלה רק על־ידי מפעל אחד בארה"ב. לאחרונה פג התוקף של הפטנט על ייצור זה, שהוחזק בידי אותה חברה, וטבליות "הלוברום" מיוצרות זה כשנה גם בישראל, על־ידי "תרכובות ברום", המפיקה את חומר הגלם ממי המלח. חברה זו גם מייצאת חלק ניכר מטבליות הברום שלה לאמריקה ולאירופה, היות שהחברה האמריקאית אינה יכולה עוד לעמוד בביקוש הגואה. המפיצה את הטבליות בארץ היא חברת "קדם כימיקלים", הידועה כיצרנית של כימיקלים לחיטוי, להדברה ולניקוי בתעשיה ובבית.

טבליות הברום "בגל־לבר" נוסו בשנה האחרונה בכ־200 בריכות שחיה בארץ, רובן פתוחות וחלקן מקורות, ובפארק מים גדול. היום היא כבר פועלת באורח סדיר במלונות "דן" ו"שרתון" בתל־אביב, במספר מלונות בירושלים, בפארק המים בצמח, בקיבוץ דגניה א', במושב השיתופי משואות־יצחק, ועוד.

חברת "קדם כימיקלים" טוענת, כי טבליות הברום המשמשות לחיטוי בריכות משחררות את המתרחצים ממגבלות החיטוי בכלור ומן הריח המיוחד לחומר זה, שאינו ערב לאפם של חלק מן המתרחצים. הן מונעות את הצריבה בעיניים, אינן מגרות רקמות ריריות רגישות כגון בחלל הפה ובלשון, אינן פוגעות בצלילות המים, אינן מזהמות את הסביבה – וקוטלות ללא רחם וביעילות גבוהה, אף יותר מן הכלור, מגוון רחב מאוד של חיידקים ונגיפים. היות שהברום מתפרק באיטיות, בהשוואה לכלור, נשמרת רמת החיטוי כל שעות היום בלי צורך להוסיף חומר חיטוי נוסף. ואם לא די בכך, טבליות הברום גם אינן תוקפות צבעי שיער וסיבי טקסטיל, בניגוד לכלור המלבין את השיער ותוקף את הצבע ואת הסיבים של בגדי הים.

עוד אומרת חברת "קדם כימיקלים", כי טבליות הברום הן הפתרון הבלעדי של חיטוי בג'קוזי.

הסופרנובה נשארת מסתורית

יש תיאוריה הגורסת, כי יסודות כבדים, החל בצורן (שמספרו האטומי הוא 14), המהווים חלק ניכר מכדור־הארץ ומן היצורים החיים עליו, נוצרים בכוכבים מתפוצצים. חקר הסופרנובה ה"טריה" ביותר, שניתן לה השם 1987A, אשר נוצרה בענן מגלאן הגדול ב־24 בפברואר אשתקד, מאשר לראשונה תיאוריה זו.

מאז הופעתה לפני כשנה הולכת הסופרנובה ודועכת. תחילה רווחה הדעה, כי היא עתידה להיעלם כליל במהרה, אבל נמצאו מדענים, כמו סטנפורד וזולי מאוניברסיטת קליפורניה בסנטה־קרוז, שסברו אחרת. וזולי טען כי ההתפוצצות הראשונית יצרה כמויות גדולות של האיזוטופ הרדיואקטיבי קובלט־56. איזוטופ זה יש לו מחצית חיים של 77 ימים והוא נהפך בהדרגה לברזל בלתי־מתפרק, תוך פליטת קרני גאמה. וזולי גם ניבא, כי במרוצת הזמן תתפשט קליפתה החיצונית של הסופרנובה עד כדי לגרום לקרני גאמה אלה ליהפך לאור נראה ולהיפלט החוצה. תהליך זה יגרום בתחילה להגברת האור הנראה הנפלט מן הסופרנובה, ואחר־כך יועם אורה.

ואמנם זה בדיוק מה שקרה. קרינת האור של הסופרנובה גברה מאמצע מרס עד סוף מאי, ואחר־כך נחלשה שוב, בקצב התואם את דעיכת הקובלט־56.

עוד ניבאו וזולי ומדענים אחרים, כי במשך הזמן תיהפך הקליפה החיצונית של הסופרנובה שקופה יותר ואז תתגלה באופן ברור יותר דעיכת הקובלט, תחילה בצורת קרני רנטגן ולבסוף בצורת קרני גאמה. ואמנם קרני הרנטגן החזויות נתגלו באוקטובר על־ידי תחנת החלל הסובייטית "מיר" ועל־ידי הלוויין היפאני "ג'ינגה". ואשר לקרני הגאמה, הרי הם נתגלו בשבועות שלאחר־מכן על־ידי לוויין בריטי אחד ועל־ידי שלושה כדורים פורחים ששולחו מארצות אוסטרליה.

בנובמבר אשתקד גם נתגלתה ראיה נוספת לעושרה של הסופרנובה ביסודות כבדים, ולא רק בקובלט. מטוס מחקר של סוכנות החלל האמריקאית, המצויד בגלאים תת־אדומים, קלט קרינה תת־אדומה של קובלט וכן של ניקל, צורן, גפרית וארגון.

הסופרנובה 1987A נוצרה, כידוע, על־ידי התפוצצותו של כוכב שניתן לו הציון 69202–סנדוליאק. כוכב זה הוגדר בזמנו כמה שקרוי "ענק כחול", אבל משנהפך לסופרנובה התעוררה בעיה, היות שכוכבים מסוג זה נחשבים חמים וצעירים מכדי להתפוצץ. לכן יש היום מדענים הסבורים, כי סנדוליאק היה לא ענק כחול, כי אם ענק אדום. השערה זו מצאה לה לאחרונה חיזוק, כאשר לוויין אחר גילה בסופרנובה הבזקים על־סגולים, המעידים כנראה על מציאותו של חנקן: הסברה היא שגז זה מצוי בקליפות החיצוניות של ענקים אדומים.

בכך לא תמו הבעיות הכרוכות בסופרנובה – האדירה ביותר שהופיעה בשמי כדור־הארץ זה מאות בשנים. התפוצצותו של הכוכב סנדוליאק ויצירת הסופרנובה הביאו לפליטת כמויות גדולות של נייטרינואים – חלקיקים חסרי מסה ומטען חשמלי הנפלטים גם מן השמש שלנו, למשל. פליטה זו מעידה, כנראה, כי הגרעין של סנדוליאק התמוטט ויצר כוכב נייטרונים. כוכב מסוג זה, שהוא גרם שמיים דחוס ביותר, עשוי מצידו ליהפך לפולסאר. פולסארים פולטים בקצב מהיר אנרגיה אלקטרומגנטית חזקה ביותר, אך באיזור הסופרנובה לא נתגלה שום פולסאר.

ועוד קושיה: צוות חוקרים מאוניברסיטת "הרווארד" הודיע ביוני אשתקד, כי גילה ליד הסופרנובה בן־לוויה מסתורי, אבל כאשר ערכו אחר־כך תצפיות חוזרות, אותו בן־לוויה פשוט נעלם. ואם לא די בכך, הרי לאחרונה הם מדדו את קוטרה של הסופרנובה ומצאו, כי הוא גדול פי חמישה ממה שתואם את התיאוריות המקובלות לגבי סופרנובות.

קיצורו של דבר: 1987A הוא גרם שמיים בעייתי, הוא מאשר מספר תיאוריות אסטרופיסיקליות – ומפריך אחרות. דבר אחד בטוח: עוד נשמע עליו רבות.

עודף כולסטרול כבר אצל ילדים

מאת רבקה הרניש

25% עד 30% אחוז מן הילדים בארץ בגיל 7 עד 9 סובלים מעודף כולסטרול בדם, ואצל 15% עד 20% מילדים בגיל זה אובחן עודף משקל (המוגדר כ־20% לפחות מעל למשקל הממוצע לגבי הגובה והגיל).

נתונים מדאיגים אלה מסר ד"ר דב תמיר, עוזר מנכ"ל משרד הבריאות לקידום החינוך לבריאות בארץ. ד"ר תמיר דיווח על תוכנית נסיונית "שמור גופך בריא", שהופעלה באישור משרד החינוך בחמש השנים האחרונות בשמונה בתי־ספר בירושלים; שמונה בתי־ס אחרים בירושלים שימשו כקבוצת ביקורת. התוכנית כללה 20 שעות לימוד בשנה בכיתות א' עד ה'.

בסיכום הניסוי התברר, כי התלמידים שהשתתפו בו היו בעלי ידע ומודעות מובהקים לנושא בריאותם, שלא לעומת תלמידי קבוצת הביקורת, שלא קיבלו שיעורים כאלה. ד"ר תמיר מציין, כי רוב הרגלי החיים נקנים בתקופת הילדות, ולכן יש לשאוף להגברת המודעות לבריאות כבר בגיל זה.

אבעבועות רוח ותרומות דם

מאת רבקה הרניש

מגן דוד אדום מחפש באחרונה אנשים בוגרים, מעל לגיל 17, שהחלימו מאבעבועות־רוח או משלבקת חוגרת ומוכנים לתרום דם. מד"א פנה לקציני רפואה ביחידות צה"ל, לרופאי לשכות הבריאות ולאחיות בבתי־ספר כדי לאתר אנשים מסוג זה, וכן הוא פונה בקריאה ישירה לציבור הרחב.

מסבירים אנשי מד"א: מעטים הם הבוגרים הלוקים באבעבועות־רוח ולכן חשוב, שכל מבוגר שלקה במחלה ועקב כך פיתח נוגדנים לנגיפים שלה יתרום דם: מתרומות דם אלה מייצרים פלסמה המשמשת לטיפול בילדים עם הפרעות חיסוניות.

אבעבועות־רוח היא מחלה נגיפית מידבקת, התוקפת בעיקר ילדים. ילדים בריאים עוברים בדרך־כלל את המחלה ללא סיבוכים, אולם אצל ילדים עם הפרעות כלשהן במערכת החיסון המחלה מופיעה בצורה קשה ביותר ואף עלולה להסתיים במוות. סיכון רב במיוחד ממחלה זו נשקף לילדים הלוקים גם בסוג מסוים של מחלת כליות או בלוקימיה (בסרטן דם), או שעברו טיפול תרופתי מסוים. הפתרון המתאים לילדים כאלה, שבאו במגע עם חולים באבעבועות־רוח או בשלבקת חוגרת, הוא לתת להם פלסמה שיוצרה מדמו של בוגר שלקה באחת משתי המחלות האלה, בתנאי שתרם דם שישה חודשים לכל המאוחר לאחר החלמתו. פלסמה זו יכולה למנוע את הופעת המחלה או להקטין את חומרתה.

בוגרים שהחלימו באחרונה מאבעבועות־רוח או משלבקת חוגרת ומוכנים לתרום דם יוכלו לקבל פרטים נוספים בטלפון 03־349777.

אין מין בטוח – יש בטחון רק בלי מין

זוהי לערך טענתם של שני סקסולוגים נודעים בארה"ב, שלדידם סכנת ההידבקות באיידס גדולה הרבה יותר ממה שסוברים כל המומחים האחרים. תגובת הקהילה המדעית: שרלטניות ורדיפת סנסציה

חוקרי האיידס בעולם רותחים מזעם. אמת, הם עדיין לא מצאו מרפא למחלה נוראה זו, שלא לדבר על חיסון מונע. אבל לפחות הם הצליחו להצביע על קבוצות הסיכון העיקריות לאיידס – ההומוסקסואלים ומזריקי סמים – ולקבוע פחות או יותר, כיצד אפשר להימנע מהידבקות באיידס, ובהתאם לכך המליצו על שורה של צעדי זהירות ביחסי מין (כגון שימוש בקונדומים) ובמגעים אחרים. הם הראו, כי אנשי צוות רפואי וקרובי משפחה יכולים לטפל בחולי איידס מבלי לחשוש לבריאותם.

והנה באים שני סקסולוגים אמריקאים, ולא סתם סקסולוגים, כי אם אולי המפורסמים ביותר בתחומם, ויליאם מאסטרס בן 72 ווירג'יניה ג'ונסון בת 63, וטוענים כי אדם המקיים יחסי מין – גם הטרוסקסואליים, ולאו דווקא הומוסקסואליים – עם הרבה בני זוג, סכנתו להידבק במחלה גדולה בהרבה ממה שמקובל על רוב המומחים. פירוש הדבר, כי מספר הנגועים במחלה רב ועצום, שהרי יחסי מין חופשיים הם נוהג מקובל למדי לפחות בעולם המערבי ולפחות לפני הנישואין. ואם לא די בכך, הרי עתונים מסוימים, רודפי סנסציות, הגדילו לעשות בזריעת בהלה בציבור. כך, למשל, פירסם העתון המערב־גרמני "שטרן" על פני עמוד שלם ובאותיות של קידוש לבנה את הכותרת הבאה: "כל אחד משמונה אנשים הקורא זאת הוא חולה איידס", ורק מתחתיה, באותיות זעירות, באה התוספת: "בתנאי שהוא הטרוסקסואלי, רווק(ה) ומקיים יחסי מין עם יותר מ־12 בני זוג בשנה". כותרת זו יש בה הגזמה כפולה, משום שהיא גם מתעלמת מן ההבדל – המעשי מאוד – בין אדם חולה איידס ובין אדם הנושא בגופו את נגיפי המחלה, שהרי כלל לא בטוח אם אדם כזה אמנם ילקה במחלה, אף שהסיכויים לכך, למען האמת, אינם קטנים. יצוין בקשר לכך, כי לפי השערת המומחים בארה"ב, שהתפרסמה לפני חודשים אחדים מטעם המרכז לביקורת מגיפות באטלנטה, מגיע שיעור הנגועים בנגיפי האיידס בקרב האוכלוסיה האמריקאית ה"רגילה" – פרט לאלה הנמנים עם קבוצות הסיכון – ל־0.013 אחוז בלבד, כלומר אחד לכל 8,000 איש (שגם זהו אמנם מספר גדול, במספרים מוחלטים, לגבי אוכלוסיה של כ־235 מיליון נפש). אם נצרף את קבוצות הסיכון, שם נמצאים כמובן רוב החולים, הרי המספר המשוער של הנגועים בנגיף, במספרים מוחלטים, הוא כ־1.5 מיליון איש, ואילו מאסטרס וג'ונסון נוקבים במספר כפול מזה.

על מה מבסס זוג הסקסולוגים הקשישים ושותפם הצעיר יותר, רוברט קולודני, את ממצאיהם המרעישים? הם ערכו משאלים בקרב שתי קבוצות, בנות 400 גברים ונשים כל אחת, מארבע ערים גדולות בארה"ב: ניו־יורק, לוס־אנג'לס, אטלנטה וסנט לואיס. הקבוצה האחת כללה גברים ונשים מונוגאמיים, והקבוצה האחרת – גברים ונשים פוליגאמיים (לפחות שישה בני זוג ליחסי מין בשנה; אצל הגברים 9.8 בממוצע ואצל הנשים 11.5 בממוצע). אלה גם אלה טענו, כי לא קיימו יחסים הומוסקסואליים ולא הזריקו לעצמם סמים, והחוקרים האמינו להם בלי לבדוק את אמיתות הטענה. בקרב הקבוצה הראשונה הם מצאו את הנגיף אצל אדם אחד בלבד, כלומר כרבע אחוז, בעוד בקבוצה השניה היו 6% נגועים.

שלושת החוקרים לא רק הגדירו את קבוצת המרבים ביחסי מין עם בני זוג רבים כקבוצת סיכון נוספת, מלבד ההומוסקסואלים וצורכי הסמים. הם גם קבעו – ללא כל בסיס עובדתי, אלא על סמך סברות כרס בלבד – כי אדם יכול להידבק בנגיפי איידס לא רק באמצעות יחסי מין או העברת הנגיפים במזרקים או בעירויי דם נגועים בנגיפים, אלא גם בישיבה על אסלה של בית־שימוש שקודם־לכן ישב עליה אדם חולה איידס או אפילו אדם הנושא רק נגיפים של המחלה; במסעדה, למשל, כאשר טבח נגוע בנגיפים פרצע את אצבעו תוך חיתוך בשר וטיפת דם אחת נוטפת על האוכל; כאשר שני שחקני כדורסל מתנגשים זה בזה; במגע גופני הדוק של אדם נושא נגיפים שיש בעורו פריצה ולו זעירה ביותר עם אדם אחר; בנשיקות ואפילו באמצעות יתושים – שוב בניגוד למה שטוענים כל חוקרי האיידס.

יצוין למען הדיוק, שחוקרי האיידס אינם מוציאים מכלל אפשרות את העברת נגיפי האיידס גם ביחסים הטרוסקסואליים, כמובן בתנאי שאחד מבני הזוג נדבק כבר קודם־לכן בדרך אחרת, אלא שסכנה זו פחותה בהרבה, לדעת כל המומחים, במעט, ממה שטוענים מאסטרס, ג'ונסון וקולודני.

כאשר נשאל מאסטרס, על מה הוא מבסס את מסקנותיו המרעישות, השיב: "אני פשוט מאמין בהן". לא פלא, שהוא ושותפיו לא ניסו אפילו לפרסם את מסקנותיהם בכתב־עת מדעי, כנראה משום שידעו כי שם ישיבו את פניהם ריקם. במקום זאת כתבו ספר, הקרוי "משבר – התנהגות הטרוסקסואלית בעידן האיידס", והציעו אותו למספר הוצאות־ספרים "רגילות", וגם שם לא קיבלו אותם בהתלהבות. לבסוף נמצאה הוצאה שהואילה להוציא את הספר, ואפשר לשער שזו לא תצא נפסדת מכך, אם כי המוניטין שלה עלולים להיפגע קשות. דבר זה כשלעצמו אינו נורא כל־כך. גם ערעור המוניטין שקנו להם שני הסקסולוגים הודות למחקריהם הקודמים הוא עניינם הפרטי בלבד. הנזק הוא, שספר זה עלול להעמיק ללא צורך וללא ביסוס מדעי את הפחד הגדול בלאו הכי מפני תסמונת הכשל החיסוני הנרכש.

ב"הדסה" בוצע ניתוח נדיר בתינוקת שלקתה במחלת קרוזון

מאת יורם לוי

ניתוח נדיר לשיקום פניה של תינוקת בת שלושה חודשים, שנולדה עם מחלת קרוזון הקשה, בוצע לאחרונה במחלקה לכירורגיה פלסטית במרכז הרפואי "הדסה"–עין־כרם. מחלת קרוזון מתבטאת בסגירה מוקדמת של שלד הגולגולת. עקב כך לא מתפתח השליש האמצעי של הגולגולת, מן הפה עד העיניים, והאיזור המצחי שקוע לאחור. אם לא די בכך, הרי התינוקת לקתה בפגם חמור נוסף: דרכי הנשימה שלה היו חסומות והופיעו בהן דלקות חוזרות ונשנות. לכן נאלצו הרופאים להחדיר לה את המזון ישר לקיבה, דרך צינורית מיוחדת.

הניתוח בוצע על־ידי מנהל המחלקה פרופ' מנחם־רון וכסלר, והוא כלל למעשה שני ניתוחים: הזזת המצח קדימה – ועיצוב החלק התחתון של הפנים, כדי לפתוח את חלל האף ולאפשר את הנשימה. הניתוח נמשך שש שעות והשתתפו בו כירורגים פלסטיים ונוירו־כירורגים.

במהלך הניתוח הופרדו האונות של המוח מיתר חלקי הגולגולת, והיחידה לשיקום פנים ולסתות הכינה מיטבע של המנשך בלסת העליונה כדי לייצב את החלק התחתון של הגולגולת. למניעת אפשרות של דלקת קרום המוח, שהיא הסיכון הגדול ביותר בסוג זה של ניתוחים, היות שהמוח נחשף בלי שתגנה עליו עצמות הגולגולת, השתמשו המנתחים במעטה עצם הגולגולת כיריעה שכיסתה על המוח והפרידה בינו לבין פתחי נשימה ומנעה מגע בין שני החלקים.

מחלת קרוזון היא מום מולד נדיר שלא ניתן לצפותו מראש. כיוון שהיא פוגעת רק בגולגולת, ולא במוח, נשמר הכושר השכלי של החולים. ניתוחים דומים בוצעו בגרמניה, בצרפת ובארה"ב, אבל לא ידוע על מקרה של ניתוח שבו נפתחו בעת ובעונה אחת גם דרכי הנשימה החסומות, כפי שנעשה הדבר ב"הדסה". מקווים שהתינוקת, שמשקלה בזמן הניתוח היה ארבעה קילו, תתפתח עתה בצורה סדירה.

חברה אמריקאית פרטית רוצה לשגר תחנת חלל בלתי־מאוישת

"אקונומיסט", מיוחד ל"דבר"

בהצעת התקציב לשנת 1989 שהגיש הנשיא רייגן לקונגרס כלולה הקצבה של שני מיליארד דולר לסוכנות החלל האמריקאית (נאס"א) לבניית תחנת חלל מאוישת קבועה, דוגמת אלה שהרוסים מפעילים כבר שנים אחדות בהצלחה ניכרת. בפרק הנוגע לחלל כלול גם סעיף נוסף, צנוע יותר, אך ייתכן שבעתיד יתברר כי הוא חשוב יותר: 25 מיליון דולר – סכום של כלום – ל"ספייס אינדסטריס", חברה פרטית ביוסטון שבטקסס, לבניית תחנת חלל קטנה, בלתי־מאוישת.

הוגה הרעיון של תחנה מסוג זה הוא ד"ר מקסים פייג'ט, שהיה מנהל הפרויקט של נאס"א במרכז החלל ביוסטון, אשר בנה את החלליות מן הדגמים "מרקורי", "ג'מיני" ו"אפולו". ד"ר פייג'ט נתן גט כריתות לסוכנות החלל ב־1981, משום שהיה אז בן 60, משועמם וסמוך ובטוח שכאשר מוסד זה יחליט לבסוף לבנות תחנת חלל, הוא עצמו כבר יהיה זקן מכדי ליטול חלק במבצע זה.

לאחר התפטרותו הוא, יחד עם מתכננים אחרים בנאס"א שסברו כי אין מנצלים די את כישוריהם ואת זמן עבודתם, יצאו לתור אחרי מקורות פרטיים שיממנו בנייתה של תחנת חלל. הצוות הגיע, כי תחנה זו תהיה בלתי־מאוישת, ולו כדי לחסוך את ההוצאות הגבוהות הכרוכות בהבטחת התנאים הדרושים לקיומו של אדם בסביבה העוינת של החלל. רעיון זה אומץ גם על־ידי שתי חברות ענק בארה"ב, "וסטינגהאוז" ו"בואינג". חברת "ספייס אינדסטריס", הקטנה, נטלה על עצמה את ניהול הפרויקט ואת התכנון.

לפי התוכנית תשוגר תחנת החלל הבלתי־מאוישת ממעבורת חלל ותפקידה יהיה לערוך מחקרים במקביל לאלה שתערוך תחנה מאוישת. מעבורות החלל אמורות לחדש את טיסותיהן באוגוסט השנה, אך תחנת החלל המאוישת, הגדולה, היא לפי־שעה רק בגדר חזון לעתיד. כאמור, היא רשומה בתקציב, אך איש אינו יודע מתי תשוגר לחלל.

אם אמנם תיבנה התחנה הקטנה ותשוגר, לא תחסר לה עבודה. בשנה שעברה ניסתה סוכנות החלל הסובייטית, "גלבקוסמוס", לשכנע חברות אמריקאיות להשתמש בתחנת החלל הסובייטית "מיר" לעריכת מחקרים שונים ובכן לנצל חלליות סובייטיות בלתי־מאוישות לשיגור לוויינים אמריקאיים שיקיפו את כדור־הארץ – במקום לשגרם מן הקרקע. משרד המסחר של ארה"ב חשש להפקיד טכנולוגיית לוויינים אמריקאית בידיים סובייטיות, אך הוא סמך ידו על חוזה שחתמה חברה אמריקאית פרטית, "פיילוד סיסטמס" ממסצ'וסטס, עם הרוסים בדבר עריכת ניסויים פרמצבטיים ב"מיר", היות שלטענת המנהל שלה זוהי הדרך היחידה לבדוק את האפשרות של ייצור תרופות בתנאים של חוסר כבידה, לפחות כל עוד לא יחודשו טיסות המעבורות האמריקאיות. על רקע זה מצאה "ספייס אינדסטריס" אוזניים קשובות אצל הנשיא רייגן בהצעתה לבנות תחנת חלל בלתי־מאוישת.

ד"ר פייג'ט גם טוען, כי התחנה הבלתי־מאוישת שלו תיהנה משני יתרונות מובהקים לעומת "מיר" – מבחינת האנרגיה והאפשרות של שימושים גמישים. שני משטחים של תאי שמש, בגודל של 33 על 4 מ' האחד, יספקו את האנרגיה הדרושה לתחנה, שאורכה יהיה 11 מ'. ההספק המרבי שלהם יגיע ל־28 קילוואט, וההספק הממוצע ל־10 קילוואט – כ־60% יותר ממה שיכולה לספק "מיר", אומר ד"ר פייג'ט.

שנית, השליטה על הניסויים המדעיים תהיה טובה יותר דווקא בחללית הבלתי־מאוישת. אם "פיילוד סיסטמס" תשגר על סיפונה של "מיר" תיבת ניסויים, היא תצטרך לתכנת מראש את הניסויים שייעשו בה, הקוסמונאוטים הרוסים רק יפעילו אותה ואחר־כך יפסיקו את פעולתה, מבלי להתערב בעצם הניסויים. אנשי "פיילוד סיסטמס" לא יידעו דבר על הנעשה בתיבה, ואם הכול מתנהל בה כשורה, עד שתוחזר לארצה. ואילו תחנת החלל של "ספייס אינדסטריס" תהיה קשורה לתחנות על הקרקע באמצעות לוויינים ובאופן זה אפשר כל הזמן לעקוב אחר הנעשה בה ולהכניס את השינויים הדרושים.

שרוולי מגן למתרחצים

בבתי־המרקחת ובסופרמרקטים נמכרים לאחרונה שרוולי מגן עם סרט הדבקה אטום בשביל מתרחצים עם מחלות עור, אזורים דלקתיים, גדמים פגועים, תחבושות וגבס. השרוולים הם מארבעה סוגים: לכף היד, לזרוע, לכף הרגל ולרגל. אפשר להשתמש בכל שרוול מספר פעמים, עד שהדבק נאכל.

מכשיר לאיתור ולמניעת דום נשימה

מאת אריאלה ראובני

מכשיר אלקטרוני ממוחשב לניטור הנשימה, המסוגל לאבחן בעוד־מועד הסתמות בדרכי הנשימה ולהביא לפתיחתן, באמצעות גירוי חשמלי, ובאופן זה למנוע תופעות של דום נשימה תוך כדי שינה, פותח באחרונה על־ידי צוות מדענים ורופאים של בית־החולים "רוטשילד" ובית־הספר לרפואה שליד הטכניון בחיפה.

צוות המחקר של מחלקה פנימית ב' בבי"ח "רוטשילד" בראשותו של ד"ר אריה אלין, בשיתוף עם ד"ר עטרה מגיד מבי"ס לרפואה, הוכיחו את יעילותו של המכשיר בניסויים בבעלי־חיים. בניסויים אלה גם הוכח, כי האספירין מגביר את פעילותם של שרירי הנשימה העליונים ועשוי למנוע על־ידי כך את תופעת דום הנשימה בשינה, המסתיימת לפעמים במוות. עם זאת הודגש, כי טיפולים מסוג זה באספירין מתאימים כנראה רק למקרים מיוחדים ואין לראות בהם פתרון כולל לבעיות דום הנשימה.

סוכריות להקלת הגירוי בגרון

מאת רבקה הרניש

סוכריית הצמחים השווייצרית "ריקולה" מומלצת על־ידי רוקחים ורופאים כמתאימה במיוחד להקלה על שיעול וגירוי בגרון.

"ריקולה" מכילה שמן מנטה וסוגים רבים של תמציות צמחים, ביניהן מרווה רפואית, טוסילגו פרפרה, בכור אביב רפואי ועוד. ההרכב וייעודם של מוצרי "ריקולה" מאושר על־ידי המשרד הפדראלי לפיקוח על תרופות בשווייץ. לאחרונה יובאה לישראל גם חליטת צמחים הנמסה בן רגע, בתוספת למים או לחלב, אשר הרכבה דומה לזה של הסוכריה. משקה הצמחים מקל במקרה של הצטננות ומומלץ גם כמשקה מרענן לכל ימות השנה.

סוכריות "ריקולה" משווקות בארץ. באחרונה ערך היצרן השווייצרי סקר בקרב הרוקחים והרופאים בארץ כדי לבדוק את דעתם על המוצר. 87% מן הרוקחים ו־40% מן הרופאים שהשתתפו בסקר סברו, כי סוכריות צמחים נגד שיעול אמנם מקילות על השיעול והגירוי בגרון.

ונצואלה, ונצואלה.

התיאטרון הלאומי חזר ביום חמישי מקראקאס, שם הופיע בפסטיבל תיאטרון בינלאומי, יחד עם התיאטרון הפולני של ואידה, תיאטרון הגייט מדאבלין ואחרים. פעמיים העלו שם את "השקיעה" ופעמיים נוספות את "יהודה ואניה". ששה ימים שהו שם בסך הכל ועוד ארבעה ימים עשו בדרך. קונטיינר ובו התפאורות והתלבושות יצא קודם לכן לבירת ונצואלה בדרך הים. הביקורות, אומר עמרי ניצן, המנהל האמנותי של "הבימה", היו נלהבות. סיקור אמצעי התקשורת היה נרחב ביותר וכלל גם הופעות ברדיו ובטלוויזיה, לצד ראיונות וכתבות בעיתונות הכתובה. נשיא ונצואלה בא להופעה. למסיבה שערכה לכבודם הקהילה היהודית הגיעו שר החינוך והתרבות ומנכ"ל הפסטיבל. זאת אחת הסיבות שחשוב לנסוע לפסטיבלים, אומר ניצן. "זהו מסר שונה מישראל. גורם יותר סימפטי ממה שמראים בחדשות. אבל מה שחשוב לי יותר הוא בעובדה שפסטיבל קראקאס הוא החשוב ביותר באמריקה הלטינית. מיטב להקות העולם מגיעות לשם. זה כבוד להופיע שם, ומוסיף ליוקרה. בסופו של דבר הם בחרו בנו. הם גם כיסו את כל ההוצאות. שקל אחד ישראלי לא הושקע בנסיעה. והופעה כזאת היא תובענית ומעלה את הסטנדרטים האמנותיים.

האם למדתם משהו מן התיאטרון הדרום־אמריקאי? "סוג התיאטרון שלהם מאוד מדבר אלי. יש בו כמה גילויים מאוד חזקים. זה תיאטרון חושני מאוד, ויזואלי מאוד, שהמקורות שלו הם פגאניים מצד אחד ומודרניים מצד שני. משהו שנע בין האצטקים לסלוואדור דאלי ולוורקה. וזה עוד יתרון בפסטיבל בינלאומי. יש סטימולציה."

האם קיבלתם הזמנות להופעות נוספות בפסטיבלים בעקבות הנסיעה? "ייתכן. יש הזמנה אבסטרקטית, שעוד לא כדאי לדבר עליה. מכל מקום, הנסיעה הבאה שלנו תהיה נסיעה פנימה, בישראל."

"תמר־נע" לארה"ב

החודש יוצא תיאטרון "תמר־נע" למסע הופעות בארה"ב, ויחזור לישראל לקראת הופעותיו בפסטיבל ישראל, בחודש יוני. "איש־נקודה־אישה", נקראת ההפקה החדשה, פרי סדנה בת ששה חודשים שבמהלכה יצרו השחקנים את המופע

המבוסס על נובלה שכתבה נאוה צוקרמן. במרכזה, מפגש בין גבר ואשה, כבני 40, המקיימים מערכת יחסים מורכבת ורבת שנים. מפגש שהוא להם צורך קיומי. בימוי: נאוה צוקרמן והשחקנים הם: אמנון דויב, בלהה רוזנפלד, דורון ליניק, יעל שגיא, נטע מורן, עידית אייזן ועמנואל חנון.

מרתון ירושלמי

"הבמה", שם חדש בנוף התרבות הירושלמי, יקיים מרתון של מופעי תיאטרון, מחול ומוסיקה יתקיים, החל ממחצית אפריל, בכל יום שישי, בבית הספר לתיאטרון חזותי שבתלפיות. התוכנית הראשונה תתחיל ב־14:30, יום שישי ה־15 באפריל, והיא תכלול מופע משולב של מחול ותנועה "תלוי", המוגדר כמפגש בין הגוף לבין דימויים מופשטים. עיצוב, בימוי והפעלה: ענת שמגר ועירית עמאר. לאחר מכן, מוסיקה עכשווית שתכלול, בין השאר, יצירה לסקסופון ולטייפ מגנטי. בשעה 22:00 גירסה למבוגרים של "מוכרת הגפרורים הקטנה". כרטיסים ניתן לרכוש למופע אחד, לחבילת מופעים או לחתום על מינוי חודשי.

יהודה אפרוני בדרך לבן־גוריון. קיים דמיון רב בין השחקן לבין ראש ממשלת ישראל הראשון, החליט המפיק שלמה גל ובחר בו לגלם את דמותו של בן־גוריון למופע שצולם לתערוכת ה־40. מאפר את אפרוני אורי גרוס.

כפר אמנים בשומרון

כפר אמנים חדש מוקם בימים אלה באתר המשטרה הנטוש בשא־נור שבשומרון (שם שהעניקה לו נעמי שמר). היום תיפתח בו התערוכה הראשונה, בציור, פיסול, גרפיקה, קרמיקה, נחושת ואמנויות, מיצירות האמנים החיים במקום, ואמנים אורחים. ביניהם: אהרון אפריל, יוסף קפליאן, בוריס פנסון, רוני דוימצ'י ויונה פלומבו. גרעין התושבים בכפר הם עולים חדשים מברה"מ, בנוסף ישמש הכפר למגורים־זמניים של אמנים שיבואו אליו ליצור ולאירוח אמנים אורחים, בעיקר כאלה שהיגרו מברה"מ למערב, שיבואו לתקופות קצובות. בתכנון גם פתיחת בית ספר לאמנות לנוער ולמבוגרים, בניית הוסטל וסטודיו לאמנויות, בריכת שחיה ואמפיתיאטרון קטן.

האופרה בבית אסיה

מרתף בן 900 מ"ר יועמד לרשות "האופרה הישראלית החדשה" בבית אסיה. זאת על־פי הסכם בין עיריית תל־אביב והבית. לאחר שיפוץ תשתמש בו לחזרות ולאירות סדנאות לזמרים. החזרות הראשונות שייערכו בו יהיו בראשית ספטמבר על שתי האופרות הקצרות (שעה כל אחת) "קווליריה רוסטיקנה" ו"פאליאצ'י" שתועלנה בערב אחד ככל הנראה באוקטובר. האולם החדש ואולם "גוגה", שיפתח להצגות האופרה הישראלית החל מראשית העונה, יאפשרו עבודה סדירה עד אשר יפתח אולם האופרה במסגרת המשכן לאמנויות הבמה.

זילברמן ואילן כרמי. אילן דגן הוא הבמאי. הצגה ראשונה ב־9 באפריל. וכבר ב־12 בחודש זה מגיעה ארצה עדינה אספרש להתחיל חזרות על "בית ברנרדה אלבה" בקאמרי, וחזרות מתנהלות גם על "החקירה" בבימויה של נולה צ'לטון. ערב תכלול שלושה מערכונים שבו משחקים מכרם חורי (הרכישה האחרונה של התיאטרון התל־אביבי), סנדרה שדה ויונתן צ'רצ'י.

חזרות אחרונות על "אמא קוראז'" בתיאטרון הקאמרי. פעם רביעית בישראל. בעבר העלתה ההצגה ב"הבימה" פעמיים, כשהתפקיד הראשי תנה רובינא ולאחר מכן ליה קניג. בתיאטרון חיפה גילמה את אנה פריילינג ימימה מילוא. זהרירה חריפאי, גילמה בהפקה זו את דמות הבת האילמת. היום היא אמא קוראז', "המתפרנסת" מן המלחמה. ענת וקסמן, היא הבת. ריקי גל, איווט. 30 משתתפים בסך הכל, ביניהם גם יוסי כרמון, אילן דר, יגאל נאור, דב נבון, שלמה וישינסקי, יותם

מוסיקה

הוקרה לבובבינדר

אגודת ידידי האוניברסיטה של תל אביב באוסטריה העניקה כתרומה לאקדמיה למוסיקה שליד האוניברסיטה פסנתר כנף חדיש. הפסנתרן האוסטרי רודולף בובבינדר, המוכר בישראל מהופעותיו בקונצרטים וברסיטלים ומתקליטיו עטורי הפרסים, הוזמן לחנוך את הפסנתר ברסיטל חגיגי (למוזמנים) באודיטוריום בקרית האוניברסיטה. באותו מעמד יעניק נשיא אוניברסיטת תל־אביב, הפרופ' משה מני, את "אות הנשיא" לפסנתרן הנודע.

★

מנדולינה וגיטרה

אמנית המנדולינה, דודיס הדסס, והגיטריסט הגרמני דיטר שטוך באים לסיור בארץ ויופיעו כצמד "בצוותא" בתל אביב ביום שני הקרוב. השניים מופיעים ביחד מזה שבע שנים לאחר הצלחתם הגדולה הראשונה במסגרת "ימי המוסיקה" בעיר פולקלינג. הצמד ישמיע, ביחד ובקטעי סולו, יצירות קלאסיות וחדישות מאת ויוואלדי, וילה לובוס, סור ומלחינים אחרים. שטוך יגיש גם רסיטלים לגיטרה סולו.

★

תזמורת גולים

תזמורת "פילהרמוניה הונגריקה", המוכרת מתקליטיה הרבים והמשובחים (ביניהם כל הסימפוניות של היידן בניצוח אנטאל דוראטי) עומדת להופיע לראשונה בארץ, במסגרת פסטיבל למוסיקה קולית ביפו. זוהי תזמורת עם רקע מעניין. נוסדה בתחילת 1957 בוינה על ידי נגנים הונגריים, מתזמורות שונות, שנמלטו ממולדתם לאחר ארועי 1956. הקונצרט הראשון שלהם התקיים באולם הקונצרטים המפורסם בוינה.

התזמורת המאולתרת קיבלה אופי של קבע והתזמורת המשיכה בפעילותה. כעבור שנתיים מצאה התזמורת "בסיס" בעיר מארל באזור צפון ריין־וסטפליה בגרמניה. משם יצאה לסיורים בארצות שונות. המנצח ההונגרי הדגול דוראטי, שסייע רבות לתזמורת, משמש כיום כנשיא־כבוד שלה. מספר שנים היה מנהלה המוסיקלי - המנצח הישראלי אורי סגל. בארץ ישתתפו חברי התזמורת, בין השאר, בביצוע יצירות באך.

★

מחלום למציאות

"תיאטרון האופרה הקאמרית" הפך מחלום למציאות. הלהקה הופיעה, בהצלחה רבה, בשתי אופרות קאמריות של ג'אן קרלו מנוטי "הטלפון" ו"המדיום". כל הזמרים המשתתפים היו ישראלים. תגובות הקהל והביקורות בעתונות היו חיוביות. חברי הלהקה הקבועים כולם ירושלמים (אהרון חרל"פ - המייסד והמנהל המוסיקלי, דנה גור, גידי אקסלרוד ומוריס קדם) מחפשים כעת מקורות מימון כדי להבטיח את המשך פעילותם.

בפעם השנייה

התזמורת הקאמרית החדשה "קמראטה דמות", שנוסדה לא מכבר והמורכבת מ־15 נגנים מקצועיים בכלי־קשת ניגנה בפעם השניה, בקונצרט פומבי, בניצוחו של יהודה בן ארי (מהתזמורת הסימפונית ירושלים) המשמש גם ככנר ראשי. הפעם השתתפה מקהלת "הירושלמים" החדשה הכוללת 45 זמרים חובבים, עם הסולניות ורדה קוטלר ורעיה זיסקינד, ביצירות של ויואלדי, מוצארט וסלומונה רוסי. נראה שהתזמורת, הפועלת בחסות המרכז הקהילתי ברמות, תוכל להמשיך ולהתמיד בנגינתה בקונצרטים לקהל הרחב ובמוסדות חינוכיים בעיר ובסביבותיה.

ישראל דליות

מה קורא

עתון 77־משוררים קנדים

15 ממיטב משורריה של קנדה האנגלית, במרכזו של גליון "עתון 77" החדש. עוד בגליון זה: מדור נרתב, קן ספרות לפסיכולוגיה" בו משתתפים: עממואל ברמן, סם רקובר, אילן גור־זאב, זאק לאקאן ודוד נצר; מסות על הספרים "זהבלה הצוחה" ליצחק אורבך־אורפז, "עוד הזמיר" לחיים באר, "כל השירים" לאסתר ריואריציוני" לגבריאל מוקד; פרקים ראשונים ממחקר שערך יוסי בר־ברוך - על ספרות הפלמ"ח מתשיח עד עכשיו וכן שירים וסיפורים מאת מיכאיל נעימה, מרגלית בר־לב, גד יעקבי, משה סרטל, הנרי טיילור, לאה איני, עמר ברטוב, מאיר קורר, שלמה אביו, ארנה ריטג, סמדר שרת, בוריס וקסלר, אילת אשר.

ריכטר קורא

פרק על גינטר גראס, מתוך ספרו האחרון, יקרא הסופר הגרמני הנס ורנר ריכטר במכון גיתה בתל־אביב ב־12.4 ובירושלים ב־17 בחודש, בערבים המשותפים למכון גיתה ולכתב העת "מאאזנים". בספרו זה של ריכטר דיוקנאות של 21 מן הסופרים שהשתתפו בפגישות הקבוצה 47, ביניהם מרטין ואלזר, אריך פריד, פטר וייס, אילזה אייכינגר.

גורי בגל"צ

חיים גורי יהיה אורח תוכנית הרדיו "ספרים, רבותי ספרים" שתשודר בשבת ה־9 באפריל, לכבוד הופעת מבחר שיריו "חשבון עובר". גורי, חתן פרס ישראל השנה, יספר על יחסיו עם המימסד־והביקורת, על ספרות ועתונות, על פלמ"ח וכנעניות ועל שואה ומדינה.

"מסדה" לבולוניה

הוצאת "מסדה" תציג ביריד הספרים לילדים ונוער שייפתח בבולוניה ב־4 באפריל, 18 ספרים מסוגים שונים. בין הספרים בהם תולה ההוצאה תקוות רבות: ספרה של נורית זרחי "ולפניאה מומי בלום", אשר מוצע לראשונה על־ידי "מסדה" ביריד זה. משא ומתן למכירת זכויות התרגום לאנגלית להוצאת "פינגווין" החל כבר לפני חודשים אחדים; "קורות עם ישראל לקורא הצעיר", יצא לאור באנגלית להוצאת "ויקינג" ואחר־כך בעברית, יוצע על־ידי "מסדה" למו"לים נוספים בגרמנית וצרפתית; ספרו של בן־עמי פרשטיין "אמנות היא קשת בענן"; ספרו של דרור זיו, "על כדורים גדולים וקטנים", וכן "שיר הסירים" של אלונה פרנקל.

בשבוע שעבר חגג ועד הפועל של ההסתדרות את הופעתו של הספר "שירת חיבת ציון", שכתב וערך פרופ' הלל ברזל. זהו חלקו הראשון של מחקר המקיף את תולדות השירה העברית מאז ימי חיבת ציון ועד היום. בחלק הראשון, שיצא לאור עתה, כלולות השנים 1881 ועד 1904.

קהל של מאות כולל אנשי אקדמיה, סופרים ואנשי רוח הקשיבו לדבריהם של שמעון אביזמר, יו"ר המחלקה להשכלה גבוהה בהסתדרות, פרופ' צבי לוז מאוניברסיטת בר־אילן והסופר נתן שחם.

שידורים

טלוויזיה

חינוכית

09.00 עד כאן: חדשות קול ישראל, רצף דפי הטלטקסט.
09.05 שעת כושר.
09.15 עד סיפור: כיפה אדומה.
09.25 רכבת ההפתעות: סרטי הנפשה מדובבים.
09.45 הרפתקאות בגן חיות (פרק 21).
10.10 ספורט לנו.
10.15 סוכן חשאי מ.י.ל. C.A.B (פרק 10) אוהב או אויב – הילדים מגלים שמר הלמאן הוא אגיפטולוג ידוע, שמיליונר אמריקני שכר כדי למצוא אוצר קדום. אנוואר מוצא את סטרס ומחזירה לחנות. האם הוא החוסף? פרני וקולין מחליטים לסמוך רק על עצמם ולפעול לבדם.
10.35 זכוכית (פרק 4) שבירת קרני אור, כיצד שוברת הזכוכית את קרני האור וכיצד זה מאפשר לנו להשתמש בה בתחומי האופטיקה.
11.00 ערב באלה (ב') סרט בו מופיעות שמונה להקות הבלט הטובות בקנדה, במגוון קטעים בסגנונות שונים.
14.00 עד־כאן: חדשות קול ישראל, רצף דפי הטלטקסט.
14.05 האוניברסיטה הפתוחה: דמוקרטיות דיקטטורות – סטאלין, אדם ודימוי; יוון הקלאסית: האמורה של אתונה.
15.00 גברת פלפלת.
15.10 רחוב סומסום "לוח השנה", קיפי מנסה לברר: מתי מגיע האביב? מה הסימנים?
15.40 שעת כושר.
15.50 מאתיים שנות למרכז ההסברה: דפי מידע טלטקסט.
16.00 הקוסם מארץ עוץ (פרק 9) "עליה של דורותי". דורותי והאריה שבויים בידיה של המכשפה המרשעת. זו חומדת את נעליה של דורותי ודורשת מהאריה כי יירתם למרכבתה וישא אותה. האם יצליחו דורותי והאריה להתגבר לדרישותיה של המכשפה לאורך זמן?
16.20 כך היו חיינו (פרק 7): "ההתחייבות". שתיית אלכוהול הפכה נפוצה בעיר ושיכורים רבים נראים בחוצותיה. התנועה "להתנזרות משתייה" מחליטה להילחם בתופעה.
16.50 40 – עד כאן, מגזין טלטקסט יומי כולל מידע היסטורי, סיפורי רקע ומושגים מ־40 שנות מדינת ישראל.
17.00 ערב חדש.

כללית

17.30 היה או לא היה... – סיפורי אגדה, מעשים שהיו והרפתקאות של אנשים מיוחדים במקומות מעניינים בארץ.
17.40 בחזרה לאי המטמון (פרק חמישי): "ציד אדם". ג'ים מוסגר לידי איביו ומואשם ברצח. מתברר לו, כי לתרמית שותפים רבים וכולם מנסים לשים ידיהם על המפה של אי־המטמון (עברי־ערבי).
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 עם הכוכבים. הפעם: להקת "המכניקה". להקה אמריקנית, אשר החלה את פעילותה בראשית שנות ה־70, ולא מכבר הודיעה על פירוקה (תרגום עברי).
18.45 חידושים והמצאות, על חידושי המדע השכלי. כוח המנה חיוני (חלק א'): מיליוני עצבים מוליכים פולסים (דחפים) חשמליים במהנו. הבנת מערכת מסובכת זו יכולה להביא לידי תיקונה, לאחר שנפגעה (תרגום עברי).
19.00 יומן השבוע.
20.00 כותרות מבט.
20.02 ספורט: משחק השבת.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 השקרי שירות.
21.35 לקראת שידור.
21.50 שושלת (פרק שבעים ותשע): פאלון משותקת, ואינה יכולה ללכת. רופאיה סבורים, כי מצבה נובע גם בסיבות נפשיות. אלקסיס מנסה למנוע את נישואיה של קירבי לאדם ומציעה לה משרה בפריס. לאחר שאין היא מצליחה להרחיקה מן המקום, היא מנסה ותחבולה אחרת. קלאודיה, מקבלת עוד חבילה מבעלה הראשון. היא נחושה בדעתה לגלות את המסתורין (עברי־ערבי).
22.40 סוף ציטוט – עניני ספרות.
23.10 קלי קלות – שם הפרק: "בסורת השטף" (עברי־ערבי).
23.35 פסוקו של יום; חדשות הלילה.

ערוץ 2

18.30 "קימבה – האריה הלבן" (פרק שלשים).
18.55 – "מבחר סרטי דיסני" הפעם: "פינוקיו", במסע מגלה שפינוקיו מדבר. "אלה הם חיין, דונאלד דאק", מסיבה לכבודו של דונאלד. "שלום על הקרח", החלקה על הקרח עם דונאלד ומיקי.
19.00 "הקונר" – "המצלמה" עוקבת במערב אמריקה אחר "חתול שדי" – הקונר, בהתקלותיה עם דב, שועל ועוד.
19.30 "יום יפה עם להקת המחול בת־דורי" – מחול. הלהקה על רקע עיר בנוסח המערב הפרוע ולצלילי מוסיקת קאונטרי, רוקדים חברי הלהקה ריקודים אמריקאים. כוריאוגרפיה: ג'אילס – צ'רני. רקדנים: אביגיל בן ארי, דיאן גרוסמן, מרה סריפון.
20.00 "מסע אל האמנות המודרנית" (פרק אחרון): "המיפוש אחר המציאות". התיפוש באמנות המודרנית מוצא את ביטויו בעיסוק שבין [illegible]. באמנות התהליך [illegible] שלו, אנטוניו רקלקטי ואיב קליין מציירים בבירוש רב את גוף האדם.

המזרח התיכונית

13.30 חיים אחרים (סידרה); 14.00 מעוזון 700; 14.30 מעשיות משפחות (ערבית); 15.00 שעת סיפור (תכנית לילדים); 15.30 הבית המעופף (מצוייר); 16.00 שוכני הסלעים (תכנית לילדים); 16.30 סרט (ערבית); 18.00 משפחת חלטון (סידרה); 19.00 60 דקות (מגזין אקטואליה); 20.00 מופעים קלסיים – בלט (טלשוי) חלק ב; 21.00 סרט "תותם הזהב" עם מייקל בק; 22.30 מעשיות משפחות (ערבית); 23.00 כדור־סל אב־בי־אי.

ירדנית

14.50 סרטים מצויירים (ער' 1); 15.10 דניס השובב (באנגלית לילדים ער' 1); 16.05 מדע ודעת – (אנגלית, ער' 1); 16.30 איסטרה (סידרה באנגלית, ער' 1); 17.20 כדורגל (בינלאומי ער' 1); 17.05 רחוב קרונ (בצרפתית); 18.00 חדשות בצרפתית; 18.15 קרקס (בצרפתית); 18.30 חדשות בעברית; 19.30 בעלי האני (קומדיה אנגלית); 20.10 סידרה דוקומנטרית; [illegible] 22.00 [illegible]; 21.10 [illegible] אנגלית על [illegible] השמש.

רדיו

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה – מוצרט: דיברטימנטו ק. 136; הבר: רביעייה בסי במול מגור, לפסנתר וכלי קשת; מנדלסון: ארבעה קטעים לרביעיית כלי קשת, אופ. 81; ביאה: סימפוניה בדו מגור.
09.00 קונצרט בוקר – היידן: סימפוניה קונצרטית בסי במול מגור, לכנור, צ'לו, אבוב, בסון ותז'; בטהובן: שלישייה בסי במול מגור, לפסנתר, כנור וצ'לו (עפ"י השביעייה אופ. 20); שומאן: סימפוניה מס. 1, "האביב".
11.57 פינת השיר – משירי אבא קובנר.
12.00 אמנים באולפן. רביעיית והפרטאל – זמלינסקי: רביעייה מס. 1 בלה מגור, אופוס 4; גריג: רביעייה בסול מינור, אופוס 27.
13.05 בהאזנה נינוחה – פרטוריוס: מחולות טרפסיכורה; מוצרט: קונצ'רטו בסול מגור לחליל ותז' ק. 313; פרוקופייב: סימפוניה מס. 1; בריו: שירי עם; ווהן ויליאמס: סוויטה אנגלית עממית; רספיגי: אדג'ו ווריאציות לצ'לו ותז'.
15.00 מוסיקה כאן ועכשיו.
16.00 מוסיקה ליום ראשון – באך: מתיאוס פסיון (חלק ב'); טלמן: קנטטת הפסחא.
18.00 עונות השנה בצליל – ויוואלדי: "אביב" – מתוך "עונות השנה"; צ'ייקובסקי: (בתזמור טאוק) "חודשי השנה".
19.00 מוסיקה קלאסית קלה.
20.05 אינטרלוד.
20.30 הקונצרט הקאמרי השבועי – התזי הקאמרית הקבוצית. חיה ארבלי: "הלומות"; מוצרט: קונצ'רטו במי במול לקרן ותז' ק. 447; בריטן: סרנדה לטנור, קרן וכלי־קשת, אופ' 34; אלגר: סרנדה לכלי קשת.
22.30 מן המקורות.
23.00 מחזורי יצירות – מוצרט: מוסיקה קאמרית עם כלי נשיפה; שוברט: סימפוניות.

רשת א'

10.05 שיריקוד – מחולות ושירים משלנו.

רשת ב'

15.14 שירים עבריים.
15.30 שירים ושערים.
19.35 עם ישראל – עניינים יהודיים בעולם.
20.05 שלום לבן דודי – פיוט וברכה בשידור חי.
22.05 ביננו לבין עצמנו – שיחות עם מאזינים בשידור חי.
00.15 להאזין בחלום – שירים לסיומו של יום.

רשת ג'

18.06 מצעד הפזמונים הלועזיים.
21.05 אזור עתיק – שירים שלא נס ליחם.
23.05 הלילה הוא שירים.

גלי צה"ל

10.55 לא סמים – פינה יומית מיוחדת על המלחמה בסמים.
13.55 40 לאחור – סיפור היום בתשיח.
18.05 שעה קלה על כלכלה.
18.45 חמש עשרה קטנות.

צה"ל 1

19.05 לאן הענו – אנשים, ארועים חדשות וישנות מארבעים שנות עצמאותנו.
19.57 הודעות לחיילים.
20.05 בעיקר מוסיקה – המכללה המוסיקלית המשודרת "קול

15.30 האוניברסיטה הפתוחה – "צרפתית למתקדמים" שעור מס' 57.
16.05 רדיו־עשרה: מגזין נוער, כתבי נוער מדווחים על המתרחש בחיי הנוער.
17.10 צבעי הקשת – "שירים ממזרח, ממערב וגם משלנו".
22.05 תפוח העץ – תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם והפעם: "המאבק על העצמאות בגיל ההתבגרות".

התחלות – הדרך למימוש הכלל של מתמכבי המופע.
21.30 אוניברסיטה משודרת – מושג יסוד בכלכלה – השבועות לשונות.
22.55 לא סמים – פינה יומית מיוחדת על המלחמה בסמים (חוזר).
23.55 שיחות חצות – עם פרופ' רות בר־ישראל, סגנית דיקן בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב.

צה"ל 2

19.05 שליפה מהמותן.
20.05 צר־ 8.
21.57 הודעות לחיילים.
22.05 הפסקת עשר.
23.05 קול הבי הזה.

שידורים קבועים

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר.
20.27 פינת השיר.
23.58 פרטים על התכנית

רשת א'

06.00 שידורים לעולים.
07.30 רדיו קל.
08.05 חוגה.
14.06 בראש צעיר.
18.06 מנחת ערב.
19.20 פרקי חיים בתנ"ך.
19.30 שידורים לעולים.

רשת ב'

06.00 שמע ישראל.
06.04 סקירות מאמרי המערכת.
06.10 התעמלות בוקר.
6.20 הודעות
06.53 אור ירוק.
06.57 רגע של עברית.
07.00 הבוקר הזה.
08.05 עושים עניין.
09.05 ביקור בית.
10.05 כל צבעי הרשת.
11.50 פינת המודעה הקטנה.
12.10 "אא בב".
12.50 מה נשמע.
13.05 בחצי היום.
14.06 לראות או לא לראות.
14.30 בת צחוק.
16.05 יומן כלכלה.
16.30 על מספרים ואנשים.
18.45 היום בספורט.
19.00 היום הזה.
22.58 רגע של עברית.
00.05 יומן חצות.

רשת ג'

06.04 בחזרה לאושר.
07.07 שיר בבוקר בבוקר.
09.05 גימלים.
10.05 דברים טובים.
11.05 שבעים מי ידרע.
12.05 אהבה יומיומית.
13.05 רק בימי חול.
14.05 לי ולך שיר וברכה.
15.05 חדש חדיש ומחודש.
16.05 הצגה יומית.

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות.
05.55 באופק מילולי – פינתו של אבשלום קור.
06.05 אוניברסיטה משודרת.
06.30 מוקדים עין.
07.07 שבע אפס שבע.
08.00 בוקר טוב ישראל.
09.05 על הבוקר.
10.05 שעה עם אורלי יניב.
11.05 נכון לעכשיו.
13.05 דו רה יומי.
14.05 מגישה יומית.
15.05 שירים לתג.
16.05 ארבע אחר הצהרים.
16.54 באופק מילולי.
17.00 ערב טוב ישראל.
18.55 הודעות לחיילים.
19.00 מבזק ידיעות.
21.00 מבט לחדשות.
22.05 על הדבש ועלא כיפק.
23.05 עשרים וארבע היום שהיה.
00.05 ציפורי לילה.
02.00 לא רוצים לישון.
05.05 צלילי בוקר.

הפסל גורג סיגל יוצק דמויות אדם תלת ממדיות. אמנים אחרים מתמקדים באפיונים המופשטים של האדם, כמו הבעת רגשות. אמני ההיפריאליזם מאמינים כי לכל אחד תפיסה אישית באשר לאדם, וכל אמן מדגיש היבט אחר של האנושיות. מראות, בתי קברות ועוד, הם אמצעי ביטוי נוספים בידי האמנים השונים.
20.50 "לקט שירים" של סנטרפולד, פרדי מרקורי, להקת יגלו רס. ט. דרבי.
21.30 להיטים של להקות בנות רבות.

קבלת מודעות 24 שעות
נ דחוף
מודעות
משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל:
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב' דוכן דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 246363
239952

קולנוע

■ תל־אביב

אסתר: הסיציליאני 9.45, 7.00, 4.15
אורלי: מוכת ירח 9.30, 7.15, 5
בית ליסין: בית הזיות 23.15
בן־יהודה: היזור גורלי 9.30, 7, 4.30
גורדון: בצילו של הלם קרב 9.30, 7.15, 4.30
11 בבוקר: בארץ העצמים
גת: שאלה של שפיות 9.40, 7.30, 5, 2.30
דיזנגוף 1: רובוטי כמת לי בארץ הפלאות 5, 3.30, 2, 12.30, 11
מגזין 9.45, 7.15
דיזנגוף 2: תקווה ותהילה 9.45, 7.15, 4.30, 1.30, 11
דיזנגוף 3: דאן דה פלורט 4.30, 1.30, 11
מודים 9.45, 7.15
דקל: השור 9.30, 7.00
11 דובוני כמת לי + קרוקודיל דנדי
הייבאיין: הבצלים 9.30, 7.15
הוד: עבודה בעיניים 9.30, 7.15, 5, 11
הקלטנר (בית ציוני אמריקה): יופיו של התחא 9.30, 7.15, 4.30
חן 1: אימפריית השמש 9.40
מעקב צמוד 7.25, 5
המצילים הקטנים 10.30, 12.30, 2.30
חן 2: מעקב צמוד 9.50
אימפריית השמש 6.30
מתנה קיץ בהלל 4.30, 2.30
10.30, 12.30
חן 3: הקיסר האחרון 9.35, 6.30
הכלב בעל לב הזהב 4.30, 2.30, 12.30, 10.30
חן 4: תרגילים בזיוף 9.50, 7.25
יום במלכות 5, 2.40, 12.30, 10.30
חן 5: אי אפשר לקנות אהבה 9.50, 7.25, 5, 2.30
הצער שירע לעוף 12.30, 10.30
לב 1: תופשה בכפר 9.55, 7.40, 5, 2, 11.30
לב 2: סובלנות – בגווה ארצית 9.50, 7.30, 5, 2, 11.30
לב 3: מלאכים בשמי ברלין 9.45, 7.15, 4.45, 2, 11.30
לב 4: שובו של פרסין גר' 9.50, 7.30, 5, 11.30
לימור: עשבי פרא 9.15, 6.45, 4.00
כוהיאוס: עיניים שחורות 9.30, 7, 4.30
מצרבית סגור לרגל שיפוצים
התחיה הישראלית: 4.00 אבא גנוב
בן השיש של קושלה 22
מקסים: אבא גנוב 9.30, 7.30, 4.30
פיזן (לשעבר אלנבי): ויז'ה'נייל ואני 9.40, 7.30, 5
פילת 1 – המתיחה ב־7.4.88
פילת 2 – המתיחה ב־7.4.88
פילת 3 – המתיחה ב־7.4.88
פנורמה: סגור
פאר: הוטר טופו – תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.15, 5

■ ירושלים

אדיסון: הנודד 9.30, 7, 4.30
אורגע: 12, 10.30 הכלב בעל לב הזהב, עיניים שחורות 9.15, 6.45, 4.30
אורין 1: עשבי פרא 9.45, 6.45
אורין 2: תל־אביב לוס אנג'לס 9.15, 7.00, 4.30
מתנה קיץ בהלל 10.30
ריקוד משותת 12.30
אור 3: הקיסר האחרון 8.30, 5.30
5.45 החולמים
23.15 לא שם זין
במבי 10.30
אלדין והמצילים הקטנים 12.30
אור 4: הלם קרב 8.45, 6.45, 4.30
23.15 עד כלות הנשימה
האינטסלמר 10.30
מתנה קיץ בהלל 12.30

פריז: יהושע יהושע 9.30, 7.15
4, 2, 12, 11.30 מבצעים הצועים
צפון: להתראות ילדים 9.30, 7.00
שחף: מוכת ירח 9.30, 7.15
תמורת הכל 5, 12.45, 10.45
תבור – רמת־אביב: קן הקוקיה
תבולה: החולמים 9.45, 7.30, 5
תל־אביבים: הנודד 9.30, 7.15, 5
תבורת הכל 2.45, 12.45, 10.15
הסינמטק הישראלי:
7 סילביה סקילס,
9.30 הימים של הארוטי מילק
אור 5: החולמים 6.45
מעקב צמוד 8.45, 4.30, 23.15 זקופה הגשמים
10 לאשי שורי הביתה
11.45 עשרת הדיברות
4 הקוסם מארץ עוץ
5.45 המלך והצמד
בית אגרון: 7.45 מופע הקולנוע של רוקי
9.45 אהבה בשוקיים
24 מנגרי פייסון – טעם החיים
אורגיל: אימפריית השמש 8.30, 5.30
המצילים הקטנים 4, 12.30, 10.30
כסית: מוכת ירח 9.30, 7
תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
מיטשל: חיזור גורלי 9.15, 7
סמדר: תופשה בכפר 9.15, 7
עדן: עבודה בעיניים 9, 7
10.30, 12.30, 4.30
רון: תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
ראשון 9.15, 7
תיאטרון ירושלים: תקווה ותהילה 7, 9.30
להתראות ילדים 9.30, 7
4.30, 11 רובוני כמת לי

■ חיפה

אורה: הנודד 9.15, 7, 5
10.30 בבוקר דאן דה פלורט
12.30 מאגון
אורלי: יופיו של התחא 9.15, 7
4.30 11 ההרפתקנים באהבה
אמפיתיאטרון: סגור
ארמון: סגור

שביט: בצילו של הלם קרב 9.00, 7
חן: החולמים 9.15, 7
אי אפשר לקנות אהבה 5.30, 3.45
עצמון 1: עבודה בעיניים 9.30, 7.15
11 בבוקר אבא גנוב
עצמון 2: חיזור גורלי 9.00, 6.45
רובוני כמת לי 4.30, 11
עצמון 3: ריקוד משותת 9.15, 7, 4.30, 11
פאר: סיציליאני 9.15, 6.30
קדימה: תל־אביב לוס אנג'לס 9.15, 7, 4.30
רון: מוכת ירח 9.15, 7
תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
רב בת 1: שאלה של שפיות 9.15, 6.50
המצילים הקטנים 4.30, 12.30, 11
רב בת 2: אימפריית השמש 9, 6
הכלב בעל לב הזהב 4.15, 12.45, 11
רב אור 1: מעקב צמוד 9.15, 6.50
הבדוה שווה מיליון 4.30, 2.30, 12.30
10.30
רב אור 2: הצער שירע לעוף 2.30, 12.30, 10.30
הקיסר האחרון 8.15, 5
רב אור 3: שירת הדרום 4.25, 2.30, 12.30, 10.30
השור 9.15, 6.45

■ קריות חיפה

פאר: אבא רד מכסי 9.15, 7
סביון: שאלה של שפיות 9.15, 7
אורות: הנודד 9.15, 7
בית העם: חיזור גורלי 9.15, 7

הודוה: תל אביב לוס אנג'לס 9.15, 7
ניצן: עבודה בעיניים 9.15, 7

■ אשדוד

צמרת: עבודה בעיניים 9.30, 7.15
אשדודה: הלם קרב 9.30, 7.15

■ אשקלון

אסתר: עבודה בעיניים 9.30, 7.30
כרמל: תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.30
רחל: לילה בגבעת 9.30, 7.30

■ באר־שבע

קרן: עבודה בעיניים 9.15, 7, 5
תבורת הכלל 11
היכל התרבות: ללא מוצא 9.45 7

■ הרצליה ■ רמת השרון

היכל: עבודה בעיניים 9.30, 7.15, 5
תבורת הכלל 12.30, 10.30
כוכב ראשון: בגוורה ארצית – עשבי פרא 9.30, 6.45
4.15, 11 דמבו הפיל המעופף
כוכב: 7 הנסיכה מבברלי הילס 9.30
ללא מוצא

■ עפולה

בית שרונים: עבודה בעיניים 9

■ חולון ■ בת־ים

ארמון: תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.30, 5
11 בבקר המתיחה הגדולה
מגדל: שאלה של שפיות 9.30, 7.30
עצמאות: הנודד 9.30, 7.15, תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
כתבים קרית שרת: סגור
ארמון: עבודה בעיניים 9.30, 7.30
סבוי: חיזור גורלי 9.30, 7, תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
ריגה: עבודה בעיניים 9.30, 7.30

■ חדרה

הדרה: חיזור גורלי 9.15, 7, 5 קרוקודיל דנדי

■ כפר־סבא ■ רעננה

עמל: עבודה בעיניים 9.15, 7
3.45, 11 תבורת הכלל
חן: חיזור גורלי 9.15, 7
אורנה: סגור

■ לוד ■ רמלה

אורלי: סגור
היכל התרבות: 11 בבקר 3 אמיגוס
ציון יוזף: ללא מוצא 9.15, 7.15
אודה: ריקוד משותת 9.30, 7.30

■ נהריה ■ עכו

הוד: תל אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.30
רון: סגור
אורה־אבירו: סגור
הוד: ללא מוצא 9.30, 7.15

■ נתניה

סמדר: תופשה בכפר 9.15, 7
רובוני כמת לי 5, 11
אמנת: עבודה בעיניים 9.30, 7.30
שרון: ריקוד משותת 9.15, 7, 11 רובוני כמת לי ועליזה בארץ הפלאות

■ קרית אונו

מתנאים: סגור

■ פתח־תקוה

שלום: תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.30
היכל 1: עבודה בעיניים 9.30, 7.15, 5, 12.30, 10.30
היכל 2: חיזור גורלי 9.30, 7, תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
היכל 3: הנודד 10, 8, 6, 4, אלדין 12.30, 10.30

■ קרית שמונה

שמיר: ביניי אריזונה 9.30, 7.30

■ ראשל"צ ■ רחובות

ג.ג. רון 1: עבודה בעיניים 10, 8, 6, 4.30
10.30, 12.30
ג.ג. רון 2: מוכת ירח 10, 8, 6
תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
נעמן: תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.30
ראשון: סגור
בית העם: קרוקודיל דנדי 7.15, 9.15
הדר: חיזור גורלי 9.30, 7, עיזו: 9.15
חן: עבודה בעיניים 9.15, 7.15

■ רמת־גן וגבעתיים

ארמון: שאלה של שפיות 9.45, 7.25, 5
ארמון: סגור
לילי: תל־אביב לוס אנג'לס 9.30, 7.15
הדר: מוכת ירח 9.30, 7.15
תבורת הכלל 4.30, 12.30, 10.30
רב בן 1: מעקב צמוד 9.50, 7.30
המצילים הקטנים 4.45, 2.30, 12.30, 10.30
רב בן 2: אימפריית השמש 9.30, 6.30
הכלב בעל לב הזהב 4.40, 2.30, 12.30, 10.30
רב בן 3: ללא מוצא 9.50, 7.30
מתנה קיץ בהלל 4.45, 2.30, 12.30, 10.30
רב בן 4: הקיסר האחרון 9.15, 6.15
רובוני כמת לי בארץ הפלאות 4.40, 2.30, 12.30, 10.30
שמש: חיזור גורלי 9.30, 7, קרוקודיל דנדי 4.30